T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİ VE TÜRKİYE İŞ KURUMU İÇİN ÖNERİLER

Mehmet Lokman AKIŞ
İstihdam Uzman Yardımcısı

Ankara 2017

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİ VE TÜRKİYE İŞ KURUMU İÇİN ÖNERİLER

(Uzmanlık Tezi)

Mehmet Lokman AKIŞ
İstihdam Uzman Yardımcısı

Tez Danışmanı
Burcu SÖKÜL
İstihdam Uzmanı

Ankara 2017

KABUL SAYFASI

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

İstihdam Uzman Yardımcısı Mehmet Lokman AKIŞ'a ait "Girişimcilik Seminerleri ve Türkiye İş Kurumu İçin Öneriler" adlı bu tez, Yeterlik Sınav Kurulu tarafından UZMANLIK TEZİ olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı	**Adı ve Soyadı**	**İmzası**
Başkan :			
Üye :			
Üye :			
Üye :			
Üye :			

Tez savunma tarihi : ..…/……/20….

TEZDEN YARARLANMA

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstihdam Yardımcısı Mehmet Lokman AKIŞ tarafından hazırlanan bu Uzmanlık Tezinden yararlanma koşulları aşağıdaki şekildedir:

1. Bu Tez fotokopi ile çoğaltılabilir.
2. Bu Tez, pdf formatında internet ortamında yayınlanabilir.
3. Bu Tezden yararlanılırken kaynak gösterilmesi zorunludur.

Mehmet Lokman AKIŞ
İstihdam Uzman Yardımcısı

…./……/20…..

İmza

ÖNSÖZ

"Girişimcilik Seminerleri ve Türkiye İş Kurumu İçin Öneriler" isimli tez çalışması; ülkemizde girişimcilik kültürünün yaygınlaşması ve girişimcilik ekosisteminin oluşturulmasının yanı sıra, Türkiye İş Kurumu'nun 2014 yılından beri uygulamaya koyduğu girişimcilik seminerlerinin incelenmesi, yaşanan sorunların tespit edilmesi ve sürecin daha da geliştirilmesi için girişimcilik seminerleri uygulamalarına yönelik bir model önerisi ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışma sürecinde gerek üç yıllık çalışma hayatımdaki desteklerine gerekse de tez hazırlama sürecindeki her aşamada yardımlarını esirgemeyen çok kıymetli Daire Başkanım Sayın Mehmet ASLAN'a, çalışmamın her aşamasında kendisinden destek aldığım ve bu süreçte her türlü kolaylığı sağlayan tez danışmanım İstihdam Uzmanı Burcu SÖKÜL'e, teknik bilgi konusunda yardımcı olan İstihdam Uzman Yardımcısı Abdullah KARACAN'a, bilgi ve tecrübesiyle tezime katkı veren İstihdam Uzmanı Çağatay GÖKYAY'a mesai arkadaşlarım Aktif İşgücü Hizmetleri Dairesi çalışanlarına en samimi duygularımla teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca her türlü fedakarlığa katlanan ve çalışmalarıma destek olan çok kıymetli sevgili eşime ve yaşama sevincim olan biricik kızım Ayşe'me sonsuz teşekkür ederim. Son olarak tez çalışmamı, üzerimde büyük emekleri olan canım anneme ve babama ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i
İÇİNDEKİLER ii
TABLOLAR LİSTESİ vi
ŞEKİL LİSTESİ vii
KISALTMALAR viii
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1. TEMEL KAVRAMLAR 3
1.1.1. Girişim 3
1.1.2. Girişimci 4
1.1.2.1. Girişimcilerde Olması Gereken Nitelikler 6
1.1.2.2. Kişisel Özellikler 8
1.1.2.3. Davranışsal Özellikler 18
1.1.2.4. Sosyal Özellikler 19
1.1.3. Girişimcilik 20
1.1.4. Girişimcinin ve Girişimciliğin Önemi 23
1.1.4.1. Sosyal Açıdan Girişimciliğin Önemi 24
1.1.4.2. Ekonomik Açıdan Girişimciliğin Önemi 25
1.1.5. Girişimciliğin Avantajları 26
1.1.6. Girişimciliğin Dezavantajları 27
1.1.7. Girişimci Kişiliğin Oluşumuna ve Girişimcilik Kültürünün Kök Salmasına Etki Eden Faktörler 29

1.1.7.1. Ailenin Etkisi 30
1.1.7.2. Eğitimin Etkisi 32
1.1.7.3. Kültürün Etkisi 34
1.1.8. Girişimcilik Ekosistemi 38
1.1.9. Girişimcilik Türleri 41
1.1.9.1. İç Girişimcilik 41
1.1.9.2. Yeşil Girişimcilik (Green Entrepreneurship) 41
1.1.9.3. Kadın Girişimciliği 42
1.1.9.4. Sosyal Girişimcilik 42
1.1.9.5. İnternet Girişimciliği 43
1.1.9.6. Dijital Girişimcilik 44

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞMESİNE YÖNELİK FAALİYET YÜRÜTEN KURUM/KURULUŞLAR ve DESTEKLERİ

2.1. KÜÇÜK ve ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME ve DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI 45
2.1.1. KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği Kapsamında Verilen Destekler 46
2.1.1.1. KOBİGEL-KOBİ Gelişim Destek Programı 46
2.1.1.2. Tematik Proje Destek Programı 47
2.1.1.3. Girişimcilik Destek Programı 47
2.1.1.4. İşbirliği Güçbirliği Destek Programı 48
2.1.1.5. Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı 49
2.1.1.6. Genel Destek Programı 49
2.1.1.7. Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı 49
2.1.1.8. Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama (Teknopazar) Destek Programı 50

2.1.1.9. Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı 50

2.1.1.10. Teminat Giderleri Desteği 50

2.1.2. KOSGEB Tarafından Sunulan Desteklerle İlgili Olarak 2016 Yılında Gerçekleştirilen İyileştirme Faaliyetleri 51

2.1.3. KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği 51

2.1.4. Laboratuvar Hizmetleri 52

2.1.5. İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı (COSME) 52

2.2. TARIM ve KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU 53

2.2.1. TKDK'nın Destek Verdiği Sektörler 53

2.2.1.1. Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar 54

2.2.1.2. Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması İle İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar 55

2.2.1.3. Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme 56

2.2.2. TKDK Destekleri Kapsamında Yenilenebilir Enerji Yatırımları 58

2.3. BİLİM, SANAYİ ve TEKNOLOJİ BAKANLIĞI 60

2.3.1. Özel Sektör Ar-Ge Merkezleri Desteği 60

2.3.2 Özel Sektör Tasarım Merkezleri Desteği 61

2.3.3 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Desteği 61

2.4. TÜRKİYE BİLİMSEL ve TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU 62

2.4.1. Teknogirişim Sermayesi Desteği Programı (BİGG) 63

2.4.2. KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı 65

2.5. TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI 66

2.5.1. İleri Teknoloji Projeleri Desteği (İTEP) 66

2.6. TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ 67

2.7. KREDİ GARANTİ FONU 67

2.8. KALKINMA AJANSLARI 68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİ ve TÜRKİYE İŞ KURUMU İÇİN ÖNERİLER

3.1. GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİ 70

3.2. TÜRKİYE İŞ KURUMU GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİ UYGULAMASI 72

3.2.1. 2015-2017 Mayıs Dönemi Arasında Gerçekleştirilen Girişimcilik Seminerleri İle İlgili Bazı Tespitler 79

3.3. GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİNİN YENİDEN TASARLANMASINA YÖNELİK MODEL ÖNERİSİ 80

SONUÇ ve ÖNERİLER 87

KAYNAKÇA 91

ÖZGEÇMİŞ 96

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi 22

Tablo 2 : Girişimcilik Ekosistemin Kaynakları..... 40

Tablo 3 : 2015 Girişimcilik Seminerleri Raporu..... 74

Tablo 4 : 2016 Girişimcilik Semineri Raporu..... 76

Tablo 5: 2017 Mayıs İtibariyle Girişimcilik Seminerleri Raporu 77

Tablo 6 : Yıllar İtibariyle KOSGEB Hibe Desteği'nden Yararlananların Öğrenim Durumları.. 81

Tablo 7: İŞKUR'dan Eğitim Alıp Başvurusu Reddedilen Girişimcilerin Red Gerekçesi ve Yıl Bazlı Dağılımı 82

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Girişimci Kavramı 21

Şekil 2: Girişimciliği Etkileyen Faktörler 28

Şekil 3: 1512 Teknogirişim Sermaye Desteği Programı (BİGG) Aşamaları 65

KISALTMALAR

a.g.e. : adı geçen eser

a.g.m. : adı geçen makale

A.Ş. :Anonim Şirketi

AB : Avrupa Birliği

AİA : Avrupa İşletmeler Ağı

Ar-Ge : Araştırma Geliştirme

BIST : Borsa İstanbul

BİGG : Teknogirişim Sermaye Desteği Programı

BİT : Bilgi ve İletişim Teknolojisi

COSME :İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)

ESİAD : Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği

GEP : Girişimcilik Eğitim Programları

GSS : Genel Sağlık Sigortası

HACCP : Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları

HBOGM : Hayat Boyu Genel Müdürlüğü

IPARD : Kırsal Kalkınma Programı

İNOREKA : İnovasyon Esaslı Rekabetçilik Analizi

İŞGEM : İş Geliştirme Merkezi

İŞKUR : Türkiye İş Kurumu

İTEP : İleri Teknoloji Projeleri Desteği

KGF : Kredi Garanti Fonu

KOBİ : Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme

KOSGEB : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MIT : Massachusetts Teknoloji Enstitüsü

MÜSİAD :Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği

OECD : Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation Agency)

s. : sayfa

SGK : Sosyal Güvenlik Kurumu

SPK : Sermaye Piyasası Kurumu

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

TDK : Türk Dil Kurumu

Teknopazar : Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama

TEYDEB : Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı

TGB : Teknoloji Geliştirme Bölgesi

TKDK : Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

TTGV : Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı

TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜGİAD : Türkiye Genç İşadamları Derneği

Türk Eximbank : Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.

TÜSİAD : Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

vb. : ve benzerleri

vd. : ve diğerleri

GİRİŞ

Klâsik üretim faktörleri olan emek, sermaye ve doğanın yanına günümüzde birçok kaynakta girişimcilik dördüncü üretim faktörü olarak dâhil edilmektedir. Girişimcilik ülkelerin kalkınmasında ve gelişmesinde en önemli güç kaynaklarından biridir. 21. yüzyılda meydana gelen dijital gelişmeler girişimciliğin daha da önem kazanmasında büyük bir paya sahiptir. Girişimcilik, ülkede sağlanan ekonomik kalkınmayla ve büyümeyle teknolojik ve bilimsel gelişmeyi döngüsel bakımdan artırmakta ve küresel dünyada ülkelerarası rekabette önemli bir avantaj oluşturmaktadır.

Toplumdaki her bireyin kendine has kişiliği vardır. Bu kişilik farklılıkları, girişimci adaylarının sahip oldukları girişimci niteliklerinin ve becerilerini de birbirinden farklı olmasına yol açmaktadır. Girişimci sürekli piyasayı izleyen, piyasadaki oluşabilecek koşulları fırsata çeviren kişidir. İçinde bulunduğumuz yüzyıl sayıları artarak devam eden girişimcilere sahne olmaktadır. Ekonomik bakımdan gelişmekte olan ülkeler için giderek önemi artan girişimciler iş dünyasının temelini oluşturmaktadır. Etkin girişimciler ülkelerin ekonomilerinde oluşturdukları istihdam olanaklarına, sosyo-ekonomik dengenin korunmasına, üretime, yeniliğe büyük katkılar sağlamaktadırlar. Girişimciler risk üstlenme, yenilikçi düşüncelerin tasarımcısı olarak sınırsız ihtiyaçlar karşısında sahip oldukları kıt kaynakları farklılaştırıp çeşitli yatırımlara dönüştüren bir birey olarak işletmenin kurulmasında ve işletmenin ekonomik faaliyetlerini başarılı bir biçimde devam ettirilmesinde önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Girişimci, bilgi toplumunu katma değer toplumuna dönüştüren biri olarak bulunduğu toplumun refah seviyesinin yükseltilmesinde büyük rol oynamaktadır.

Bu kapsamda Türkiye gibi genç nüfusu fazla olan ülkelerde hızlı büyüyen etkin girişimcileri artırılabilmek için girişimcilik eğitimlerinin ve uygulamalarından etkin ve verimli sonuçlar elde etmek amacıyla girişimcilik eğitim programlarının devamı niteliğinde olan girişimcilik seminerlerinin iyi kurgulanması gerekmektedir. Bu sayede etkin girişimciler ortaya çıkmasıyla işsizlik oranını düşürme konusunda önemli adımlar atılmış olur. Girişimcilik seminerleri uygulamasının geliştirilmesi çerçevesinde

girişimcilerin ve bununla birlikte girişimcilik ekosisteminin gelişmesinde önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu şekilde tasarlanmış girişimcilik seminerleri aynı zamanda ekosisteme pozitif dışsallık sağlayacaktır. Girişimcilik seminerlerinin en önemli hedeflerden biri seminere konu olabilecek girişimcilik ögelerini en verimli metotlarla kişilere aktarmak ve kişilerin ihtiyacına uyacak eğitim metotlarını kullanmaktır. Bu çerçevede girişimci sayısı arttığı zaman kurulacak her bir işletmede yeni iş alanları açılacak ve işsizleri istihdama kazandırmada önemli bir işlev üstlenmiş olacaktır.

Tez çalışmasının ilk bölümünde girişim, girişimci ve girişimcilik kavramları ele alınmıştır. Sonrasında girişimcilerde olması gereken nitelikler, girişimci ve girişimciliğin önemi, girişimciliğin avantajları ve dezavantajları, girişimci kişiliğin oluşumuna ve girişimcilik kültürünün kök salmasına etki eden faktörler, girişimcilik ekosistemi ve girişimcilik türleri anlatılmıştır.

İkinci bölümde Türkiye'de girişimciliğin gelişmesine yönelik faaliyet yürüten kurum/kuruluşlar ve verilen destekler açıklanmaya çalışılmıştır.

Son bölümde ise seminer ve girişimcilik seminerleri kavramlarının ne olduğuna yer verilmekte olup, Türkiye İş Kurumu tarafından yürütülen girişimcilik seminerleri değerlendirmesi yapılmaktadır. Son olarak girişimcilik seminerleri uygulamaları incelenerek girişimcilik seminerlerinin yeniden tasarlanmasına yönelik bir model önerisi sunulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Bu bölümde öncelikle girişim, girişimci ve girişimcilik kavramlarına değinilecek olup, sonrasında girişimciliği etkileyen faktörler açıklanmaya çalışılacaktır. Daha sonra ise girişimcilik ekosistemi anlatılacak olup, son kısımda girişimcilik türlerine değinilecektir.

1.1. TEMEL KAVRAMLAR

1.1.1. Girişim

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet üretmek amacıyla girişimci tarafından oluşturulan organizasyonlar, girişim olarak tanımlanabilir.[1] Genel bir ifadeyle girişimcilerin ticari faaliyetlerini gerçekleştirmek amacı ile kurdukları ekonomik birimlere girişim adı verilir.[2] Girişim, bazı bilim insanlarına göre, doğa, sermaye ve emeğin bir araya getirilmesinden meydana gelen bir bütün; bazılarına göre ise, başkalarının ihtiyaçlarını sürekli kılarak karşılamak üzere, pazarı olan ve pazarda bir fiyatı oluşan ekonomik mal ve hizmetleri ortaya koymak ve sahibine, yani girişimciye kar sağlamak amacını güden bir işletmedir.[3] İşletme ise, mal ve hizmet üretmek ve/veya pazarlamak için kurulan teknik birimlere denir.[4] Başka bir ifade ile girişim bir veya birden fazla işletmeyi bünyesinde barındıran kuruluştur. Örneğin Pektim Petrokimya Anonim Şirketi birçok işletmesi olan bir girişim iken buna bağlı plastik işleme fabrikası ise bir işletmedir.[5]

---

[1] Nişancı, Zehra Nuray; "Girişimcilik Üzerine Temel Kavramlar", **Girişimcilik ve Girişimcilikte Seçme Konular**, Gazi Kitabevi, Ankara Ekim 2015, s.3.
[2] Çetinkaya Bozkurt, Özlem; **Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler**, Detay Yayıncılık, Ankara Ekim 2011, s.3.
[3] Nişancı; **a.g.m.**, s.3.,
[4] Marangoz, Mehmet; **Girişimcilik**, Beta, 3. Baskı, İstanbul Ocak 2016, s.48.
[5] Çetinkaya Bozkurt; **a.g.e.**, s.3.

Girişim kavramı; kar veya başka biçimlerde yarar sağlamak amacı ile ücret karşılığında satmak için mal veya hizmet üretmek, ya da fonlar sağlamak üzere kurulan, hukuki ve finansal kişiliğe sahip, sürekli nitelikte bir örgüt olarak tanımlanan girişimin belirleyici özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:[6]

- Girişimin amacı, kazanç ve/veya fayda sağlamaktır.
- Girişim, ücret karşılığında satmak üzere mal veya hizmet üretir veya fon sağlar. Bu nitelik, girişim olmanın zorunlu bileşenidir.
- Girişimin üç temel işlevi, üretim, satış ve bu iki işlevin yerine getirilmesi için gerekli fonların sağlanması olan finansmanıdır.
- Girişim hukuki bir birimdir. Tüzel kişiliğe sahip olan girişim, sahiplerinden ayrı bir kişiliğe sahiptir. Faaliyetlerini bu kişilik altında yürütür, haklara sahip olur ve yükümlülükler üstlenir.
- Girişim finansal bir birimdir. Girişimin kendisine ilişkin varlıkları ve bunları karşılayacağı öz ve yabancı kaynakları bulunur.
- Girişim, insan ve materyalden meydana gelen bir örgüttür ve bu örgüt süreklilik gösterir.

1.1.2. Girişimci

Girişimci (entrepreneur) kelimesinin kökeni incelendiğinde; Latincede "intare" kelimesinden geldiği, Fransızcada "iş yapmak üstlenmek, yüklenmek" anlamına gelen "entreprendre" ve ilk girişen, başlayan anlamına gelen "entrepreneur" kelimesinden türediği görülmektedir. Türk işletmecilik literatüründe ise ilk defa bir işi yapmak için girişimde bulunan kimse, "müteşebbis" olarak katılan Arapça "teşebbüs" kelimesinden gelmiştir.[7] Türk Dil Kurumunun sözlüğüne bakıldığında ise girişimci kavramını şu şekilde tanımlamaktadır: üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse, müteşebbis, ticaret, endüstri vb. alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimsedir.[8]

---

[6] Küçük, Orhan, **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi**, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara 2015, s.31-32.
[7] Ülgen Aydınlık, Arzu; **Girişimcilik**, Beta, 1. Baskı, İstanbul Haziran 2016, s.1.
[8] www.tdk.gov.tr , (24.04.2017).

Tarihsel olarak bakıldığında ise; Orta çağda girişimci kavramı büyük üretim projelerini yöneten kişiyi tanımlamak için kullanılmıştır. Bu dönemde girişimci, böylesine büyük üretim projelerinde herhangi bir risk üstlenmeksizin, kendisine hükümet tarafından verilen kaynakları kullanarak projeyi yöneten kişiyi ifade etmekteydi. 17. Yüzyılda girişimci, bir hizmet vermek veya taahhüt edilen bir malı üretmek üzere hükümetle sözleşme yapan kişiyi ifade ediyordu. Yapılan bu sözleşmede yer alan fiyat sabit olduğundan, mal ya da hizmet üretimi sonucu oluşan kar veya zarar girişimciye aitti.[9]

Sanayi toplumu ile birlikte girişimci kavramı risk alan ya da riski göz önünde bulunduran sermayedarlar için kullanılarak genişlemiş ve küreselleşme ve bilgi toplumuna geçiş ile birlikte daha farklı şekillerde ifade edilmeye başlamıştır.[10]

Girişimci kavramının tanımı tam olarak berrak olmamak ile birlikte söz konusu kavramı daha da belirginleştirmek ve girişimcinin farklı yanlarını ortaya koymak için Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği (ESİAD) yabancı literatürde girişimcinin kavramsal çeşitliliğini bir araya toplayarak girişimci kavramına dikkat çekmiştir. Buna göre girişimci[11]:

- Gelişmenin harekete geçiricisi (Schumpeter)
- Örgütlenmedeki resmi otorite kaynağı, yaratıcı ve yenilikçi (Hartman)
- Ekonomik kaynakların kontrolündeki odak noktası (Coates)
- Risk almada atak (Lauetrbach)
- Kar için fırsatların nitelik ve boyutlarını kestirebilecek özel bir yetenek, uzağı görme, yönetme ve girişkenlik niteliklerine sahip, tüm enerjisini ulaşmak istediği sona hasreden (Habakkuk)
- Evrensellik, fonksiyonel uzmanlaşma özelliklerine sahip (Hoselitz)
- Üretici, işveren, endüstrinin kaptanı (Dobb)

---

[9] Güney, Semra; **Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular**, Siyasal Kitabevi, 4. Baskı, Ankara Temmuz 2015, s.17.
[10] Çetinkaya Bozkurt; **a.g.e.**, s.4.
[11] Börü, Deniz; "Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Üzerine Bir Araştırma", **Marmara Üniversitesi**, 2006, s.9.

- Sonucu yaratan temel karar verici (Gehard-Haussermann ve Turin)
- Önder, yaratıcı, yeni fırsatları yakalayan, risk alıcı (Miller)
- Diğer insanlardan farklı kararlar alabilen, kendine güvenen, işini ve niteliklerini iyi bilen (Casson)
- Nadir yetenekleri olan, uyumcu olmayan davranış ve özelliklere sahip, izzetinefis sahibi, araştırma becerisi olan (Casson)
- Başarı oryantasyonlu (Parsons)
- Başarı motivasyonu katsayısı yüksek (McClleland)
- Hem yaratıcı hem de birleştirici olan (Hirschman)
- Amaçlı aktivitesi olan, süreklilik sağlayıcı, kar oryantasyonlu (Cole)
- Maceracı, organizatör, ve ayrıntıları atlamayan (Harbison ve Myers)

kişi olarak tanımlanmaktadır.

Yapılan bütün tanımlamalar doğrultusunda, günümüz girişimcisi, girişimcilik faaliyetleri çerçevesinde;[12]

- Üretim faktörlerini bir araya getiren (ve bazen de yöneten),
- Bir vizyona kilitlenen,
- Bilgiyi önemseyen,
- Her türlü yenilik ve yaratıcılığı destekleyen,
- Fırsatları gözleyen,
- Risk üstlenen,
- Yeni bir katma değere/kara ulaşmak için ciddi gayret göstererek maliyetlere katlanandır.

1.1.2.1. Girişimcilerde Olması Gereken Nitelikler

Girişimcilik literatüründeki neoklasik yaklaşımın öncü isimlerinden olan Alfred Marshall'a göre girişimcinin görevi mal ve hizmet üretmek ve aynı zamanda, yenilikler ve yöntemler sunmaktır. Girişimci, firma içerisindeki tüm sorumluluğu üstlenecek ve

[12] Nişancı; **a.g.m.**, s.10.

kontrol işlevini yerine getirecektir. Girişimci üretimi yönlendirecek, iş riskini üstlenecek, sermaye ve işgücünü koordine edecek ve bütün bunların yanı sıra, hem yönetici hem de işveren olacaktır. Açıkgöz bir girişimci, maliyetleri minimize etmeye yarayacak fırsatları arayacak, örneğin yeniliklere önem verecektir. Marshall'a göre, başarılı bir girişimcilik bazı beceriler ve yetenekler gerekmektedir.[13] Buradan hareketle başarılı bir girişimci için girişimcilik yeteneklerini belirleyen bazı etkenler şunlardır[14]:

- Girişimcinin karşılaşacağı sorunlarla mücadele etme ve çözüm üretebilme yeteneği,
- Girişimcilik bilgisi ve gücü,
- Yöneticilik yetenekleri ve bilgisi,
- Çalışma temposu ve çalışma süresi,
- Girişimcinin aile ve çevre desteğine sahip olması,
- Ekip çalışmasına yatkın olma durumu,
- Bütün zamanını girişim konusuna ayırması ve kendisini geliştirmeye açık olması,
- Kendi fikirlerini uygulayabilme yeteneğine sahip olması,
- Kararlı ve sabırlı olması,
- Profesyonel olarak çalışma eğilimi ve çalışma planını uygulama durumu ve girişimcinin işletme risklerinin farkında olması,
- Hatalarının farkında olması ve bunlardan vazgeçme durumu,
- Önemli kararlar alabilme durumu,
- İnsanlarla rahat ve iyi ilişki kurabilme yeteneği,
- Girişimcinin sağlıklı olması,
- Stres altında çalışabilme yeteneği,
- Çalışkanlığı, prensipli davranması ve belirli bir amacının olması,
- Girişimcilik konusunda girişimcinin iş fikirleri ve vizyon sahibi olması.

[13] Güney; **a.g.e.**, s.20.
[14] Ataseven, Muzaffer; **Ortaöğretim Girişimcilik Ders Kitabı**, Nobel Yayın Dağıtım, s.51.

Bu yetenekler ve eğilimlerle beraber, girişim konusu ve iş piyasası hakkında bilgi sahibi olması, girişimcilik alanında başarıyı arttıracaktır. Girişimcinin sahip olduğu bu yetenekler girişimci kişilik özelliklerini belirleyerek girişimcinin eğilimini de pozitif yönde etkileyecektir. Girişimcilik başarısı, girişimcinin bu yeteneklere sahip olması kadar kullanabilmesine de bağlıdır Bu çerçevede girişimcinin sahip olduğu yeteneklerinin farkında olarak bu yetenekleri iş bilgisi, deneyim ve uygulama gücüyle birlikte yetkinliğe dönüştürmesi onun başarısında belirleyici olacaktır.[15] Buna ek olarak girişimcinin başarısı; azmi, enerjisi, mali gücü, bilgi ve tecrübe birikimi gibi özellikleri ile ilintili olmak ile beraber, büyük ölçüde genel ve yakın çevresel faktörlerin etkisi altındadır.[16] Ancak girişimciliğe uygun kişilik özelliklerinin olması, uygun çevresel faktörler ile bir araya geldiğinde bir anlam ve önem kazanır. Bir girişimcide bulunması gereken özellikleri kişisel, davranışsal ve sosyal faktörler olarak açıklayabiliriz.[17]

1.1.2.2. Kişisel Özellikler

Girişimci kişilikte var olması gereken özellikler arasında, girişimcilik ruhuna sahip olmak ilk sırada sayılmaktadır. Herhangi bir ferdin sahip olduğu girişimcilik ruhu, katma değer oluşturan faaliyetler ve zenginlik (bolluk) oluşturma görevini üstlenerek fırsatları sermaye olarak kullanma isteği olarak da belirtilebilir.[18] Girişimcilik ruhu kişilerde genetik olarak var olabileceği gibi aile, çevre, eğitim durumu vs. gibi çeşitli ögelerin girişimcilik ruhunun gelişmesinde çok önemli etkenler olduğu kabul edilmektedir.[19] Girişimcilik ruhu, sadece kişisel nitelikler ile değil, motive edici özellikler ile de açıklanabilir. Bunun yanı sıra girişimcilik kolay bir meslek veya sanat dalı değildir. Ne kadar girişimcilik eğilimi olan insan sayısı fazla olursa olsun, girişimcilik kültürün yetersizliği, mali ve finans olanaklarının azlığı, ülke ekonomisine olan güvenin yüksek

---

[15] Ataseven; **a.g.e.**, s.51.
[16] Keskin H. 2005, "Girişimcilik Üzerine-1", http://www.gtu.edu.tr/ebulten/sayi6/girisimcilik.htm, (24.04.2017).
[17] Marangoz; **a.g.e.**, s.50.
[18] Marangoz; **a.g.e.**, s.50.
[19] Arslan, Kahraman; "Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri", **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, 2002/6, s.1-11.

olmaması, eğitim düzeyinin düşük oluşu vs. nedenlerden girişimci olan insanların sayısı azdır.[20]

Günümüzde girişimci bir kişiliğe sahip olmak çok önemlidir.[21] İçinde bulunduğumuz yüzyılda girişimcilerin özellikleri ve rolleri devamlı yeni bir karaktere bürünmektedir.[22] Çünkü girişimciler etrafı izlemekle kalmazlar, her zaman mükemmele ulaşma yolunda yenilik arayışı içindedirler. Bu tür kişiliğe sahip olmak kendi işinin patronu olmak isteyen insanların en büyük dayanağıdır.[23]

Girişimcinin özellikleri bilgi toplumunun sürekli değişen ihtiyaçlarına göre yeniden şekillenmektedir. Başarılı bir girişimci için girişimci kişilik özellikleri onun ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiştir. Bir ülkede girişimciliğin istenilen yönde gelişip yaygınlaşması ile girişimcilerin kişilik özellikleri ve girişimcilik tipi arasında yakın bir ilişki vardır. Gelişmiş ülkeler, dünyadaki ekonomik gelişimi kendi istedikleri yönde geliştirebildikleri ölçüde kendileri de bu yönde gelişmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise tembellik, risk alamama, pasif olma, atak olamama gibi sebeplerden girişimcilik alanında negatif etkiler görülmektedir. Girişimci kişiliği gelişmiş olanlar, yeni fikirler üretmekten ve bu fikirleri uygulamaktan mutlu olurlar. Zamanla girişimci kişilik özelliklerine sahip kişiler için yeni iş fikirleri üretmek, bir hobi niteliği taşıyabilir. Girişimci kişilik özelliklerini taşıyan girişimciler, kendi iş fikirleri kadar başkalarının iş fikirlerinden ve görüşlerinden de faydalanmaktadırlar. Girişimci kişilik özelliği taşıyanlar, takım çalışmasını seven, çoğunlukla takıma liderlik eden bir kişilik özelliğine sahiptirler.[24]

Girişimci kişiler azı çoğa dönüştürmenin en somut örnekleridir. Bu özellikleri doğrultusunda ideallerini ve enerjilerini paylaşırken başarısız olan kişilere toleransları çok az olur. Zorlukları aşmaya yatkın, bağımsızlık ihtiyaçları yüksek, fırsatçı, riske

---

[20] Marangoz; **a.g.e.**, s.51.
[21] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[22] Ataseven; **a.g.e.**, s.50.
[23] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[24] Ataseven; **a.g.e.**, s.50.

yatkın, pozitif düşünen, iyimser, vizyon sahibi yaratıcı, kendine güvenen insanlardır.[25] Ancak bununla birlikte uygulamada farklı girişimci kişilik özellikleri de görülebilmektedir. Bu tip girişimciler bir başkasından emir ve talimat almayı, aşırı itaatkâr olmayı sevmezler ve daha çok kendi başına bağımsız hareket ederek meydan okuyucu ve rekabete açık kişilik özellikleri taşırlar.[26]

Girişimcilerin başlıca kişisel özellikleri şunlardır:

a) Hayal Gücü

Girişimcilerin çocukluk dönemlerinde başlayan ve hayatları boyunca devam eden hayallerinin somutlaşması girişimciliğin odak noktasını oluşturmaktadır. Başarılı olmak; hayaller kurmaya ve kurulan hayalleri gerçekleştirebilmek için çalışmaya bağlıdır. Düşünmüş ya da düşünüyor olmak başarıya giden yolun çoğunu kat etmiş olmak demektir.[27] Kısacası başkalarının göremediği ve düşünemediklerini hayal ederek onları herkesten önce gerçekleştirme başarısını gösterebilmelidir.[28]

b) Başarma İhtiyacı (Güdüsü)

Herhangi bir işin başarılı bir biçimde neticelendirilmesi için temel belirleyicilerinden biri olan başarma güdüsü, aynı zamanda toplumların ekonomik gelişimlerinin sağlanmasında önemli bir motivasyon aracı olma özelliğine de sahiptir. Başarı ihtiyacı, her tür insan davranışının gerisinde yatan psikolojik bir güç ve girişimcilik davranışını uzun soluklu olarak etkileyen bir faktördür.[29]

Yüksek başarı ihtiyacına sahip olan birey, kendine güvenir, hesaplanmış riskler almaktan hoşlanır, çevresini aktif olarak araştırmaktan haz duyar ve yaptığı her şeyi nasıl daha iyi yapacağını somut ölçülerle merak eder. Bu tür davranış onun girişimci olma

---

[25] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[26] Ataseven; **a.g.e.**, s.50.
[27] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[28] Ataseven; **a.g.e.**, s.53.
[29] Ören Kenan, Biçkes Mehmet; "Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:16, Sayı:3, s.67-86.

ihtimalini artırır. Çünkü başarıya odaklanmış girişimciler, mükemmele ulaşmak, kendilerinin belirledikleri standartları aşmak, mücadele edici amaçlar belirlemek ve bu amaçlara ulaşmak için güçlü ve içsel istek ile motive olurlar. Başarı ihtiyacı yüksek olan girişimciler, yeteneklerini zorlayan işlerde daha hızlı çalışır, daha hızlı öğrenir ve para ve unvan gibi dışsal motivasyon faktörlerine fazla itibar etmezler.[30]

McClelland tarafından öne sürülen *başarı ihtiyacı teorisi,* başarı ihtiyacının girişimcilik davranışlarını etkileyen önemli bir unsur olduğunu ileri sürmektedir. McClelland başarma ihtiyacının girişimciliğe aşağıda belirtilen şekilde katkıda bulunduğunu ifade etmiştir. Başarı ihtiyacı.[31]

- İnsanları girişimciliğe sevk etmekte,
- Kontrollü riskleri üstlenmeye yöneltmekte,
- Soru çözme becerisini geliştirmekte ve
- Amaçların belirlenmesinde katkı sunmaktadır.

c) Risk Alma Eğilimi

Girişimciler diğer insanlara nazaran daha fazla risk alma eğilimi içerisindedirler. Girişimciler için genel kabul gören tanıma göre, risk girişimci için gerekli olan bir ön şart olarak kabul edilmektedir. Girişimci, katlandığı bu riski avantaja dönüştürmeli ve bundan da yarar sağlamayı bilmelidir.[32]

d) Belirsizliğe Karsı Tolerans

Girişimci, belirsizliğe karşı toleranslı, başka bir ifade ile bilinmeyeni üstlenmeye istekli olmalıdır. Çünkü günümüzün çalkantılı çevre koşullarında tüm girişimciler anlık

---

[30] Çevik, Evrim; "Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri İle Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki", **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Uluslararası Kalite Yönetim Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2006, s.59.
[31] Korkmaz, Oya; "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:14, s.209-226.
[32] Korkmaz; **a.g.m.** s.209-226.

değişimlerle karşı karşıyadırlar. Bu değişimler ise sahip olunan bilgiyi eskitmekte ve belirsiz bir ortam oluşturmaktadır. Böyle bir ortamda girişimci, belirsiz koşullar altında stratejisini uygulamaya koyarak, pazar payını artırmaya çalıştığı için belirsizliği tolere edebildiği takdirde fırsatları daha iyi değerlendirebilir. Bu da girişimcinin yenilikçi ve yaratıcı olmasına olanak sağlayarak, girişimsel performansa olumlu katkıda bulunur[33].

Belirsiz toleransına sahip olanlar her türlü zorlukla baş edebilen, her şeyi mükemmel yapmaya çalışan, belirsizliğin olduğu durumlarda karar almayı ve önderlik yapmayı sevenlerden oluşur.[34]

e) Yenilik ve Yaratıcılık

Yaratıcılık, yeni fikirlerin ortaya çıkmasında ya da yeni mal ve hizmet üretiminde rakiplerinden daha önce bir fikri oluşturabilecek ve uygulamaya koyabilecek yeteneğe sahip olmasıdır.[35] Yenilikçilik ise, yaratılan yeni fikir veya düşüncenin kullanılarak müşteri tatminine yönelik yeni kaynaklar oluşturmaktır. Yaratıcılık ve yenilikçilik kavramlarını yapısal yönden birbirinden ayırmak gerekir. Yaratıcılık genellikle bireyci ve kısmen kaprisli bir şey olarak görülür; tanımlaması zor, yönetmesi ise daha zor olan bir şeydir. Buna karşın yenilikçilik ise, genellikle ekonomik veya pazar avantajı sağlayan yapısallaştırılmış bir grup süreci olarak görülür.[36]

Girişimci, radikal değişiklik yaratır, yeni fikirler oluşturur ve bu fikirleri uygular. Basit ve iyi olmadığı düşünülen bir düşünceyi, işleyebilen bir hale dönüştürebilir. Başka bir ifadeyle, girişimci mümkün olanı gerçeğe dönüştüren, var olanla mümkün olan arasındaki açığı kapatan bireydir. Mümkün olanı gerçeğe dönüştürmek benimseyici olmaktan çok yenilikçi ve yaratıcı olmayı gerektirir. Bu nedenle yenilik ve yaratıcılık girişimciliğin odak noktası ve girişimcinin temel özelliğidir.[37]

---

[33] Çevik, **a.g.e**., s.60.
[34] Çetinkaya Bozkurt, **a.g.e**., s.14.
[35] Ataseven; **a.g.e.**, s.53.
[36] Çevik, **a.g.e**., s.62.
[37] Marangoz, **a.g.e**., s.52.

f) Hırs ve Kararlılık

Girişimcilik; hırs ve kararlılık işidir. Cesurca atılımlar yapmak ve hedeflere ulaşmada aynı kararlılık çizgisini korumak girişimciliğin doğası gereğidir. Girişimcilerin başarısızlığa uğrama nedenlerinden birisi de yeterince hırslı olmamalarıdır. Girişimcinin kendini geliştirmeye çalışmasında ve düşüncelerini hayata geçirmede sahip olacağı kararlılık başarılı olması için önemli bir şarttır. Girişimciler için hırs; doğrudan kârı hedeflemek ve düşündüklerine tutku ile inanmak doğrultusunda ortaya çıkan bir kavramdır. Kararlılık ise karşılaştığı zorluklarla yılmadan mücadele edebilme gücüdür. Kararlı insanlar; çalışmayı severler, sıra dışı bir performans gösterirler ve çözümü elde edene kadar çabalamaktan geri durmazlar.[38]

g) İyimserlik ve Kendine Güven

İyi bir girişimci; her şeyi iyi yanı ile gören, her durumdan bir çıkış yolu uman, her düşünceyi ve yapılan her işi iyi yönünden değerlendiren bir kişiliğe sahip olmalıdır. Bu durum "İyimser; her felakette bir fırsat, kötümser, her fırsatta bir felaket görür." ifadesi ile daha iyi anlatılabilir. Başarısızlık veya başarısız olma ihtimaline karşı kolay kolay kötümserliğe düşmemek girişimcilerin rekabet avantajı elde etmedeki en büyük şanslarından biridir.

İyi bir girişimci; sorumluluk alırken ve bu sorumluluğunu yerine getirmek için çalışırken kendine güven duyar. Kendine güvenen bir insan; çalışmaktan kaçınmaz; sürekli ilerleme arzusu duyar, en iyiyi arar ve içinde olduğu durumun gereğini yerine getirmeye çalışır. Girişimci bir insanın kendine güvenmesi arzu edilen bir özelliktir. Ancak kendine güven hissinin olması gerekenden fazla olması insanın kibir taşımasına sebep olur ki; bu da birçok problemin kaynağıdır. Çünkü kibirli insanlar her şeyi bildiklerini sandıklarından kendilerine sunulan önerileri kabul etmezler. Kendine güvenmek ile kibirli olmanın arasına tarafsızlık kavramı ile bir sınır konulabilir.

[38] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).

Tarafsızlık ise kişinin kendini daha iyi tanımaya çalışması; fiziki, ruhi ve mantık kapasitelerini iyice değerlendirmesidir.[39]

h) Bağlılık, Kararlılık ve Azim

Bir girişimcinin başarılı olabilmesi için birçok engeli aşması gerekir. Engel ve eksiklikleri aşmanın yolu ise bağlılık, kararlılık ve azimden geçer. Girişimcinin bağlılığı; kendi servetinin önemli bir kısmını girişime verme arzusu, yaşam tarzından özveride bulunma ve yaşam standardını düşürme gibi birçok faktörler ile ölçülebilir. Bağlılığı ve kararlılığı yüksek olan girişimci sorunları çözmek ve engelleri aşmak için daha fazla çaba gösterir. Bir üst düzey yönetici azim ve kararlılığın girişimcilik için olan önemini şöyle ortaya koyar. Dünyadaki hiçbir şey azmin yerini alamaz. Beceri alamaz, çünkü becerili olan başarısız insanlar aşırı derecede fazladır. Zeka alamaz, ödüllendirilmemiş zeka her zaman bir atasözü olarak kalır. Eğitim alamaz çünkü dünya eğitilmiş kişilerle doludur. Azim ve kararlılık ise tek başına her şeyi yapabilecek güçtedir. Azimli, bağlı ve kararlı girişimciler, baskı ve kriz altında bile problemleri çözebilirler. Çünkü onlar güç durumlar karşısında kararlıdırlar ve başarısızlığı, başarının bedeli olarak görürler. Bu bakış açısı ise başarılı olmaları için temel nedendir. Bu nedenle, ilk seferde kazanmasalar bile gelecek sefere mutlaka kazanacaklardır.[40]

i) Önsezi ve Fırsat Yönelimi

Önsezi kavramının kelime anlamı; hiçbir belirti yokken bir şeyin olacağının anlaşılması ya da içe doğmasıdır. Girişimcilik ise yeni bir işletme kurmak için piyasalardaki fırsatları tespit etme, değerlendirme ve geliştirmeyi içeren bir süreç olduğuna göre önsezilerin güçlü ve fırsatçılığın gelişmiş olmasının girişimciliğin temellerinden olduğu söylenebilir. Girişimciler, fırsatları herkesten önce tespit edebilme ve değerlendirebilme yeteneklerini geliştirecek yöntemler bulmak için düşünsel ve fiziki kapasitelerini fazlasıyla kullanırlar. Zaten girişimcilerin işi piyasaları takip edip potansiyel fırsatları kollamaktır. Girişimcilerin dinamik çevrede değişen koşullara bağlı

[39] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[40] Çevik; **a.g.e.**, s.58.

olarak beliren fırsatları görebilmeleri önsezilerinin gücüne bağlıdır. Bir girişimci için önsezi; bilgiye dayanan, fırsatları yakalama ve değerlendirme tekniğidir. Fırsatları değerlendirmede elbette ki önseziler çok önemlidir.[41] Başarılı girişimci, kaynak, yapı ve stratejiden daha çok fırsat üzerine odaklanır. Yaşamı bir fırsat denizi olarak gören girişimci fırsatları izlemede amaç yönelimlidir.[42]

j) Vizyon

Bir girişimci için vizyon, geçmişte ve şimdi düşünülmemiş ya da başarılamamış olan, gelecekte başarmayı düşündüğü yapılması gerekenler ile ilgili net olarak ifade edilen ve girişimcinin kendine özgü düşünceleridir. Vizyon, bir kişinin kendine özgü görüş açısını ve derinliğini belirtir. Vizyon süzgecinden geçmemiş düşünceler ham hayaller olmaktan öteye gidemez. Vizyon aynı zamanda girişimcinin yeniliğe, yaratıcılığa ve orijinalliğe açıklığının, başkalarının görüşlerinden ve katkılarından ilham alma ölçüsünün de bir göstergesidir. Vizyonun değer kazanması ise başkaları tarafından anlaşılması ve paylaşılması ile mümkün olur.[43]

Girişimciler bakımından vizyonun oluşturulmuş olması işletmeleri için tekdüze düşüncelerden arınmaları açısından çok önemlidir. Bunun sonucunda işletmelerin başarısı artacaktır. Vizyon sahibi olmak; arzulanan değerler, başarıyı elde etme, toplumla etkileşim kurma ve amaçlara ulaşabilmek için motive edici bir güçtür. Bu motive edici gücün performansının korunması; vizyona çerçeve oluşturan değerlerin, uzun döneme sarkan farklı bakış açıları ile belirlenmiş olmasına bağlıdır.[44]

k) Kontrol Odağı

Kontrol odağı bir bireyin, yaşamında ödül ve cezalar hakkındaki algılamalarını, yaşamındaki olayları kontrol altına alınıp alınamayacağını yansıtır.[45] İlk olarak Rotter

---

[41] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[42] Çevik; **a.g.e.**, s.59
[43] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[44] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[45] Bozkurt, Öznur; "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi", **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, s.93-111.

tarafından öne sürülen *kontrol odağı teorisi*, içsel ve dışsal kontrol olmak üzere iki şekilde incelenmiştir. Bu teori, içsel kontrol odağına sahip olan kişilerin yetenekleriyle, hünerleriyle ve gayretleriyle olayların neticelerini etkileyebileceklerini ileri sürerken, dışsal kontrol odağına sahip olan kişilerin ise olayların neticelerini kendilerinin değil, şans ve talih gibi dışsal olayların belirleyebileceğini ileri sürmektedir.[46] Literatürde yer alan araştırmalar içsel kontrol odağının bir girişimcilik hissi olduğunu ortaya koymaktadır.[47]

l) Strese Karşı Dayanıklılık

Stres, herkes tarafından bilinmesine rağmen çoğunlukla hem yanlış hem de farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Stres ifadesi olumsuzluk çağrışmaktadır, fakat bu düşünce yanlıştır. Çünkü stres çalışma ortamındaki koşullara göre zararlı veya zararsız olabilir. Çalışma yaşamında stres kaynağı olan birçok psikolojik ve sosyolojik faktör vardır. Bu faktörler; işletmelerin yapısı, içeriği ve işletme içi iletişim ile yakından ilgilidir. Aynı zamanda insanların ruhsal ve fiziksel yapılarına da etki eder. İnsanın dengesini bozabilecek unsurlar taşıyabilir. İş yaşamında girişimcileri, yorgunluk, sinir bozukluğu ve endişe içeren deneyimler bekler. İşlerin istenildiği gibi gitmemesi, satışların düşmesi, rekabetin yoğunluğu, tecrübe eksikliği, sermayenin zayıflığı, teknolojik ve ekonomik değişim, tüketici tercihlerindeki değişim, geleceği öngörememe vb. faktörler başarısızlık olasılığını dolayısı ile stres düzeyini arttırır. Bu yüzden girişimciler stresin üstesinden gelmek durumundadır. İyi bir girişimci olmanın stres konusu ile ilgili gerekleri; stres kavramını iyi kavrayabilmek, stresle mücadele yollarını öğrenmek, iyi ve kötü stresi ayırabilmektir.[48]

m) Liderlik

Liderlik bir organizasyonda girişimci kültürün oluşmasında ve geliştirilmesinde birinci derecede sorumlu kişidir. Bu anlamda liderlerin çalışanlara örnek olması ve girişimci liderlik anlayışına sahip olması gerekir. Liderlik türlerinden birisi olan girişimci

---

[46] Korkmaz; **a.g.m.**, s.209-226.
[47] Çetinkaya Bozkurt, **a.g.e.,** s.14.
[48] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).

liderlik, iş çevresine ilişkin fırsat ve avantajları kazanabilmek amacıyla işletme kaynaklarını stratejik açıdan yönetebilmek için başkalarını etkileme yeteneğidir. Liderler yöneticilerden farklı olarak yenilikçi, özgün, geliştirici, insan üzerine odaklı, dürüst, uzun vadeli bir bakış açısına sahip, neden ve niçin sorularına odaklanan, etkili bir komutan ve grubun duygusal olarak kabul ettiği kişidir. Güç ve otoriteyle değil, inandırmak suretiyle insanları etkili bir şekilde yöneten kişidir.[49]

n) Planlama

Planlama, işletmeler için amaç geliştirme ve bu amaçlara ulaşmak için çeşitli alternatiflerin değerlendirilmelerini kapsayan süreçleri içerir. Bu süreçler dış tehlike ve fırsatlarla işletme içi güçler ve zayıflıkların sistematik kontrolünün temelleri üzerine kurulmuştur. Girişimcilerin karşılaşacakları belirsizlikleri mümkün olduğunca azaltmaları gerekir. Girişimcilerin önlerinin açık olması gerekir. Bunun için de planlamaya ihtiyaç duyarlar. Planlama sayesinde hesaplı bir şekilde risk alarak bu risklere karşı gerçekçi bir cesaretle tutum alırlar. Başarılı olmaları planlarının uzun dönemli stratejiler üzerine kurulmuş olmasına bağlıdır. Hedeflere ulaşabilmek için uzun vadeli planların yanı sıra kısa vadeli planlar da yapılır. Önemli olan, planların, gerçekçi yani işletmenin kaynaklarına ve çevrenin koşullarına uygun aynı zamanda dinamizm içeren yani gerektiğinde hoş görülebilecek yapıda hazırlanmış olmalarıdır. Bilindiği gibi planlama, yönetim fonksiyonunun en önemli parçasıdır. Planlama sayesinde girişimciler kaynaklarını etkin bir şekilde bir araya getirebilir ve pazarda önlerine çıkan fırsatları en iyi şekilde değerlendirebilirler.[50]

o) Kendi Geleceğine Yön Verebilme

Kendi kendini motive edebilme ve geleceğine yön verebilmenin önemli bir girişimcilik niteliği olduğu bu alanda çalışma yapan hemen hemen herkes tarafından kabul gören bir gerçektir. Girişimci, "kişisel hareket tarzının" kendisini başarı ya da başarısızlığa götüren en önemli etken olduğu inancını taşıyan kişidir.[51]

---

[49] Marangoz, **a.g.e.,** s.58.
[50] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[51] Marangoz**, a.g.e.,** s.58.

p) Duygusal Zeka

Dr. Daniel Goleman duygusal zekayı; bireyin kendisini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh halini düzenleyebilme, empati kurma, umut etme, sorunların düşünmeyi engellenmesine izin vermeme" olarak tanımlamıştır.[52]

1.1.2.3. Davranışsal Özellikler

Girişimcilik özelliğine sahip kişiler, koşullar tarafından sınırlandırmaya razı olmaz; fırsatları fark eder, inisiyatif alarak harekete geçer ve istediğini elde edinceye kadar sabreder. Kendi davranışları sonucunda şartları değiştirebileceklerine dair bir inanç taşır. Bu sebeple girişimci eylemlere doğru yönelirler. Girişimci özelliği taşımayan kişiler ise kendilerini rüzgâra bırakırlar. Girişimci kişiler başarıyı; sıkışık bir iş takvimine uymak, bir projeyi bütçesinin altında bir maliyetle tamamlamak ve kazanmak olarak tanımlarlar. Bu nedenle girişimci özelliği olan kişiler ya kendi işlerini kurarlar ya bir değişime önderlik ederler veya büyük kuruluşların içinde girişimci faaliyetlerde bulunurlar. Aynı zamanda çevrelerinde yaşam kalitesini artıracak sivil toplum faaliyetlerinde bulunurlar. Bu tür kişiler başarıyı geleceğe yönelik değişim yaratmakla eşanlamlı görür.[53]

Girişimciler bir işe başlayacakları zaman aşağıdaki davranışsal özellikleri sergilerler:[54]

- Sürekli değişim fırsatları kollar.
- Değişime odaklı hedefler belirler.
- Problemleri öngörür ve önler.
- Farklı işler yapar veya işleri farklı yapar.
- Harekete geçer.

---

[52] Çetinkaya Bozkurt, **a.g.e.**, s.15.
[53] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[54] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).

- Hedefe ulaşana kadar uğraşmayı ve gayret etmeyi sürdürür.
- Değişimi tasarlamak ve başlatmakla kalmaz, sonlandırır ve başarır.

1.1.2.4. Sosyal Özellikler

Girişimcilerin başarıya ulaşmak için sahip olmaları gereken niteliklerden biri de insani ilişkiler yani iyi iletişim kurma becerisidir. Personeli iyi bir şekilde motive etme, yönlendirme ve etkili iletişim, girişim sürecinin her aşamasında gerekli ve önemlidir. Girişimci, insanlarla iyi geçinebilen, ilişkileri sağlam olan bir tutum içinde olmalıdır. İletişimin etkin ve ilişkilerin sağlam olması; güvenilir olma, hızlı karar alabilme, belirsizlik ve riske karşı yüksek tolerans gösterme, strese dayanıklı olma, ikna kabiliyetine sahip olma, iletişimi kolayca başlatabilme, çevrenin farkında olma ve geri beslemeye önem verme faktörlerinin bütünleşmesi ile mümkün olur. Girişimci insani ilişkilerde becerikli ve sempatik olmalıdır. Bu yolla çalışanların motive edilmeleri kolaylaşır.[55]

Girişimcinin insani ilişkilerde başarılı olmak için dikkat etmesi gereken faktörler ise şunlardır:[56]

- İnsanlarla iletişim kurulduğunu unutmamalıdır.
- Topluma yararlı mal ve hizmetler üretmelidir.
- Her insanın farklı özellikte olduğu gerçeğini kabullenmeli ve buna göre hareket etmelidir.
- Çalışanlarının gerekli ek eğitimleri almalarını sağlamalıdır.
- Çevreyi tanımalı, çevre tarafından tanınmalıdır.
- İnsanlara sevgi ile yaklaşmalıdır.
- Adil, tarafsız ve dürüst olmalıdır.
- Çalışanlarına her türlü sosyal imkanları sağlamalıdır.
- Başkalarına verdiği sözleri tutmalıdır.
- Değişik fikir ve önerilere açık olmalıdır.

[55] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).
[56] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/, (05.05.2017).

- Vergilerini düzenli olarak ödemeli ve topluma örnek olmalıdır.
- Hataya karşı toleranslı olmalı, çalışanlara ufuk kazandırmalıdır.
- Konuşmadan önce dinlemeli, dedikodu ve söylentiye itibar etmemelidir.
- Davranışlarıyla topluma örnek olmaya çalışmalıdır.

1.1.3. Girişimcilik

İnsanlığın var olduğu günden bu yana devamlı farklılaşan insan ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen tüm faaliyetler girişimciliğin, girişimcilik de ekonomik ve toplumsal gelişmenin temelini meydan getirmiştir.[57]

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile beraber daha büyük önem kazanmaya başlayan girişimcilik kavramı orta çağdan günümüze kadar bir çok teorisyenin tanımlamaya çalıştığı bir kavram olarak işletme ve iktisat literatürünün en fazla ilgi çeken konularından birisi olmuştur.[58]

Her ne kadar girişimcilik konusunda sistematik bakış açısı yeni olsa da, girişimcilik göreceli olarak ikinci dünya savaşı sonrası dönemde önem kazanmaya başlamış çok boyutlu bir kavramdır. Bireyden firmaya, bölgeye ve hatta ulus bazında çeşitli gözlemleri içermektedir. Girişimcilik ile ekonomik büyüme arasında sağlam istatistiki ve ekonometrik bağlantıların olduğu kanıtlanmıştır. Girişimcilik ile ekonomik büyüme arasındaki olumlu bağlantının hem Avrupa hem de Kuzey Amerika'da gerçekleştiği doğrulanmıştır. Girişimcilik aktivitesinin belirleyenleri çok boyutlu yapısını yansıtmakta ve girişimcilik aktivitelerine katılabilmek ve girişimciliğe talep konusunda hem bireylerin hem de firmaların yetkinliğine ilişkin faktörler içermektedir. Girişimcilik aktivitesinin ekonomik büyüme için teşvik edilmesinde kamusal politikaların temel bir rolü bulunmaktadır.[59]

---

[57] Nişancı; a.g.e., s.13.
[58] Güney; **a.g.e.,** s.17.
[59] Audretsch, David B., **Entrepreneurship A Survey Of The Literature**, European Commission Enterprise Directorate-General, 2003 Brüksel, s.2.

Şekil 1'de girişimci ve girişim kavramları arasındaki bağlantı gösterilmektedir. Girişimci, bir birey, bir insan, girişimcilik bir süreç ve girişim de girişimci tarafından meydana getirilen yapıdır.[60]

Şekil 1: Girişimci Kavramı

Kaynak : Murthy, C. (2009). *Small Scale Industries and Entrepreneurial Development.* Mumbai: Himalaya Publishing House, Aktaran; Güner, H., Korkmaz, A.; a.g.m., s.156-182

Literatür taraması yaparken girişimcilik kavramına ait birden fazla tanımın olacağı görülecektir. Bu da girişimciliğin devamlı değişen bir olgu olduğunu göstermektedir. Girişimcilik kavramı farklı dönemlerde değişik açılardan inceleme konusu olmuştur. Fransız iktisatçı Jean Baptiste Say'dan itibaren girişimcilik dördüncü üretim faktörü olarak genel kabul görmüş ve böylece klasik üretim faktörleri olan emek, sermaye, doğa faktörlerine girişimcilik de eklenmiştir.[61]

Girişimciliği farklı dönemlerde tanımlamaya çalışan bilim insanları Tablo 1'de yer alan tanımları yaparak girişimciliği açıklamaya çalışmışlardır.[62]

---

[60] Güner, Hasan; Korkmaz, Adem, "KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi-Girişimcilik İlişkisi: Eğitim Alıp İş Kurmayanlar Üzerine Bir Araştırma", **İş ve Hayat Dergisi**, 2016 Aralık, Sayı:4, ISSN:2547-9873, s.156-182.
[61] Çetinkaya Bozkurt, **a.g.e.,** s.5.
[62] Korkmaz; **a.g.m.** s.209-226.

Tablo 1: Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi

YIL	YAZAR	GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI
1725	Richard Cantillon	Girişimcilik, riskleri üstlenerek sermaye birikimi sağlama sürecidir.
1797	Beaudeau	Girişimcilik, riskleri üstlenme, planlama, yönetme ve organize etme sürecidir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimcilik, kazançlarının sermaye kazançlarından ayrılmasıdır.
1876	Francis Walker	Sermaye sağlayan ve faiz alan kişiyle, yönetsel yeteneklerini kullanarak kar sağlayan kişi arasında ayırım yapılmasıdır.
1934/1950	Joseph Schumpeter	Girişimcilik, yenilikçiliktir. Girişimcilik, endüstriyi tekrar organize ederek, yeni ürünlerden ve yeni enerji kaynaklarından yararlanarak, bir icadı kullanarak ya da daha genel olarak yeni ve hiç denenmemiş teknolojik olasılıkları kullanarak ve eskiyi yeni bir şekilde kullanarak ürün modelinde bir devrim yapmaktır.
1961	David McClelland	Girişimcilik, enerjik ve risk dolu ortam içerisinde hareket etme sürecidir.
1964	Peter Drucker	Girişimcilik, fırsatların maksimize edilmesidir.
1975	Albert Shapero	Girişimcilik, insiyatif alınarak, bazı sosyo ekonomik mekanizmaların organize edilerek başarısızlık riskinin kabullenilmesidir.
1980	Karl Vesper	Girişimcilik; ekonomistleri, psikologları, işadamlarını ve politikacıları içeren bir olgudur.
1983	Gifford Pinchot	Girişimcilik, yeni bir organizasyon kurmadır.
1985	Robert Hisrich	Girişimcilik; parasal ve kişisel tatmin karşılığında finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenerek, gerekli zaman ve çabayı harcayıp farklı değerde mal ve hizmet yaratma sürecidir.

Kaynak: Hisrich, Robert ve Peters, Michael, *Entrepreneurship Starting, Developing and Managing A New Enterprise*, Irwin, Boston, 1992, Aktaran; Korkmaz; a.g.m. s.209-226.

Yukarıda ifade edilen bütün tanımlardan yola çıkarak girişimciliğin bir süreci ifade ettiği ve bu süreç altı aşamadan meydana gelmektedir.[63]

[63] Morris, Michael H. (1998). "Entrepreneurial Intensity: Sustainable Advantages for Individuals, Organizations and Societies", Greenwood Publishing Group; Aktaran, Durak, İbrahim; "Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması", **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 9(2), 2011, s.196-197.

a. Fırsatı görmek ve tanımlamak; girişimcinin, girişimcilik kapsamında bir faaliyete başlayabilmesi için önce fırsatları görmesi, tanımlaması ve değerlendirmesi gerekmektedir. Bu fırsatlar, değişen demografik ögeler, yeni piyasa segmentlerinin ortaya çıkması, yeni süreç ile ilgili ihtiyaçlar ve sosyal düzendeki değişimlerden söz edilebilir.
b. *Fikir geliştirmek*; girişimci görmüş ve tanımlamış olduğu bu fırsatları bir fikre çevirmelidir. Bu fikir, yeni ürün, yeni pazar, yeni metot, yeni örgütsel yapı, yeni teknoloji, yeni satış ve dağıtım yolları vb. olabilir.
c. *Gerekli kaynakları tespit etmek*; bir fikrin pratiğe dönüştürülmesi için kaliteli işgören, hammadde, uzman yönetici, pazarlama ve satış uzmanları, teknik uzman, finansman, dağıtım kanalları, arz kaynakları, üretim tesisi, lisans, patent vb. kaynaklara ihtiyaç vardır.
d. *Gerekli kaynakları temin etmek*; girişimci tespit ettiği kaynakları temin etmeli ve dış kaynaklardan faydalanabilir, akraba veya tanıdıklardan borç alabilir, başka borç kaynaklarını ya da öz sermaye kullanabilir. Bunun yanında girişimci ihtiyacı olan işgücünü, yöneticileri ve finansman sağlayanları bulmalıdır.
e. *Fikri uygulamaya sokmak ve yönetmek*; girişimci bu aşamada fikri uygulamaya başlar, süreci ve elde edilen başarıyı izler, tedarikçilere geri ödemeleri ve yeni yatırımlar yaparak girişimin büyümesini sağlar ve hedefine ulaşmaya başlar.
f. *Risk almak*; girişimciliğin olmazsa olmaz koşullarından birisidir. Fırsat uygulanmaya başlandığı andan itibaren girişimci risk almaktadır. Ancak risk sadece sürecin başında değil, her aşamasında vardır.

1.1.4. Girişimcinin ve Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik işsizlik sorununa önemli bir çözüm imkanı sunduğu gibi ayrıca ekonomik büyümenin önemli bir bileşenidir. Girişimci, ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek alanlara aktarılma sürecinde en önemli aktördür, çünkü üretim kaynaklarını yeni bir tarzda birleştirerek kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlar. Ayrıca kullanılmakta olan üretim araçlarının ve mevcut girdilerinin

farklı şekillerde kullanımı ile üretimi artırır. Bu özelliği ile girişimci toplumsal yarar oluşturan ekonomik bir aktördür. Girişimci yeni düşüncelerin yaratılması, yayılması ve uygulanmasını hızlandırır, ayrıca yeni endüstrilerin doğmasına yardımcı olur, teknolojileri kullanan sektörlerde verimliliği artırır ve hızla büyüyen sektörler meydana getirdiği için ekonomik büyümeyi hızlandırır. Dolayısıyla girişimci ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesinde, istihdam olanaklarının yaratılmasında ve üretim faaliyetlerinde önemli bir faktördür. Araştırmalar, girişimciliğin ekonomik büyümeye en büyük katkıyı yaptığını göstermektedir. Girişimcilik, kalkınmada geri kalmış bölgelerde toplumsal ve ekonomik uyumun güçlendirilmesine, ekonomik faaliyetlerin canlanmasına ve iş yaratılmasına katkıda bulunabilmektedir.[64]

1.1.4.1. Sosyal Açıdan Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik toplumun kalkınması için çok önemli ve gereklidir. Girişimciler hem bireysel hem toplumsal düşünmek zorundadırlar. Bunun sonucu olarak girişimcilerin içinde yaşadıkları topluma karşı önemli görevleri vardır. Örneğin; az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerdeki en önemli problemlerden biri işsizliktir. Bunu meydana getiren sebep ise ürün ya da hizmet üretimi için yeni yatırımların yapılmamış olmasıdır. Kişiler kendi işlerini kurarak işsizliğin düşürülmesi konusunda ön ayak olurlar. Bu sayede girişimci sayısının artması ile beraber istihdam oranı da artacaktır. Girişimci sayısının artması toplumsal refah seviyesini, insanların hayat standartlarını yükseltecektir. Girişimcilikte hedef, daha fazla para kazanmak olarak düşünülse de asıl olan toplumsal yaşam kalitesini artırmaktır. Girişimcilik aynı zamanda kişisel gelişime ve sosyal sorunları çözmeye yardımcı olabilir. Girişimciler bilim ve teknolojiyi kullanarak ve bu alanlara kaynak aktararak bilim ve teknolojinin gelişmesine yol gösterici olurlar. Aynı zamanda atıl kaynakları kullanarak bunları daha verimli hâle getirirler. Araştırma kurumları, üniversiteler ve diğer Ar-Ge kuruluşları ne kadar üretken olursa olsun, geliştirdikleri yeni teknolojilerin günlük hayatta uygulamaya dönüştürülmesi girişimcilere bağlıdır. Girişimciler, teknolojik buluşları hayata geçirdikçe bilim ve teknoloji ilerlemeye devam edecek, aksi durumda duraklama ve gerileme olacaktır.[65]

---

[64] Ataseven; **a.g.e.**, s.37.
[65] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite1.pdf/, (05.05.2017).

1.1.4.2. Ekonomik Açıdan Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik, ülke ekonomisinin gelişmesinde vazgeçilmez ögelerden biridir. Girişim, günümüzde yeni iş alanları meydana getirme, rekabet edebilme ve ekonomik büyümeyi sağlama aracı olarak görülmektedir. Girişimcilik, yeni kaynaklarla, yeni teknolojilerle toplumu tanıştırır ve bu sayede daha önce kullanılmayan ya da daha az kullanılan kaynaklar ekonomiye kazandırılır. Kullanılmakta olan üretim araçlarının ve mevcut girdilerin farklı biçimlerde kullanılmasıyla üretimi arttırılmış olur. Ekonomi kuramının en önemli konularından biri olan büyüme ve kalkınma sorununa tarihsel yönden bakılırsa girişimciliğin önemi büyüktür. Uluslararası gelişmişlik düzeyleri incelendiğinde, az gelişmiş ülkelerin kaynak dağılımının, gelişmiş ülkeler kadar iyi olmadığı görülür. Çünkü etkin bir kaynak dağılımı, onu geliştirebilen, diğer ülkelerden bilgi ve teknoloji transferini gerçekleştirebilen, başarılı girişimcileri gerektirir. Dolayısıyla, başarılı girişimcilere sahip olan ülkeler, diğerlerine göre daha avantajlıdır. Girişimcilik, serbest rekabet ekonomisinin veya serbest pazar ekonomisinin en önemli ögelerden birisidir. Bir ülkede girişimcilik olmaksızın serbest rekabet sistemi tam anlamıyla işlemeyecektir. Bu noktada girişimcilik birçok açıdan önem taşımaktadır. Örneğin, özelleştirme ancak girişimciliğin başarısı ve etkinliğine bağlı olarak yapılabilecektir. Devletin, kuralları koyan kurum olması sebebi ile pazarda kendisiyle rekabet edilmesi imkansızdır. Dolayısıyla ekonomide devletin hakim olması pazarda rekabetin bulunmaması anlamına gelecektir. Devletin görevi gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, pazarda tam rekabetçi bir serbest pazar ortamının kurulmasını sağlamak olmalıdır. Bu amaçla gerekli yasalar çıkarılarak bu yasalara işlerlik kazandırılmalı, teşvik ve kredi mekanizmalarıyla girişimcilik merkezli sistemin başarılı bir şekilde çalışması sağlanmalıdır. Devlet asli görevlerini yapacağı role çekildiğinde halen üretmekte olduğu mal ve hizmetleri tam rekabet kuralları çerçevesinde girişimciler üretmeye başlayacaktır. Bu durumda rekabetin etkisiyle üretilen mal ve hizmetlerin kalitesi artacak, fiyatı düşecek ve müşteriler bu durumdan pozitif yönden etkilenecektir. Üretilen mal ve hizmetlerin dünya pazarlarında rekabeti daha kolay olabilecektir. Girişimcilik faaliyetleri yalnızca ekonomiye yeni bir dinamizm kazandıran etkinlik olarak kalmamakta bunun yanında bir ülkenin ekonomik olarak ilerlemesi ve ekonomik zenginlik sağlaması bakımından büyük önem taşımaktadır. Kendi işinin sahibi olmak kişinin kendi işsizliğine karşı bir çözüm

oluştururken, aynı zamanda oluşturduğu iş sayesinde kendi dışındaki diğer bireyler içinde istihdam imkanı sunmaktadır. Özellikle küçük girişimciler işlerinde köklü yeniliklerin gerçekleşmesine imkan tanımakta ve bu yönde çoğunlukla çalışanlarının yenilikçi fikirlerinden faydalanmaktadırlar.[66]

1.1.5. Girişimciliğin Avantajları

Kişinin kendi işini kurmasının ya da sürdürülebilir olmasının çeşitli avantajları vardır. Girişimciliğin avantajlarını özetle aşağıdaki gibi açıklayabiliriz.[67]

Bağımsız Çalışabilme; bağımsızlık isteği ve karar verme özgürlüğü girişimlerin en temel hedeflerindendir. Kişinin kendi kendisinin patronu olması bir çok girişimci için tatmin edici bir duygudur.

Başarma Hissi; girişimcilerin pek çoğu için yeni bir başlangıç yapabilme düşüncesi oldukça anlamlı ve bu düşünceyi kârlılığa dönüştürmek başarı duygusunu verir.

*Finansal Kontrol***;** girişimciler finansal kararlar üzerinde kontrol sahibi olmak isterler. Ayrıca çalışma saatleri üzerinde de kontrol uygulayabilmesidir. Örneğin; daha az ya da çok saat çalışabilmeleri gibi.

Toplumda Saygı Görme; bir işletmenin sahibi olmak kişilere yaşadıkları toplumda belirli bir sosyal statü sağlamakla beraber toplumdaki bireylere bir rol model olur.

Para Kazanma; yapılan girişimler neticesinde zarar etme riski olmasına rağmen, fazla para kazanabilme olasılığı kendi işini kurmanın en önemli avantajlarından biridir.

---

[66] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite1.pdf/, (05.05.2017).
[67] Ataseven; **a.g.e.**, s.39.

1.1.6. Girişimciliğin Dezavantajları

Kişinin kendi işini kurması çok kolay olsaydı, şüphesiz çok daha fazla sayıda girişimci olurdu. Girişimcilik avantajların yanında bazı dezavantajları da beraberinde getirir. Girişimciliğin temel dezavantajlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.[68]

Kişisel Özveriler; işletmenin kurulduğu ilk zamanlarında girişimci neredeyse haftanın 7 günü çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu sebeple aileleri, kişisel gayretleri ve hobileri için zaman bulamaz hâle gelirler. Bunların neticesinde toplumdan kopma, aile içi gerilimler ve yüksek düzeyde stres meydana gelir. Girişimci işletmeyi kurarken ne kadar fedakarlıkta bulunmaya kararlı olduğunu kendisine sormalıdır.

Sorumluluk Yükü; çalışanların tersine girişimcinin sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklarının yükü onun sırtında gitgide daha da ağırlaşırken kendini "en baştaki yalnız" olarak hissetmeye başlar. Ayrıca çalışanlar sadece çalıştıkları alanlarda uzmanlaşırken, girişimci tüm işlevleri birden yönetmek zorundadır.

Zararları Karşılayacak Yeterli Finansal Kaynağın Olmaması; özellikle küçük işletmelerde girişimci, finansal kaynağa sahip tek kişi olduğundan her an finansal problemlerle karşılaşılabilir. Alınan yanlış bir karar ya da yönetimdeki bir zayıflık sebebiyle işletme kapatılmak zorunda kalabilir.

Bürokratik Zorluklar; yeni bir iş kurmak isteyen girişimci, birçok kuruma birçok belge sunması gerekmektedir. Bu da hem zaman hem de enerji kaybına yol açar.

Devralınmış Sorunlar; eğer girişimci yeni bir işletme kurmak yerine, mevcut olan bir firmayı devralıyorsa problemlerini de devralmış demektir.

Büyük Firmalarla Rekabet; küçük girişimciler, büyük reklam harcamaları yapabilen ve geniş dağıtım ağına sahip olan birçok büyük firmanın yanında ürünleri için talep oluşturamama problemi yaşayabilirler.

---

[68] Ataseven; **a.g.e.**, s.40.

Şekil 2: Girişimciliği Etkileyen Faktörler

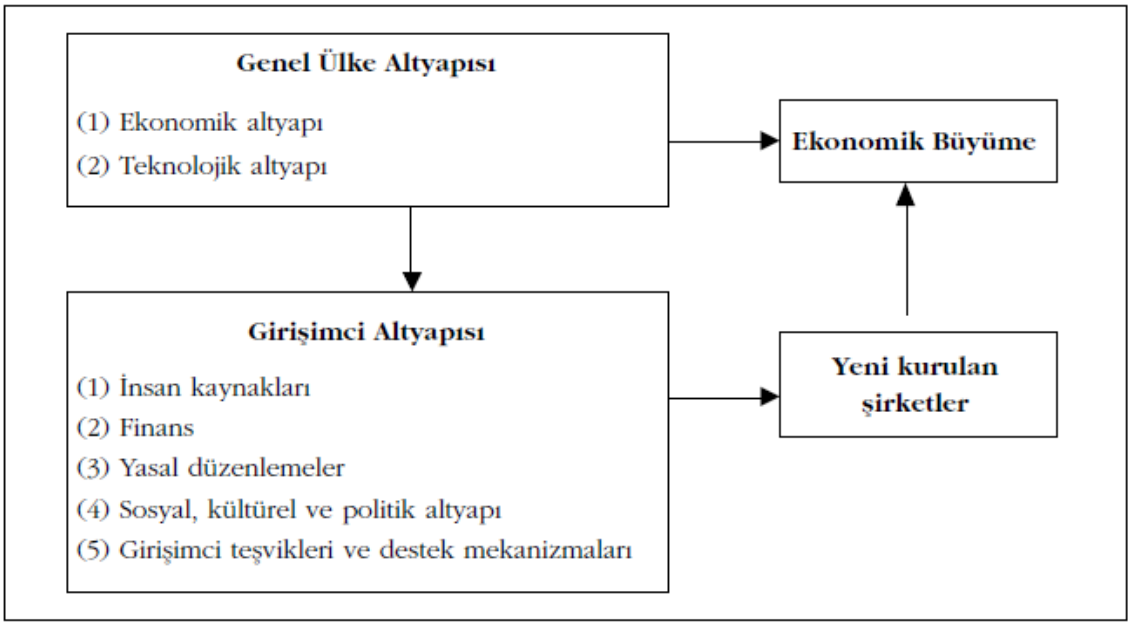

Kaynak: TÜSİAD, Türkiye'de Girişimcilik, Aralık 2002, s.48.

Girişimcilik iklimini etkileyen yukarıdaki tabloda belirtildiği gibi iki önemli unsur bulunmaktadır.

Birincisi genel ülke altyapısı; söz konusu altyapıyı meydana getiren ekonomik altyapı ve teknolojik altyapı bileşenleridir. Ekonomik altyapı; sürdürülebilir ekonomik bir ortam, serbest, şeffaf ve bağımsız bir rekabet ortamı sayesinde girişimcilik ilerler. Böyle bir ortamda girişimci var olan fırsatları hayata geçirebilir. Teknolojik altyapı ise, ülkenin istikrarlı ekonomisinin devam edebilmesi için teknolojik alt yapının değişen teknolojiye göre güncellenmesi gerekmektedir. Teknolojik fikirlere sahip girişimcilerin desteklenebilmesi için Ar-Ge'ye gereken önem verilmesi gerekir.

İkincisi girişimci altyapısı; insan kaynaklarının sahip olduğu nitelikli insan gücü potansiyeli, kalkınmayı sağlayacak bilimsel araştırmalara gereken finans kaynaklarının sağlanması, yasal düzenlemelerin girişimcinin işletmesini kurabilmesi için önündeki bürokratik engellerin azaltılması ve daha kolay hale getirilmesi, sosyal, kültürel ve politik altyapının girişimciliği teşvik etmesi ve girişimcilere verilen teşvikler ve destek mekanizmalarının arttırılması ülkenin girişimci altyapısını güçlendirmesine yardımcı olur.

1.1.7. Girişimci Kişiliğin Oluşumuna ve Girişimcilik Kültürünün Kök Salmasına Etki Eden Faktörler

Girişimciliğin ortaya çıkmasına sebep olan temel güdüler incelendiğinde, klasik iktisat anlayışına göre bireysel çıkarların maksimize edilmesi girişimciliğin meydana gelmesinde en önemli etkendir. Ancak girişimciliğin ekonomik güdülerin yanı sıra, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde açıkladığı, beşeri bir parametre olan başarma, başkaları tarafından saygı ve sevgi görme ihtiyacına da bağlı olduğu farklı araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir.[69]

Girişimcilikle ilgili çeşitli ölçütler, dönem ve ülkelere göre ne denli değişirse değişsin, kuramsal analizler girişimci kişiliğin oluşmasında **ekonomik**, **sosyolojik** ve **psikolojik** faktörlerin her birinin farklı ağırlıklarda da olsa etkileyiciliğinde hemfikir olmuşlardır. Girişimcinin içinde yetiştiği ve yer aldığı ekonomik çevre onun ekonomik şartlarını; aile yapısı, aile kökeni, eğitimi, yaşı, vs. onun sosyolojik şartlarını ve nihayet kendisine ilişkin öznel algısı, işini sevmesi, iş disiplini vs. özellikleri de psikolojik şartlarını oluşturmakta ve girişimcilik bu üç öğenin çeşitli varyasyonlarının bir sonucu olarak biçimlenmektedir.[70]

Girişimci kişiliğin meydana gelmesinde birçok farklı etken bulunmakta olup, girişimci içinde bulunduğu sosyal çevrenin bir parçası olduğundan, yaşadığı çevreden bağımsız olarak düşünülemez.[71] Burada girişimcilik ruhu kişilerde genetik olarak var olabileceği gibi aile, çevre, eğitim durumu vb. gibi çeşitli faktörlerin girişimcilik ruhunun gelişmesinde önemli rol oynadığı kabul edilmektedir.[72] Özetle girişimci kişiliğin oluşumuna ve girişimcilik kültürünün kök salmasına etki eden en önemli ilk faktör olan ailenin etkisi, eğitimin etkisi ve kültürün etkisine değinilecektir.

---

[69] Ülgen Aydınlık; **a.g.e,** s.17.
[70] Akın, Bahadır; "Küçük Ölçekli İşletmelerde Stratejik Planlama ve Yönetim", **MPM Verimlilik Dergisi**, Sayı 1996/1, s.43-56.
[71] Ülgen Aydınlık; **a.g.e,** s.17.
[72] Arslan, Kahraman, **a.g.m,** s.1-11.

1.1.7.1. Ailenin Etkisi

Girişimciliği ve girişimcilik kültürünü etkileyen ögelerden birisi aile yapısı olarak düşünülebilir. Ailenin demokratik veya otoriter olma düzeyi ile aile içerisinde hüküm süren atmosfer, çocuklarda girişimcilik eğilimlerini artıran ve belki de törpüleyen bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuklar doğduğu andan itibaren ailelerinin ve bilhassa ebeveynlerinin etkisi altında kalarak büyür ve ebeveynlerinin davranışsal özelliklerini taklit ederek kişilik kalıbını oluştururlar. Bu bakımdan ebeveynleri devlet memuru olan çocukların girişimcilik eğilimlerinin, ebeveynleri girişimci olanlardan farklı olduğunu öne sürmek yanlış olmaz.[73]

Girişimcilik kültürün oluşmasında önemli bir role sahip aile; ailenin içinde yaşadığı ekonomik ve toplumsal sınıf ile değerlerin yanı sıra, çocuğun aile içinde aldığı eğitim, görgü onu yaşamı süresince doğrudan etkilemektedir. Ailenin çocuğa erken yaşlarda sorumluluk vermesi, tecrübe kazanması, üretken alanlarda faaliyet göstermesi için cesaret verilmesi çocuğun girişimci bir kişiliğe bürünmesinde pozitif bir etki oluşturacaktır.[74]

Çocuklardaki girişimcilik eğilimlerini geliştirme konusunda, ailelerin aşağıda belirtilen iki yaklaşımı göstermeleri söz konusu olabilmektedir.[75]

- *Çocuğun Girişimcilik Eğilimlerini Kuvvetlendiren Yaklaşım:* Bazı aileler, çocuklarını kendi işlerini kurma ve hayatlarını kendi başlarına kazanma konusunda teşvik etmek meylini sergilerler. Böyle aileler, çocuktaki girişimcilik meyli ve arzusunu kuvvetlendiren eğitim ve faaliyetlere yönelirler. Örnek olarak küçük bir çocuğa, beraber yaptıkları pastaları aile bireylerine para karşılığında satma ve elde edilen gelir ile çocuğun çok istediği bir oyuncağı satın alma ortamı oluşturan bir anne öncelikle çocuğun öz güvenini kuvvetlendirmiş olacaktır. En önemlisi de bu anne, hiçbir baskı veya

[73] Güney; **a.g.e,** s.218.
[74] Durukan, Tülin; Küresel Girişimcilik, **Küreselleşme ve Çok Uluslu İşletmecilik**, Nobel Yayın, 2005 Ankara, s.139.
[75] Güney**; a.g.e,** s.218-219.

disiplin uygulamadan, çocuğuna, çalışıp gayret göstererek, yorularak meydana getirilecek bir ürünün para edeceği gerçeğini küçük yaşlarda öğretmiş olacaktır. Böyle ailelerde çocuklar risk almak, yaratıcılıklarını geliştirmek ve kendi problemlerini çözmek konusunda da teşvik edilirler. Çocuk herhangi bir problemle karşılaştığında ailenin sürekli yanında olacağını bilmekle beraber, karar verme ve problem çözme aşamalarında gerekli kararları alma becerisini geliştirecek yolda bir eğitime tabi tutulur.

- *Çocuğun Girişimcilik Eğilimlerine Zarar Veren Yaklaşım:* Bazı ailelerin eğitim tarzları, çocuklarındaki girişimcilik eğilimlerini gelişmeden törpülemek yönündedir. Bilhassa tarım kesiminde ve kırsal alanda, çocuklara aile işlerine yardım etme zorunluğunun getirilmesi ve gerekli ve yeterli eğitim olanaklarının sunulmaması neticesinde girişimcilik eğilimleri bakımından negatif sonuçlar gündeme gelmektedir. Buna ek olarak, bazı aileler aşırı koruyan ve kollayan bir üslup uygulayarak, çocuklarını pasif, korkak ve risk almayan fertler olarak yetiştirmeyi tercih edebilirler. Ailenin çocuğa ilişkin her kararı verdiği ve her türlü sorunu çözdüğü ailelerde ebeveynler anlık olarak çocuklarına iyilik yapmakta ancak uzun dönemde çocuk yaratıcılıktan gittikçe uzaklaşmakta ve sadece kendisine söyleneni yapan pasif bir bireye dönüşmektedir.

Bazı araştırmalara göre demokrat ailelerin çocukları dışa dönük, özgüvenli ve sorumluluk sahibi olurken, baskıcı ailelerin çocuklarının çekingen, kendi kararlarını veremeyen, aşağılık kompleksine sahip bireyler olduğu tespit edilmiştir.[76] Bir başka araştırmaya göre üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinde ailesel faktörlerin etkisini incelemeye yönelik araştırmada üniversite gençlerinin ileriye dönük kararlarını alırken başkalarının fikirlerinden etkilendikleri ve takdir beklentisi içinde oldukları gösterilmiştir. Söz konusu çalışmanın sonuç kısmında; verilerin analizi neticesi uygulamaya katılan üniversite son sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğunun 21-22 yaş grubunda oldukları ve çoğunluğunun aileleri tarafından "kontrollü" ve "güvene dayalı" bir tarz da yetiştirildikleri bulgusuna ulaşılmış olup, yetiştirilme tarzı olarak büyük

[76] Ülgen Aydınlık; **a.g.e**, s.18.

çoğunluğun "güvene dayalı" bir şekilde yetiştirildiği ve bu tarzda yetiştirilen öğrencilerin girişimci olma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.[77]

1.1.7.2. Eğitimin Etkisi

Eğitimin girişimcilik üzerindeki etkisi önemli araştırma konuları arasında yer almaktadır. Girişimcilik özelliğinin de liderlik gibi tamamen doğuştan kazanılmadığı, zamanla geliştirilebildiği ve eğitimle kazandırılabildiği açıktır. Biçimsel bir eğitim, girişimcilik kariyerine etki yapabilir ve bireyleri kendi işlerini kurmaları hususunda cesaretlendirebilir. Bu bakımdan eğitim girişimciliği etkileyen önemli etkenlerden biri olarak kabul görmektedir. Kişiler sahip oldukları yeteneklere okullardan, eğitim programlarından ve üniversitelerden edindikleri bilgileri ekleyince, başarılı bir girişimci olma şanslarını arttırırlar. Analitik düşünme yeteneklerini geliştiren, yaratıcılığı ve girişimciliği özendiren birçok eğitim programı üniversitelerimizin müfredatında bulunmaktadır. Bu tür eğitim programlarıyla iş fırsatlarını görmek ve değerlendirmek, yönetim işlevlerini anlamak ve öğrenmek, hukuki mevzuat konusunda bilgi sahibi olmak, işletme fonksiyonlarını analiz etmek, kredi kuruluşlarını tanımak ve ilişkilerin nasıl geliştirileceğini belirlemek gibi teknik bilgilerin yanında, başarmak için kararlı olma, hedef ve fırsatlara odaklanma, sorumluluk bilinci geliştirme, sorun çözebilme, stresle başa çıkma, başarısızlıklardan ders alma, doğruluk ve güvenilirlik, ekip çalışması yapabilme gibi yeteneklerin kazandırılması olasıdır.[78]

Beşeri sermaye, insana (bireye) ait niteliklerin değeri olarak belirttiğimizde, insanın niteliğinin gelişmesine etki edecek her faktör, aynı zamanda bir beşeri sermaye faktörüdür. Eğitim, sağlık, beslenme, konut ve göç olgusu birer beşeri sermaye faktörü olmakla beraber, nitelikleri geliştirecek en önemli ögenin eğitim olduğu konusunda genel kabul görmektedir. Bu kapsamda, beşeri sermayenin temel dayanak noktasının eğitim olduğu öne sürülebilir.[79]

---

[77] Örücü, Edip, Recep, Kılıç; Yılmaz, Özer (2007) "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi", **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, s. 27-47.
[78] Ülgen Aydınlık**; a.g.e,** s.18.
[79] Altay, Asuman; Beşeri Sermayenin Karşılaştırmalı Analizi, **TÜGİAD Yayınları**, 2005 İstanbul

Eğitimin pek çok farklı fonksiyonu bulunmaktadır. Bunların öne çıkan birkaç önemlisi aşağıda belirtilmektedir.[80]

- Toplumun kültürel mirasını genç kuşaklara aktarmak,
- Ekonomi için gerekli olan insan gücünü yetiştirmek,
- Mesleki bilgi ve beceri kazandırmak,
- Bilimi geliştirmek,
- Yenilikçi, girişimci ve gerçekçi düşünen bireyler yetiştirmek.

Girişimcilik için toplumun genel eğitimsel profili önem taşımaktadır. Eğitim düzeyinin yüksekliği, toplumsal dinamizm ve gelişme için tetikleyici bir rol oynar. Çünkü, eğitimsel donanım yüksekliği, toplumdaki kaynakların rantabl kullanımına, hak ve sorumluluk bilincinin yükselmesine, kaynak üretme, kazanç elde etme, bilgiye pratik değer kazandırma, her işte ve uğraşta fonksiyonellik gözetme gibi, gelişme için gerekli temayüllere açıklık getirir. Bunun neticesinde, girişimci bir "kültürel aura" ortaya çıkarır. Eğitimsel düzeyin düşük olması ise, üretkenliği başarma, rantabilite, rasyonalite, maksimum kârlılık gözetme yönünde motivasyonel bir yetersizlik oluşturacaktır. Eğitim, aynı zamanda başarma konusunda asgari temel güven sağlayıcı bir etkiye de sahiptir.[81]

Girişimcilik eğitimin başlıca özellikleri fırsatları belirlemeyi, bu fırsatları yeni fikirler üreterek ve gerekli kaynakları harekete geçirerek gerçekleştirmeyi, yeni bir girişim kurma ve yönetmeyi, yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmeyi hedeflemektedir.[82]

Okul öncesi eğitimi alan çocukların; hayal güçleri, yaratıcılık, el becerileri, özgüvenleri, yeni model ve tasarım oluşturma becerileri, sosyalleşme, bağımsız hareket edebilme, akıl yürütme ve kendi ifade etme yeteneklerini kazanacakları ve bu yeteneklerin ileri dönemlerde girişimci kişiliklerini oluşturulabileceği düşünülmektedir.

---

[80] Tezcan, Mahmut, Sosyolojiye Giriş, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları**,1995 Ankara, s.135.
[81] Aytaç, Ömer, İlhan, Süleyman "Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2007, no.18:101-120.
[82] Cansız, Mehmet; Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği, **T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayın No:2850**, 2013, s.22.

1.1.7.3. Kültürün Etkisi

Literatürde kültürün yaklaşık yüzden fazla tanımı olduğu bilinmekle beraber, en yaygın kültür tanımları şunlardır: Kültür, "geleneksel fikirler ve bunlara bağlı olan değer", "öğrenilmiş davranışların bir bütün olarak nesilden nesle aktarılması", "paylaşılan semboller ve anlamlar", "bir grubun davranışlarında önceden tahmin edilebilir ve belirli farklılıklara yol açan deneyimler", "davranışları bir sisteme oturtan fikir, uygulama, norm ve anlamlar bütünü", "kendini oluşturan parçalar üzerinde kapsamlı bir etkiye sahip olan bir üst düzen", "birbiriyle ilişki içinde ve birbirlerine karmaşık bir biçimde bağlı olan parçalardan meydana gelmiş bir sistem" olarak tanımlanabilir.[83]

İnsanın içinde bulunduğu sistemlerin; insanı insan yapan en önemli unsurlardan biri olduğu kabul edilen kültürden soyutlamak mümkün değildir. Çünkü insanlar içinde yetiştikleri kültürün birer yansımasıdırlar ve sahip oldukları kültürleri, meydana getirdikleri sistemlere aktarırlar. İnsanların kültürel yansımalarının bileşimiyle sisteme ait kültürler meydana gelir. Kültürler ise sistemlerin tanıtıcı kimliği görevini görürler. İnsanların, grupların, örgütlerin, toplumların ve devletlerin; geçmişlerinin bilinmesi bugünlerinin tanınması ve yarınlarının öngörülmesi sahip oldukları kültür hakkındaki bilgi sahibi olmayı gerektirir.[84]

Girişimcilik ile kültürel yapı arasındaki yakın korelasyon ilişkisi; bu yapı içinde bireyin girişimcilik tercihlerine, o toplumdaki insan ilişkileri, yaşama biçimleri, düşünme ve algılama sistemleri yön vermektedir. Neden bazı toplumlar girişimci kişiliklere bünyesinde daha fazla barındırırken diğer toplumlarda tam tersi karakter özellikleri baskın çıkmaktadır? Bu farklılık, sosyal bilimcilerin kültür nosyonu üzerine

---

[83] Kağıtçıbaşı Çiğdem , Kültürel Psikoloji, Kültür Bağlamına İnsan ve Aile, **Sosyal Psikoloji Dizisi:2, Evrim**, 2007 İstanbul, s.36-37.
[84] Demirel, Erkan, T. & Tikici, Mehmet. "Kültürün Girişimciliğe Etkileri", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2004, s.49-58.

odaklanmalarına neden olmuştur. Kültürel farklılıklar, farklı düşünme, davranma ve kişilik yapılarının oluşmasına doğrudan etkiletmektedirler.[85]

Girişimci için kültür, işletmenin kuruluş amacını, faaliyetlerini etkileyen, inançlar, değerler ve bireylerarası ilişkilerin bütünü olarak ifade edilebilir. Girişimcilik kültürü, girişimciye yeni bir statü veren, yaptıklarını ödemeyi garanti eden, başkalarının kendisine iş olanakları oluşturmasını beklemek yerine başkaları için iş olanakları oluşturan yepyeni bir neslin yetişmesini sağlayacak bir kültür.[86] Girişimcilik ruhunun meydana gelmesinde kültürel yapının çok önemli bir yeri vardır. Birey adeta içinde yaşadığı toplumda egemen olan kültürün taşıyıcısı ve yansıtıcısı durumundadır. Bu çerçevede bir toplumdaki girişimcilik olgusunu anlamak için bilinmesi gerekmektedir.[87]

Sosyo-kültürel ortamın yönetim, liderlik ve insan kaynakları uygulamaları üzerindeki etkisi inceleyen önemli çalışmalardan biri 40 farklı ülkede ulusal kültürleri araştıran Geert Hofstede tarafından yapılmıştır.[88] Ulusal kültürleri eril ve dişil (masculunity-feminity); bireycilik ve toplumculuk (individualism and collectivism); güç mesafesi (power distance); belirsizlikten kaçınma (uncertaintiy avoidance) boyutlarında araştıran Hofstede kültürün 4 boyutu üzerinde durmaktadır.[89]

- *Bireycilik-Toplumculuk*; bireycilik toplumun bireysel veya kollektif başarı ve kişiler arası ilişkilere ağırlık verme yönünü sergilemektedir. Bireyciliğin yüksek olduğu toplumlarda, bireyler, toplumun diğer bireyleriyle yakın olmayan ilişki kurarlar. Toplumculuk(kollektivist) toplumlarda ise, geniş aile yapısı ve ait olduğu grup üyelerinin sorumluluğunu alma meyli vardır. Bireyciliğin toplumculuk veya grup çıkarlarının önünde olduğu toplumlarda

---

[85] Kara, Mehmet; "Sosyal ve Kültürel Yapının Girişimcilik Üzerine Etkileri ve Türk Toplumundan Örnekler", **Journal of Azerbaijani Studies**, s.465-485., http://jhss-khazar.org/wp-content/uploads/2010/06/SOSYAL-VE-KULTUREL-YAPININ-GIRISIMCILIK-UZERINE-ETKILERI-VE-TURK-TOPLUMUNDAN-ORNEKLER.pdf, (23.04.2017).
[86] Çelik, Adnan ve Akgemci, Tahir; Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler, Nobel Yayın Dağıtım, 1998, s.29-31, Aktaran; Güney, **a.g.e.,** s.211.
[87] Güney**, a.g.e**., s.212.
[88] Sargut, Selami; Kültürlerarası Farklılaşma ve Yönetim, V Yayınları, Birinci Baskı, 1994 Ankara, Aktaran; Güney, **a.g.e.,** s.212.
[89] Güney, **a.g.e**., s.212-214.

bireysel girişimlerin egemen ve teşvik edildiği görülmektedir. Bireysel girişimin, bireysel özgürlüklerin, bireysel hakların önemli olduğu toplumlarda girişimciliğin güçlü olması da rastlantısal değildir. Amerikan toplumunun girişimcilik seviyelerinin yüksek olmasından ziyade, bireycilik derecelerinin yüksekliği ile gerekçelendirilmektedir.

- *Güç Mesafesi*; bir toplumdaki bireyler arasındaki eşitlik veya eşitsizlik derecesini belirtmektedir. Yüksek düzey güç mesafesi endeksi güç ve servet dağılımının eşitsizliğinin de yüksek olduğunun bir göstergesidir. Bu tür toplumlarda kast sistemi egemen olup, toplum bireylerinin özellikle yukarı yönlü mobilitesi zayıf olmaktadır. Düşük güç mesafesine sahip toplumlarda ise fırsat eşitliği mevcuttur. Bunun yanı sıra, siyasal ve sosyal eşitlik egemen olup, ilişkiler açık ve informaldir. Bilgi akışı işlevsel, sınırlandırılmamış ve organizasyon yapısı basıktır. Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda ise; ilişkiler formal, bilgi akışı formalize edilmiş ve sınırlandırılmış, organizasyon yapısı hiyerarşik, ilişkiler ve vazifelerin sınırları çizilmiş olmaktadır.
- *Belirsizlikten kaçınma*; toplumun risk ve belirsizlikten kaçınma konusundaki tolerans düzeyini (planlanmamış koşullar) belirtmektedir. Bireylerin belirsizlikten kaçınma derecesi de iş yapma yönelimlerine etki etmektedir. Belirsizlikten kaçınma düzeyinin düşük olduğu kültürlerde büyük belirsizlikleri tolere etme derecesi yüksek olmakta, esneklik tercih edilmekte, kişisel seçim ve karar verme ön planda olmakta, analitik becerileri geliştirmeye önem verilmekte; inisiyatif kullanma, risk alma ve ekip çalışması ödüllendirilmektedir. Belirsizlikten kaçınma düzeyinin yüksek olduğu kültürlerde kurallar ve prosedürler tercih edilmekte, itaat ve uyum gösterme önemli olmakta ve ödüllendirilmekte iken, tersi davranışlar ve hataların ise cezalandırılması asıldır.
- *Baskın Değerler*; Erkek (eril) egemen özellik gösteren kültürlerde başarı, kontrol ve gücü yönünden erkek egemen çalışma modelleri desteklenmektedir. Bu toplumlarda cinsiyet ayırımcılığı yüksek olmakta, erkekler, toplum ve çalışma hayatında egemen güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Erillik derecesinin düşük olduğu kültürlerde ise, cinsiyetler arasında çeşitlilik gözetme ve ayırımcılık düşük düzeyde kalmaktadır. Kadın

ve erkeklerde ekonomik ve toplumsal hayatta eşitlik her seviyede sağlanmaktadır. Bazı toplumlarda, yüksek hayat standardına sahip olma şans, kader veya doğuştan sahip olunan (dışsal kontrol odağı) bir öge olarak görülmektedir. Bu tarz değer farklılıkları şüphesiz ülkelerin girişimcilik özelliklerini, iş yaşamını ve iş yapma geleneklerini doğrudan etkilemektedir.

Sözü edilen boyutlara Sargut'un çalışmasından esinlenilerek denetim noktası boyutu da eklenilmiştir.[90]

- *Denetim Noktası*; bulunulan yere göre değişime gösterilen tepkiyi ifade etmektedir. Şayet birey özdenetimini gerçekleştirip yazgısına egemen olduğu inancındaysa değişime tepkisi olumlu yansıyacaktır. Denetim noktasına göre insanlar ikiye ayrılır. Birincisi içseller kendi yazgılarını denetleyebilecekleri inancında olup, yönü ne olursa olsun çevreden aldıkları tepkilere kendi davranışlarının sebep olduğuna inanırlar. İkincisi dışsallar ise başarı ve başarısızlıkları ile kendi davranışları ilişki kurmaz, başarıyı torpile, başarısızlığı da çevresel etkenlere bağlamaktadırlar. Dışsallar çalışmak veya sorumluluk almak için inisiyatif kullanmazlar. Çalışmaları ya da sorumluluk üstlenmeleri ancak dışarıdan yönlendirilme ile olasıdır.

Bazı toplumların girişimcilik hususunda gösterdikleri üstün başarısına rağmen, diğer toplumların aynı başarıyı sergilemedikleri görülmektedir. Bu farkın meydana gelmesinde etkili olan etkenlerden birisi, topluma ait kültürel değerlerdir. Girişimcilerin, üyesi oldukları toplumun kültüründen bağımsız ve etkilenmemeleri düşünülemez. Çünkü, kültürel etkenlerin insanların tutum ve davranışlarını etkileyen önemli ögelerden birisi olduğu bilinmektedir. Kültürün; "insan davranışlarına parametre oluşturan, soyut ya da somut anlam ifade eden değerlerden oluşan bir bütün" olması, "kültürün bireyi etkileyen bir unsur" olduğuna dair görüşü kanıtlamaktadır. Kaynağı, türü ve düzeyi ne olursa olsun, güç; toplumun üyeleri arasında mesafeler oluşmasına neden olur. Güç dengesinin dağılımı da toplumdan topluma farklılaşmaktadır. Girişimciliğe etkisi bakımından güç

[90] Demirel, Erkan, T. & Tikici, Mehmet; **a.g.m**, s.54.

mesafesinin az olduğu kültürlerin girişimcilik için uygun zemin oluşturduğu söylenebilir. Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumların girişimciliği motive eden değerleri oluşturmadığı bilinmektedir. Girişimciliğin baskın olması, belirsizliğe karşı toleransın yüksekliği ile doğru orantılıdır. Belirsizlikten kaçınma seviyesinin yüksek olduğu yani belirsizliğe çok fazla tolerans gösterilmediği durumlar; riske açık bir iş olan girişimcilik için uygun değildir. Girişimcilik yönünden anlamlı olan sonuç; dişilik ve erillik değerlerinden, erillik değerlerinin baskın olmasıdır. Hofstede'e göre atılganlık, para hırsı, yükselme tutkusu gibi eril özelliklerin baskın olduğu kültürlerin, insana ve insanî ilişkilere önem veren, şefkat, nezaket gibi değerlerin öne çıktığı dişil özelliklerin baskın olduğu kültürlere göre girişimciliğe daha uygun ortam sunmaktadır. Bunun aksine, dişi değerlerin baskın olması, girişimcilik için fazla arzu edilmeyen bir durumdur. Kollektivist ilgili değerler olarak; işbirliği, ortaklaşa davranış, grubu öne çıkarma, grup tarafından denetlenme gibi doğrular sayılabilir. Bireyci kültürlere hakim olan değerler ise bağımsızlık yönelimi, akılcılık gibi girişimcilerin sahip olmaları gereken özelliklerdir. Bireyciliğin baskın olduğu kültürlerde girişimcilerin sayıca fazla olmaları beklenen sonuçtur. Yukarıda belirtildiği gibi; içseller inisiyatif kullanırken, dışsallar bunu kullanmazlar. Dışsalların çalışmaları ancak yönlendirme ile mümkündür. İçsellerin belirsizliğe karşı toleransları yüksek olur ve katılımcılığı benimserler. İçseller, başlarına gelenin kendi yaptıkları sonucu olduğuna inanırlar, sorumluluk üstlenir ve başarıya önem verirler. Dolayısıyla girişimcilik yönünden anlamlı olan içselliktir. Özetle; güç mesafesinin az olması, belirsizliğe karşı toleransın yüksek olması, erillik değerlerinin baskın olması, içselliğin ve bireyciliğin hakim olması halinde kültürel ortamın, girişimciliğin ortaya çıkması ve gelişmesi açısından daha uygun olacağı söylenebilir.[91]

1.1.8. Girişimcilik Ekosistemi

Girişimci ekosistem kavramı hem akademisyenler hem de politika yapıcılar arasında oldukça yeni. Atölye için hazırlanan arka plan kağıdında Prof. Colin Mason ve Dr. Ross Brown, girişimci bir ekosistemi şu şekilde tanımlıyor:[92]

---

[91] Demirel, Erkan, T. & Tikici, Mehmet; **a.g.m**, s.56.
[92] Colin, Mason ve Ross Brown; **Entrepreneurial Ecosystems and Growth Oriented Entrepreneurship**, OECD 2013

"Bağlı girişimci aktörler (hem potansiyel hem de var olan), kuruluşlar (örneğin firmalar, girişim kapitalistleri, iş melekleri ve bankalar), kurumlar (üniversiteler, kamu sektörü ajansları ve mali kuruluşlar) ve süreçler (iş doğum hızı, HGF'lerin (yüksek büyüme firmaları) oranı, seri girişimci sayısı ve 2 etkili girişimcisi sayısı ve toplumdaki girişimci hırs ve satışı zihniyet seviyeleri) ile "resmi girişimcilik ortamı arasında bağlantı kurma, arabuluculuk yapma ve bunları yönetme" yönünde resmi ve gayrı resmi olarak birleştiğini belirtti. Bu nedenle, "girişimci ekosistem" kavramı doğası gereği bütüncül ve etkileşimli bir yapıdadır ve yerel ekonomik kalkınma politikalarını şekillendiren kümeler, sanayi bölgeleri, yerel yenilik sistemleri ve öğrenme bölgeleri gibi kavramları hatırlatır. Bütün bu yaklaşımların ortak noktası, iş performansının sadece firmaların içsel davranışlarına (işgücünün becerileri, inovasyona yatırım seviyesi, pazarlama ve uluslararasılaşma stratejileri vb.) Bağlı olmadığı inancıdır; Dış paydaşlarla (örneğin firmalar, yatırımcılar, kamu kurumları, üniversiteler ve araştırma enstitüleri vs.) ve bu tür etkileşimlerin nasıl düzenlendiğine ilişkin etkileşime kalitesi de bağlıdır. "Girişimci ekosistem" yaklaşımını diğer yaklaşımlardan ayıran özellik, girişimciyi merkezine almasıdır. Bu nedenle analiz edilen şey, yenilik ya da ekonomik gelişmeden ziyade, yerel çevrenin iddialı girişimcilere destek olma kabiliyetidir. Ayrıca, girişimciler, tıpkı sağlıklı bir ekosistemin sonucu olarak değil, aynı zamanda onu üreten ve koruyan kilit oyuncular olarak görülmektedir. Hükümetin rolü kolaylaştırıcı olmaktır. Ekosistemin ana yürütücüleri olarak girişimciler; arka plan belgesi ve atölye sunumlarının birçoğu, girişimci ekosistemlerinin en önemli unsuru olarak girişimcinin üç rolü olduğunu vurguladı: i) erken başarılı girişimciler, sağlam bir yerel girişimci ekosistemi başlatabilir; ii) özel sektör girişimcileri, ekosistemi bir arada tutan (bu ekosistemin "tutkalı" oldukları) en önemli bağlayıcılar ve anlaşma sağlayıcıları arasındadır; iii) Girişimciler, girişimcilik gelişiminin, üstten (yani hükümet) empoze edilmiş veya hatta teşvik edilmesinden ziyade aşağıdan yukarıya doğru bir süreç olduğu "start-up toplulukları" nın önemli figürleridir.

Girişimcilik ekosisteminin yaşam döngüsü kapsayan unsurlar yer almaktadır. OECD girişimcilik ekosistemi aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere altı başlık altında sınıflandırılmaktadır.

Tablo 2 : Girişimcilik Ekosistemin Kaynakları

Politika	Pazar Koşulları	Finansa Erişim
1. Liderlik -Kesin destek -Sosyal meşruiyet -Savunan için açık kapı -Girişimcilik stratejisi -Aciliyet, kriz ve zorluk **2. Devlet** -Kurumlar ör. Yatırım desteği -Mali destek ör. Ar-Ge için - başlangıç fonları -Düzenleyici kapsam teşvikleri, örneğin vergi avantajları -Araştırma Enstitüleri -Girişimcilik dostu mevzuat -Örneğin, İflas, sözleşmenin uygulanması, mülkiyet hakları ve emek	**1. Erken Müşteriler** -Konsept ispatı için ilk uygulayıcılar -Ürünleştirmede uzmanlık -Referans müşteri -İlk incelemeler -Dağıtım kanalları **2. Ağlar** -Girişimci ağları -Diaspora ağları -Çok uluslu şirketler	**1. Finansal sermaye** -Mikro krediler -Melek yatırımcılar, arkadaşlar ve aile -Sıfır aşamalı risk sermayesi -Girişim sermayesi fonları -Özel sermaye -Kamu sermaye piyasaları -Borç
Beşeri sermaye	**Kültür**	**Destekler**
1. İşgücü -Yetenekli ve vasıfsız -Seri girişimciler Sonraki nesiller ailesi **2. Eğitim Kurumları** -Genel derece (profesyonel ve akademik) -Özel girişimcilik eğitimi	**1. Başarı öyküleri** -Görünür başarılar -Kurucular için servet kuşakları -Uluslararası itibar **2. Toplumsal normlar** -Risk, hata ve başarısızlık toleransı -Yenilik, yaratıcılık, deneyimleme -Girişimcinin sosyal statüsü -Servet oluşturma -Hırs, motivasyon, istek	**1. Altyapı** -Telekomünikasyon -Taşımacılık ve lojistik -Enerji -Bölgeler, inkübatörler, ortak çalışma, kümelenmeler **2. Destekleyici meslekler** -Hukuki -Muhasebe -Yatırım bankacısı -Teknik uzmanlar, danışmanlar **3. Sivil Toplum Kuruluşları** -Kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda girişimcilik teşviki -İş planı yarışmaları -Konferanslar -Girişimci dostu dernekler

Kaynak; Colin, Mason ve Ross Brown; Entrepreneurial Ecosystems and Growth Oriented Entrepreneurship, OECD, Final Versiyonu, Ocak 2014

1.1.9. Girişimcilik Türleri

1.1.9.1. İç Girişimcilik

İç girişimcilik bir örgütsel ağ içinde veya bir kurulu işletme içinde süper bireylerin, (kendi yeteneklerini kanıtlamış) diğer insanlarla ilişki geliştirerek, iletişim kurarak ve bunları kendi yetenek ve değerleriyle yoğurup değerlendirerek kendilerini tanıyıp keşfetmeleri ve kendilerinin farkına varmaları ile başlayan bir başka girişimciliğin içinde filizlenen bir girişimcilik türüdür. Girişimci adaylarının kendi kendilerini keşfetmelerinin yanında bu girişimci adaylarının içinde bulundukları organizasyon ve iş ağları tarafından ve özellikle de ilk ve eski girişimciler tarafından da keşfedilen girişimci şekli olarak tanımlanmaktadır.[93]

1.1.9.2. Yeşil Girişimcilik (Green Entrepreneurship)

Yeşil girişimcilik değişik yollardan tanımlansa da ortak tema, mevcut ve gelecek nesillerin ekolojik ve sosyal ihtiyaçları için bir endişe gösterirken iş geliştirme fikrinin benimsenmesidir. Doğal çevrenin kötü durumu kısa vadede insanların yaşam standartlarının kalitesini düşürürken, hiçbir önlem alınmadığı takdirde uzun vadede insanın var olmasını, gerçek varlığını tehdit eden bir unsurdur. Bu nedenle girişimcilik anlayışı, uygulaması ve işleyişinin değişmesi gerekiyor. Girişimciler sadece işi ekonomik olarak ele almayıp aynı zamanda çevre ve sosyal ihtiyaçları dikkate alarak yaklaşmak zorundadır. Yani yeşil girişimcilik artan insan ihtiyacını çevreye zarar vermeden yapma veya çevrenin daha da kötüleşmesinden kaçınarak yapma yollarını bulmaktır. Yeşil girişimcilik olgusunun tam kabul görmüş hatları yoktur. Çünkü yeşil girişimcilik özellikle ülkelere ve sektörlere göre farklılaşmış sorunlar karşısında farklılaşmış realiteler göstermekte ve sosyal ve kültürel yapıdan etkilenmektedir. Ancak yeşil girişimcilerin ortak noktaları ekonomik açıdan tatmin edici, sosyal sorumluluk sahibi ve çevreye yararlı işler tasarlayan ve uygulayan kişiler olmalarıdır. Yeşil de çevresel veya ekolojik

[93] Çevik; **a.g.e.**, s.65.

sürdürülebilirliğe doğru bir hareket için kullanılan kavramdır. Ar-Ge çalışmalarında yeşil inovasyon teşvik edilmelidir.[94]

1.1.9.3. Kadın Girişimciliği

Girişimci kadın; işteki durumu işveren ya da kendi hesabına çalışan şeklinde belirlenen, işinin idari ve hukuki sorumluluğunu üstlenmiş olan, işinin başında fiilen bulunan, kadınlar olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan sonra girişimci kadın;[95]

- Ev dışında bir mekânda kendi adına kurduğu bir ya da birkaç iş yeri olan,
- Bir iş yerinde tek başına ya da istihdam ettiği diğer kişilerle çalışan ve işin sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran,
- Herhangi bir mal veya hizmetin üretilmesiyle ilgili çalışmaları yürüten, bu mal veya servisin dağıtım, pazarlama ve satışını yapan ya da yaptıran,
- İş ile ilgili olarak ilişkiye girmesi gereken kişi, örgüt, kurum ve kuruluşlarla kendi adına ilişki kuran,
- İş sürecinin örgütlenmesi, mal ve hizmet üretiminin planlanması, iş yerinin işletilmesi, kapatılması veya işin geliştirilmesi konusunda kendisi karar veren,
- İşinden elde ettiği kazancın yatırım ve kullanım alanlarında söz sahibi olan kişidir.

1.1.9.4. Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik, yaşanan çevredeki toplumsal bir sorunu veya ihtiyacı belirleyerek bu sorunun ortadan kaldırılması ya da ihtiyacın giderilmesi için kalıcı çözümler üretmektir. Sosyal girişimci ise, yaşadığı toplumda ortaya çıkan sosyal aksaklıkları fark ederek o güne kadar akla gelmeyen veya cesaret edilmeyen bir yaklaşımla sorunların üzerine giden; üretken, ısrarcı, duyarlı, gerçekçi tavırları ile fark yaratan ve toplumun güvenini kazanan kişidir.[96]

---

[94] Keskin, Sevtap; "Yeşil Girişimcilik", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:7, Sayı:12, s.285-294.
[95] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite1.pdf/, (05.05.2017).
[96] http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite1.pdf/, (05.05.2017).

Sosyal girişimcilik adına yapılan çalışmayla Prof. Muhammed Yunus 2006 yılında Nobel Barış Ödülünü kazanmıştır. Mikro Kredi adı verilen bu sistemle Grameen Bankası ve Vakfı vasıtasıyla, hiçbir geri ödeme garantisi olmayan yoksullara ve özellikle kadınlara girişimcilik aşılayarak, küçük krediler vermeyi, kullanacakları ham madde ve yardımcı maddeleri bu yolla temin ederek onları yoksulluktan kurtaracak bir yöntemi öngörmektedir. Mikro kredi yoksulların kendi kendilerine yoksulluktan kurtulmalarını sağlayan, sadece güven ilkesine dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermayeler biçimde verilen kredilerdir. Kredilerin geri ödenemeyeceği belirten karşıt görüşlere karşın kredilerinin tümünün geri ödenmiş oluşu bu sistemin ne kadar işe yaradığının bir ispatı olmuştur.[97]

1.1.9.5. İnternet Girişimciliği

İnternet girişimciliği; risk alarak yaratıcı veya yenilikçi çözümler geliştiren ve bunları iyi yönetimle birleştiren, yeni veya var olan kuruluşların asıl iş alanları dışında, internetsiz var olamayacak şekillerde ekonomik aktivite ya da sosyal fayda oluşturması olarak tanımlanmaktadır. İnternette yapılan herhangi bir işin internet girişimciliği olarak nitelenip nitelenemeyeceğini tespit için işi yapan kişi ya da şirketin yeni bir organizasyon kurup kurmadığına bakılacaktır. Bu durumda internetten ürün satmak için kurulan yeni bir şirket, internet girişimi olarak nitelenirken zaten perakende ürün satışı yapan bir şirketin internet üzerinden satışa başlaması bir internet girişimi olarak nitelenmemektedir. İnternet girişimciliğinin diğer girişimciliklerden farkları: Düşük başlangıç sermaye gereksinimi, düşük işletme giderleri ve geniş pazarlara erişim olanağı sağlaması gibi üç önemli özelliği vardır. Bu faktörler sonucunda internet girişimcileri diğer alanlardaki girişimcilere kıyasla çok daha hızlı ve daha az sermaye ile büyüme fırsatı elde edebilirler.[98]

[97] Ülgen Aydınlık; **a.g.e**, s.154.
[98] http://www.eba.gov.tr/dokuman?icerik, (05.05.2017).

1.1.9.6. Dijital Girişimcilik

Dijital ekonomi dünya çapında hızla gelişiyor. Mobil ve sosyal çözümler, bulut bilgi işlem ve veri analizi gibi yeni teknolojik eğilimler, bilgi ekonomisinde işletme hizmetleri için yeni fırsatlar yelpazesi sunmaktadır. Bu çerçevede yeni bir girişimcilik türü olan dijital girişimcilik önem kazanmaktadır. Dijital girişimcilik, yeni dijital teknolojileri yaratan ve kullanan tüm yeni girişimler ve mevcut işletmelerin dönüşümünü kapsar. Dijital işletmeler, işletme faaliyetlerini iyileştirmek, yeni iş modelleri geliştirmek, iş zekâsını güçlendirmek ve müşteriler ve paydaşlarla etkileşim kurmak için yeni dijital teknolojilerin (özellikle sosyal, büyük veri, mobil ve bulut çözümleri) yüksek yoğunlukta kullanımıyla nitelendirilir. Geleceğin işlerini ve büyüme fırsatlarını oluştururlar. Dijital girişimciliğe dair şu tanımlar önemlidir:[99]

Dijital girişimciler, yeni BİT veya BİT kullanılan ürün, süreç ve ilgili pazarları belirleyerek ve onlardan istifade ederek, ekonomik faaliyetin yaratılması veya genişletilmesi yoluyla değer üretmeye çalışan kişilerdir.

Dijital girişimci faaliyet, yeni BİT veya BİT kullanımlı ürün, süreç ve ilgili pazarları belirleyerek ve onlardan istifade ederek, ekonomik faaliyetin yaratılması veya genişletilmesi yoluyla değer yaratma yönelik girişimci bir eylemdir.

Dijital girişimcilik, dijital girişimci faaliyetle ilişkili fenomendir.

[99] Bogdanowicz, Marc; Digital Entrepreneurship Barriers and Drivers, **JRC Technical Reports**, European Union, 2015

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞMESİNE YÖNELİK FAALİYET YÜRÜTEN KURUM/KURULUŞLAR ve DESTEKLERİ

Girişimcilerin ellerindeki sınırlı kaynakları en uygun ve verimli bir biçimde değerlendirme zorunluluğu bulunmaktadır. Herhangi bir girişim faaliyetinin başarılı olabilmesi için önce iyi bir analiz yapılmalı daha sonra da planlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Kuruluş sürecinde tam teşekküllü, iyi bir analiz ve iş planı yapılmadan kurulan birçok işletmenin kısa bir zaman sonra piyasadan çekildikleri tespit edilmektedir. Günümüzde piyasa değeri milyon dolarlarla belirtilen pek çok firmanın başlangıçta çok küçük sermayelerle kurulduğu da bilinmektedir.[100]

Yapılan literatür taramasında ve birebir görüşmelerde girişimcilik alanında en önemli problemlerden birinin farklı kurum ve kuruluşlar tarafından sunulan desteklerin tanınırlığının sağlanmadığı hususu oluşturduğu değerlendirilmektedir. Bu tez çalışmasında önerilen girişimcilik seminerleri kurgusunun ana başlıklarından birini bu destekler hakkında bilgilendirme bölümü oluşturmaktadır.

Bu bölümde girişimcilik kültürünün geliştirilmesine yönelik yapılan faaliyetler kapsamında girişimcilere sağlanan eğitimler, hibe desteği ve kredilere yer verilmektedir.

2.1. KÜÇÜK ve ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME ve DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) 20.04.1990 tarihinde "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun" ile kurulmuştur. İlgili Kanunun 1. maddesinde, KOSGEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili bir Kamu

[100] Türk, Veysel Eren; Gözek, Sadık "Girişimciler İçin KOBİ'lere Sağlanan Teşvikler ve Destekler", **Girişimcilik ve Girişimcilikte Seçme Konular,** Gazi Kitabevi, Ankara Ekim 2015, s.123.

kuruluşu olup, tüzel kişiliğe haiz ve bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olarak ifade edilmektedir. Aynı Kanunda KOSGEB'in kuruluş amacı, "Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek" olarak ifade edilmiştir. Bu bakımdan KOSGEB girişimciler açısından hem finansal anlamda hem de danışmanlık anlamında önemli bir yere sahiptir.[101]

2.1.1. KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği Kapsamında Verilen Destekler

KOSGEB Destek Programları Yönetmeliğinin amacı, ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında, küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, ekonomik gelişmelere uygun bir şekilde sanayide entegrasyonu gerçekleştirmek, ihracattaki paylarını artırmak, araştırma-geliştirme, yenilik ve işbirliği faaliyetlerini desteklemek ve girişimcilik kültürünü geliştirmek olarak belirtilmiştir. Söz konusu Yönetmelik kapsamında oluşturulan destek programı ve teminat giderleri desteği ile küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ) ve girişimciler desteklenmektedir.[102]

2.1.1.1. KOBİGEL-KOBİ Gelişim Destek Programı

Bu program ile ülkemizin ulusal ve uluslararası hedefleri doğrultusunda, KOBİ'lerin, ekonomideki paylarının ve etkinliklerinin arttırılması, rekabet güçlerinin ve sağladıkları katma değerin yükseltilmesi amacıyla hazırlayacakları projelerin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Hazırlanacak proje teklif çağrıları kapsamında, bölgesel, sektörel ve ölçeksel kriterler ile özel hedef grupları dikkate alınarak esnek uygulamaların yapılmasına ve proje teklif çağrısı özelinde limit ve oranların belirlenmesine imkân sağlanmaktadır.[103]

---

[101] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[102] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[103] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu

2.1.1.2. Tematik Proje Destek Programı

KOBİ'lerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve daha fazla proje hazırlamalarının teşvik edilmesi, makro strateji dokümanlarında işaret edilen öncelikler dikkate alınarak belirlenen tematik alanlarda bölgesel ve sektörel ihtiyaçların karşılanması, KOBİ'lerin uluslararası mevzuat ve önceliklere uyumunun sağlanması amaçlanmaktadır. Bu program kapsamında, personel net ücretleri ve seyahat giderleri, yeni makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri, sarf malzemesi giderleri, hizmet alım giderleri ve genel idari giderler karşılanmaktadır.[104]

2.1.1.3. Girişimcilik Destek Programı

Bu program ile ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliğin desteklenmesi, yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulması amaçlanmaktadır. Program, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, Yeni Girişimci Desteği, İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği ve İş Planı Ödülü uygulamalarından oluşmaktadır.[105]

a) Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, ülkede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulması genel hedefine uygun olarak; girişimcilerin iş kurma ve yürütme konularında bilgi ve beceri sahibi olmaları, bu süreçte kendi rol ve sorumluluklarının farkına varmaları ve kendi iş fikirlerine yönelik iş planı hazırlayabilecek bilgi ve deneyim kazanmaları amacıyla düzenlenmektedir. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, en az 32 saat süren, genel katılıma açık ve ücretsiz eğitimlerdir.[106]

[104] http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1227/tematik-proje-destek-programi, (07.05.2017).
[105] http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi, (07.05.2017).
[106] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu

b) Yeni Girişimci Desteği

Bu destekten uygulamalı girişimcilik eğitimini bitiren veya İŞGEM'de yer alacak girişimciler faydalanabilir. Girişimcinin kuracağı işletme, Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde olmalıdır. Girişimcinin destek sürecinde; başka bir işletme/kurum/kuruluşta Sosyal Güvenlik Kurumu hükümlerine tabi olarak çalışmaması gerekmektedir.[107]

c) İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği

KOBİ'lere işletme geliştirme koçluğu, destek ağlarına ulaşım, finans kaynaklarına erişim imkânı, uygun koşullarda işyeri mekânı, ortak ofis ekipmanı ve ofis hizmetleri sunmak amacıyla kurulacak bir İŞGEM'in, kuruluş ve işletme giderlerine destek sağlanmaktadır. İŞGEM desteğine belediyeler, yükseköğretim kurumları, özel idareler, meslek kuruluşları, inkübatörler başvurabilir.[108]

d) İş Planı Ödülü

Yükseköğretim kurumları tarafından örgün eğitim kapsamında verilen "Girişimcilik" dersini alan öğrenciler arasında İş Planı Ödülü Yarışması düzenlenmektedir. İş planı ödülünden faydalanmak isteyen üniversite KOSGEB'e başvurur. Bu kapsamda iş planları ilk üç dereceye girmiş olan öğrencilere, en fazla 24 ay içinde işini kurmuş olmaları şartıyla ile belli oranlarda para ödülü verilmektedir.[109]

2.1.1.4. İşbirliği Güçbirliği Destek Programı

KOBİ'lerin işbirliği-güçbirliği anlayışıyla bir araya gelerek; ortak tedarik, ortak tasarım, ortak pazarlama, ortak laboratuvar, ortak imalat, ortak hizmet sunumu ve benzeri konular ile Orta-Yüksek ve Yüksek Teknoloji alanlarında hazırlayacakları ortak imalata yönelik işbirliği-güçbirliği projelerinin desteklenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, proje

[107] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[108] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[109] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu

başvurusunda, işbirliği-güçbirliği amacı ile en az 5 (beş) işletmenin bir araya gelmesi koşulu aranır. Ancak projenin, Orta-Yüksek ve Yüksek Teknoloji alanlarında gerçekleştirilecek olması durumunda ise en az 3 (üç) işletmenin bir araya gelmesi yeterlidir. Proje kapsamında bazı giderlerde geri ödemesiz destek sağlanmaktadır.[110]

2.1.1.5. Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı

Bu program ile bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi, teknolojik fikirlere sahip tekno-girişimcilerin desteklenmesi, KOBİ'lerde Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması, mevcut Ar-Ge desteklerinin geliştirilmesi, inovatif faaliyetlerin desteklenmesi ve Ar-Ge ve inovasyon proje sonuçlarının ticarileştirilmesi ve endüstriyel uygulamasına yönelik destek mekanizmalarına olan ihtiyacın karşılanması hedeflenmektedir.[111]

2.1.1.6. Genel Destek Programı

Bu destek programı ile proje hazırlama kapasitesi düşük KOBİ'lerin de mevcut KOSGEB desteklerinden faydalanması, KOBİ'lerin kaliteli ve verimli mal/hizmet üretmelerinin sağlanması, KOBİ'lerin rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek amacıyla genel işletme geliştirme faaliyetlerinin teşvik edilmesi, KOBİ'lerin yurt içi ve yurt dışı pazar paylarını artırmak amacıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla işletmelerin desteklenmesi hedeflenmektedir.[112]

2.1.1.7. Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı

Bu program ile gelişme ve büyüme potansiyeline sahip KOBİ'lerin; Borsa İstanbul (BIST) Gelişen İşletmeler Piyasası'nda işlem görmesinin sağlanması ve sermaye piyasalarından fon temin edilmesine olanak sağlanması amaçlanmaktadır. Program kapsamında verilen desteklerin tamamı geri ödemesiz destekler olup, destek unsurları; piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli (azami 2 yıl), bağımsız denetim hizmeti

[110] http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1228/isbirligi-gucbirligi-destek-programi, (07.05.2017).
[111] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[112] http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1230/genel-destek-programi, (07.05.2017).

bedeli, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) kurul kaydına alma ücreti, BIST listesine kabul ücreti, merkezi kayıt kuruluşu masrafı ve aracı kuruluşa ödenecek aracılık komisyonundan oluşmaktadır.[113]

2.1.1.8. Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama (Teknopazar) Destek Programı

Bu program ile teknoloji tabanlı KOBİ'lerin uluslararası pazarlarda rekabet güçlerinin artırılarak daha dinamik bir yapıya kavuşturulmaları amaçlanmaktadır. Bu kapsamda teknolojik ürün veya prototiplerin ticarileşmesi amacıyla tanıtım ve pazarlanmasına yönelik destek sağlanmaktadır. Program kapsamında geri ödemesiz destek sağlanmaktadır.[114]

2.1.1.9. Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı

Bu program ile Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri ülkemizde gerçekleştirilen teknolojik ürünlerin uluslararası pazarlarda yer alması, ihracatın arttırılması, yerli teknoloji yoğun başlangıç işletmelerinin gelişmiş girişimcilik ekosistemleri içerisinde yer alması için uluslararası kuluçka merkezi kurulmasının ve işletmelerin hızlandırma programlarına katılmasının desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu program, Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı ve Uluslararası Hızlandırıcı Programından oluşmakta olup, programdan üniversiteler, üniversitelerin bu amaçla kurulmuş iştirakleri ve teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri tek başına veya konsorsiyum olarak başvuru yapmaları durumunda faydalanabilmektedir.[115]

2.1.1.10. Teminat Giderleri Desteği

Bu destek ile destek programlarında KOSGEB tarafından talep edilen banka teminat mektubu veya kefalet mektubuna ilişkin teminat giderlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu destekten, Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek

---

[113] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[114] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[115] http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1235/uluslararasi-kulucka-merkezi-ve-hizlandirici-destek-programi, (07.05.2017).

Programı, Girişimcilik Destek Programı, İşbirliği Güçbirliği Destek Programı ve KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı kapsamında geri ödemeli destek almaya hak kazanan ve taahhütname veren işletmeler/işletici kuruluşlar faydalanabilmektedir.[116]

2.1.2. KOSGEB Tarafından Sunulan Desteklerle İlgili Olarak 2016 Yılında Gerçekleştirilen İyileştirme Faaliyetleri

KOSGEB Destek Programları Yönetmeliğinde 2016 yapılan değişiklik ile KOBİ'lerin aynı anda en fazla üç destek programından yararlanabilme kısıtı kaldırılmıştır.[117] Girişimcilik Destek Programında yapılan bazı önemli iyileştirmelere aşağıda yer verilmektedir:

- Uygulamalı girişimcilik eğitimlerine olan yoğun talep nedeniyle, eğitimlerin süresi 70 saatten 32 saate indirilmiş ve içeriği kompakt ve tecrübe paylaşımlarına da yer verecek şekilde zenginleştirilmiştir.
- Uygulamalı girişimcilik eğitimini tamamladıktan sonra iş kurup başvuru yapılması yerine girişimcilerin işini kurmadan da başvuru yapabilmelerine olanak sağlanmıştır. Ancak, işini kuranlar için de 31.12.2017 tarihine kadar istisna tanınmıştır.
- İŞGEM Desteği kapsamında, işletici kuruluş olarak başvuru yapabilecekler arasına inkübatörler de eklenmiştir.
- İŞGEM Kuruluş ve İŞGEM İşletme Destekleri kapsamında personel için sağlanan desteklerin limitleri arttırılmış ve İŞGEM İşletme Desteklerine İŞGEM tanıtım/organizasyon giderleri, işbirliği ağlarına erişim giderleri için 30.000 (otuz bin) TL geri ödemesiz destek eklenmiştir.

2.1.3. KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği

KOSGEB, KOBİ'lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması uygun koşullarda banka kredilerine erişebilmelerinin sağlanması amacıyla geliştirdiği Kredi Faiz Destek

[116] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[117] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu

Programlarıyla KOBİ'lerin bankalardan aldıkları işletme, yatırım, ihracat kredileri için faiz desteği sağlamaktadır. Kredi Faiz Destek Programlarının uygulama detayları, 2004/7131 ve 2008/13524 sayılı Bakanlar Kurulu kararlarına istinaden bankalarla imzalanan protokoller ile belirlenmektedir.[118]

2.1.4. Laboratuvar Hizmetleri

KOSGEB tarafından işletmelerin ürün kalitesinin arttırılması, uluslararası firmalarla rekabetin sağlanması ve birçok ürünün yurt içinde üretilebilmesi için teknik anlamda destek verme ve bilgilendirme amacıyla laboratuvar hizmetleri verilmektedir. KOBİ'leri desteklemek amacıyla kurulan laboratuvarlar işletmelere düşük maliyette ve yüksek kalitede hizmet vermektedir. Laboratuvarı olmayan ve/veya tarafsız bir kurumda test yaptırmak isteyen işletmeler için piyasa koşullarının altında hizmet sunularak işletmelere dolaylı yoldan maddi destek sağlanmaktadır.[119]

2.1.5. İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı (COSME)

Türkiye ve Avrupa Komisyonu arasında İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı (COSME) Anlaşması 16 Ekim 2014 tarihinde Brüksel'de imzalanmıştır. Böylece Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ile uyum ve entegrasyon sürecinde Horizon 2020 ve diğer AB Programlarında yer aldığı gibi, ülkemiz KOBİ'leri ve girişimcilerine çok önemli fırsat ve imkanlar sunan COSME Programı'nda da Avrupa Komisyonu ile yürütülen müzakereler sonucunda yerini almıştır.

Türkiye'nin COSME Programı'na katılımıyla AB ile KOBİ'ler alanındaki ortak çalışmalarımız, Avrupa Birliği KOBİ politikalarının oluşturulduğu platformlarda temsilimiz ve KOBİ destekleri alanında yenilikçi araçlara erişim konularında devamlılık sağlanmıştır. KOBİ'lere özel önem atfedilerek hazırlanan COSME Programı'nın bütçesi, KOBİ'lerin finansmana erişiminin arttırılması, pazarlara erişiminin iyileştirilmesi, çerçeve koşulların geliştirilmesi ve girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla 7 yıl için 2,3 milyar avro olarak oluşturulmuştur. KOSGEB, COSME Programı'na ilişkin ulusal

[118] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[119] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu

koordinatör kuruluş olarak yetkilendirilmiştir. Avrupa İşletmeler Ağına (AİA), COSME döneminde KOBİ'lerin AB nezdindeki çalışmalara erişimini ve işbirliklerimizi artırmak için 11 konsorsiyum ile devam edilmektedir.[120]

2.2. TARIM ve KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) 18.05.2007 tarihinde "Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun" ile kurulmuştur. TKDK'nın kuruluş amacı, 5648 sayılı kanunda "Ulusal kalkınma plan, program ve stratejilerinde öngörülen ilke ve hedefler çerçevesinde, Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynakları da kapsayacak şekilde, kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetleri gerçekleştirmek" olarak belirtilmiştir. Kırsal kalkınma, tarım sektörünün sürdürülebilir gelişmesi ile kırsal kesimdeki insanımızın refah seviyesinin yükseltilmesine ve ülkemizin kalkınmasına büyük katkı sağlamaktadır.[121]

2.2.1. TKDK'nın Destek Verdiği Sektörler

TKDK, Kırsal Kalkınma Programı (IPARD) desteğinin 2014-2020 yıllarını kapsayan ikinci uygulama döneminde tarım sektörünün ve kırsal alanların sürdürülebilir kalkınması için yeni sektörler ve daha yüksek hibe oranlarıyla desteklemelerine devam etmektedir. IPARD II Programı çerçevesinde;[122]

- Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar
- Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması İle İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar
- Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme sektörleri desteklenmektedir.

---

[120] http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu
[121] www.tkdk.gov.tr, (20.04.2017).
[122] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).

Yeni dönemde verilecek destek oranları %50 ile %70 arasında değişmektedir. Kadın yatırımcılara projelerinin sıralamasında öncelik tanınmakta olup, genç yatırımcılara (40 yaş altı) daha yüksek oranda hibe sağlanmaktadır. Programın uygulanacağı illerin seçiminde göz önüne alınan temel unsurlar, illerin kişi başına düşen gelirleri, iller arası gelişmişlik farkını azaltarak göçü engellemek olduğundan yüksek göç oranları ve tarım sektörü ve kırsal alanların potansiyeli önemli kriterlerdir. Sadece 42 il IPARD Programı desteği kapsamındadır. Yatırım kapsamında destek tutarının belirlenmesine esas olacak uygun harcamalar; makine ekipman alımı, yapım işleri, hizmet alımı (genel harcamalar) ve görünürlük harcamalarıdır. Gerçekleştirilecek yatırımların uygulama süresi 24 ayı geçemez. Başvuru sahipleri yatırımlarını, yatırımın bitiminden itibaren beş yıl boyunca sürdürmelidir.[123]

2.2.1.1. Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar

Bu tedbirin genel amacı birincil tarım ürünlerinin üretiminde tarım işletmelerinin genel performansını iyileştirmek ve işletmelerin pazarlama yeterlilikleri dahil olmak üzere rekabet güçlerini artırmak ve çevrenin korunması ve hayvan refahı konularında ilgili Avrupa Birliği (AB) standartları ile uyum sağlamaktır. Bu tedbir ile süt sektörü, et sektörü (kırmızı et ve kanatlı eti) ve yumurta tavukçuluğu sektörü desteklenmektedir. Destek oranı, toplam uygun yatırım miktarının %60'ıdır.[124]

- Hibe desteği kararı alındığı tarihte başvuru sahibinin (sadece gerçek kişilerde) 40 yaşın altında olması durumunda bu oran %65,
- Yatırım IPARD programında tanımlanan şekilde dağlık bir alanda yapılıyor olması durumunda bu oran %65,
- Hibe desteği kararı alındığı tarihte başvuru sahibi (sadece gerçek kişilerde) hem 40 yaşın altında hem de yatırımın IPARD programında tanımlanan şekilde dağlık bir alanda gerçekleştiriliyor olması durumunda bu oran %70

[123] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).
[124] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).

şeklinde olmaktadır.

Atık madde depolama ve atık yönetimi konularında yapılan yatırımlar için sadece ilgili harcamalara ilave bir %10 destek oranı verilebilmektedir. Yukarıda belirtilen sektörler için aşağıda sıralanan maddeler uygun harcamalardır:[125]

- Taşınmaz malların yapımı ve iyileştirilmesi (devralma hariç),
- Yeni makine ve ekipman alımı,
- Çiftlik faaliyetleri için biyogaz ve güneş enerjisi tesisleri yatırımları. (Yenilenebilir enerji tesisinin kapasitesi, tarım işletmesinin yatırım sonundaki enerji ihtiyacından fazla olamaz).

Başvurulabilecek kişiler; bu tedbirin faydalanıcıları, kamu tüzel kişilikleri hariç, ulusal kanunlarca tanınmış, Çiftçi Kayıt Sistemi veya Hayvan Kayıt Sistemi'ne kayıtlı olan gerçek kişiler ve tüzel kişilerdir. Başvuru sahibi gerçek kişi ise kendisi, tüzel kişi ise temsil ve ilzama yetkili kişi(ler) tarım ya da ilgili diğer uzmanlık alanında en az 3 yıl çalışma deneyimine sahip olmalıdır. Desteklenen yatırımlar, yatırım döneminin sonunda, yatırımın kapsamı ile ilgili olan hayvan refahı ve çevrenin korunması konularındaki ilgili AB standartları ile uyumlu olmalıdır.[126]

2.2.1.2. Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması İle İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar

Bu tedbirin genel amacı, Ortak Tarım Politikası ile AB'ye katılım sürecindeki ilgili müktesebatın uygulanmasına yönelik Türkiye'nin hazırlık sürecine katkı sağlamak ve işletmeleri ilgili AB standartlarına ulaştırmaktır. Bu sektör ile süt ve süt ürünleri, et ve et ürünleri (kırmızı et ve kanatlı eti), meyve ve sebze ve su ürünleri desteklenmektedir.

[125] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).
[126] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).

Destek oranı, toplam uygun yatırım miktarının %50'sidir. Atık su arıtma ve atık yönetimi konularında yapılan yatırımlar için sadece ilgili harcamalara ilave bir %10 destek oranı verilebilmektedir. Yukarıda belirtilen sektörler için aşağıda sıralanan maddeler yapılan uygun harcamalardır:[127]

AB standartlarına tam olarak uyacak şekilde hijyen ve ürün kalitesinin geliştirilmesi için ekipman, [128]

- HACCP (Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları) prensiplerine dayanan prosedürleri uygulamak için gerekli olan yatırımlar,
- Çevre korumasının geliştirilmesi, işlenebilir atıklar ve ara ürünlerin yeniden işlenebilmesi için ekipman ve tesisler; atıkların işlenmesi ve elimine edilmesine yönelik yatırımlar,
- İşletmenin Kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimine yönelik makine/ekipman alımı ve inşaat işleri,
- Paketleme için ekipman satın alınması,
- Motorlu taşıtlar hariç, nakliye ekipmanı,
- Ürün ve işleme yönetimi için Bilişim Teknolojileri donanım ve yazılımları.

Başvurabilecek kişiler*;* bu tedbirin faydalanıcıları, küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. Üretici örgütleri hariç olmak üzere tüm başvuru sahipleri KOSGEB'e üye olmak zorunda olup, mikro ölçekli işletmeler destek kapsamında değildir.[129]

2.2.1.3. Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme

Bu sektörün genel amacı, yeni işler oluşturmak suretiyle istihdamın desteklenmesi ve iş faaliyetlerinin geliştirilmesidir. Bu sektör ile;[130]

---

[127] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).
[128] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, 20.04.2017
[129] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).
[130] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).

- Bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi ve bitkisel ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması (Süs bitkileri, tıbbi ve aromatik bitkiler, mantar, fide ve fidan, çiçek soğanı, misel),
- Arıcılık ve arı ürünlerinin üretimi, işlenmesi ve pazarlanması,
- Zanaatkârlık ve katma değerli ürün işletmeleri; geleneksel el sanatları,
- Kırsal turizm ve rekreasyon faaliyetleri; konaklama, yeme-içme tesisleri ve rekreasyon faaliyetleri,
- İç sularda su ürünleri yetiştiriciliği ve ürünlerini servis eden restoranlar,
- Makine Parkları,
- Yenilenebilir enerji yatırımları

desteklenmektedir.

Bu program ile sağlanan destek, uygun harcamalar toplamının %65'idir. Her bir yatırım için uygun harcamaların toplam değeri; en az 5.000 avro ve en fazla 500.000 avrodur. Başvuru sahibine ödemeler uygun harcama tutarına göre tek seferde veya taksitlendirilerek yapılır. Yukarıda belirtilen sektörler için aşağıda sıralanan maddeler yapılan uygun harcamalardır:[131]

- Malın pazar değerini geçmeyecek şekilde, bilgisayar yazılımı dahil olmak üzere, her bir sektör için tanımlanan şekilde yeni makine ve ekipman alımı,
- Çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve iş geliştirme faaliyetleri ile ilgili enerji ihtiyacını karşılamak ve ihtiyaç fazlası enerjinin satılması için biyo-kütle, rüzgar, güneş ve jeotermal kullanarak enerji üretmek amacı ile makine/ekipman alımı ve inşaat işlerinin gerçekleştirilmesi,
- Trafo, enerji nakil hatları, devre kesici vb. dahil olmak üzere, elektrik şebeke bağlantıları için yapılacak harcamalar,
- Ara ürünler ve arıtılabilir atık maddelerin yeniden işlenmesi için gerekli olan ekipman ve tesisler, çevre koruma amacı ile yapılacak yatırımlar, atığın işlenmesi ve ortadan kaldırılması,

[131] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).

- Eğer projenin entegre bir parçası ise, yazılım dahil olmak üzere bilişim ve iletişim teknolojileri ekipmanları.

Başvurabilecek kişiler; bu tedbirin faydalanıcıları, kamu tüzel kişilikleri hariç ulusal kanunlarca tanınmış gerçek ve tüzel kişilerdir. Desteklenecek işletmeler mikro ya da küçük işletmeler olmalıdır. Katma değerli ürünler konusundaki yatırımlar için yalnızca mikro ölçekli işletmeler desteklenecektir. Yenilenebilir enerji, zanaatkarlık ve katma değerli ürünler, makine parkları ve kırsal turizm ve rekreasyon faaliyetleri sektörlerinde yatırım yapacak başvuru sahipleri (üretici örgütleri hariç olmak üzere) KOSGEB'e üye olmak zorundadır.[132]

2.2.2. TKDK Destekleri Kapsamında Yenilenebilir Enerji Yatırımları

Yenilenebilir Enerji, doğal süreç içerisinde kendini yenileyebilen enerji kaynakları olarak tanımlanabilmektedir. Güneş enerjisi, rüzgar enerjisi, jeotermal enerji, hidrolik enerji, biyokütle yenilenebilir enerjiye örnek verilebilir.[133]

TKDK, IPARD II programı kapsamında enerji yatırımlarına 2 başlık altında destek vermektedir.[134]

a) İşletmelerin Kendi Enerji İhtiyacını Karşılaması Amacıyla Verilecek Destekler

Bu başlık altında yapılan yatırımlar IPARD Programında mevcutta uygulanan;[135]

- 101 Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar
- 103 Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar

---

[132] http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf, (20.04.2017).
[133]http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf, (20.04.2017).
[134]http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf, (20.04.2017).
[135]http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf, (20.04.2017).

- 302 Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme sektörleri kapsamında desteklenen yatırımların öz tüketimini karşılamak amacıyla yapılacak ilave yatırımlar olarak desteklenecektir.
- Destek kapsamında uygulanabilecek yenilenebilir enerji kaynağı sistemlerine aşağıda yer verilmektedir:[136]
- 101 Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar kapsamında güneş enerji ve biyo-kütle, biyogaz, enerji sistemleri desteklenmektedir.
- 103 Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar ve 302 Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme sektörü kapsamında, biyo-kütle, biyogaz, biyo-yakıt, jeotermal, güneş enerjisi, rüzgar enerjisi ve mikrokojenerasyon sistemleri desteklenmektedir.

İşletmenin kapasite sınırı çerçevesinde, işletmelerin öz tüketimini karşılaması amacıyla yapılan bu yatırımlarda işletmenin enerji ihtiyacı kadar kapasiteye izin verilmektedir.[137]

IPARD desteklerinden faydalanabilmek için başvuru sahibi gerçek kişi ise kendisi, tüzel kişi ise temsil ve ilzama yetkili kişi(ler) 65 yaşını geçmemiş olmalıdır. Ayrıca başvuruyu sundukları anda başvuru sahiplerinin devlete ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik borçlarının bulunmaması gerekmektedir. Ayrıca, yatırım yapılacak sektörün kriterlerini birlikte sağlayan gerçek ve tüzel kişiler yenilenebilir enerji yatırımlarına başvurabilir. Bu sektör altında elektrik üretimi yapılacaksa, enerjinin ulusal şebekeye bağlanması zorunludur. Tüm sektörlerde işletmenin kendi tüketimini karşılayabilmesi için yenilenebilir enerji üretimine yönelik makine/ekipman alımı ve inşaat işleri program kapsamında değerlendirilebilecek uygun harcamalardır.[138]

---

[136]http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf, (20.04.2017).
[137]http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf, (20.04.2017).
[138]http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf, (20.04.2017).

b) Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme Sektörü Yenilenebilir Enerji Tesisleri

Bu destek kapsamındaki yararlanıcılar diğer çiftlik faaliyetleri çeşitlendirme aktivitelerinden ve bu sektör kapsamındaki iş geliştirme faaliyetlerinden bağımsız olarak, elektriği, elektrik dağıtım şirketlerine satarak kar elde etmek amacı ile yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapabilirler.[139]

IPARD desteklerinden faydalanabilmek için başvuru sahibi gerçek kişi ise kendisi, tüzel kişi ise temsil ve ilzama yetkili kişi(ler) 65 yaşını geçmemiş olmalıdır. Ayrıca başvuruyu sundukları anda başvuru sahiplerinin devlete ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik borçlarının bulunmaması gerekmektedir. Ayrıca 302 Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme sektörünün kriterlerinin sağlanması gerekmektedir. Yenilenebilir Enerji Tesisleri IPARD kapsamındaki 42 ilin kırsal alanlarında kurulmak zorundadır.* Bu program kapsamında desteklenen harcamalar, yeni tesisin inşası, sabit makine-ekipman alımları, tesisin işletilmesi için kurulan bilgi teknolojileri donanım ve yazılımlarıdır.[140]

2.3. BİLİM, SANAYİ ve TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından girişimciliğin desteklenmesine yönelik birçok uygulama ve program bulunmaktadır. Bunlardan Ar-Ge Merkezleri, Tasarım Merkezleri ve Teknolojik Geliştirme Bölgeleri destekleri bu bölümde açıklanmaktadır.

2.3.1. Özel Sektör Ar-Ge Merkezleri Desteği

Ar-Ge ve yenilik yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde

---

[139]http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf, (20.04.2017).

*Kırsal alan Nüfusu 20.000'in altındaki yerleşim birimlerini ifade eder. Bu yerleşim birimlerinin listesine www.tkdk.gov.tr adresinden ulaşılabilir.

[140]http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf, (20.04.2017).

yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileşmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin gelişmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge'ye ve yeniliğe yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmek amacını taşımaktadır. Özel sektöre yönelik Ar-Ge indirimi, gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi desteği ve damga vergisi istisnası destek kalemlerinden meydana gelmektedir. Başvurabilecek şirketler en az otuz tam zamanlı eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden ve yeteneği olan birimlere sahip olması gerekmektedir.[141]

2.3.2 Özel Sektör Tasarım Merkezleri Desteği

Bu destek programı, tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için ürün veya ürünlerin işlevselliğini artırma, geliştirme, iyileştirme ve farklılaştırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin artırılması, tasarım personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmeyi hedeflemektedir. Özel sektöre yönelik Ar-Ge indirimi, gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi desteği ve damga vergisi istisnası destek kalemlerinden oluşmaktadır. Başvurabilecek şirketler en az on tam zamanlı eşdeğer tasarım personeli istihdam eden ve yeterli tasarım birikimi ve yeteneği olan birimlere sahip olması gerekmektedir.[142]

2.3.3 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Desteği

Teknoloji Geliştirme Bölgesi (TGB), yeni veya ileri teknolojide mal ve hizmet üretmek isteyen girişimcilerin, araştırmacı ve akademisyenlerin sınaî ve ticari faaliyetlerini üniversitelerin yanında veya yakınında yürütebilmelerine ve bu üniversitelerden yararlanabilmelerine olanak tanımak için kurulmuş akademik, sosyal ve kültürel sitelerdir. Üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörleri arasında işbirliği sağlanarak ülke sanayinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata

[141] https://agtm.sanayi.gov.tr/Agm/ArgeDetay, (30.05.2017).
[142] https://agtm.sanayi.gov.tr/Tasarim/TasarimDetay, (30.05.2017).

yönelik bir yapıya kavuşturulması amacıyla teknolojik bilgi üretilmesi, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirilmesi, ürün kalitesinin ya da standardının yükseltilmesi, verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, teknolojik bilginin ticarileştirilmesi, teknoloji yoğun yatırım ve girişimciliği desteklemek, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak, teknoloji transferine katkı sunma amacını taşımaktadır.[143] Mayıs 2017 itibariyle 66 adet TGB Bakanlar Kurulu kararıyla ilan edilmiş olup bunların 54 tanesi faaliyette, diğerleri gelişim aşamasındadır. Nisan 2017 itibariyle; faaliyette olan teknokentlerde 4.308 firma yer almakta olup, bu firmaların %37'si yazılım sektöründe, %17'si bilgi ve iletişim teknolojileri sektöründe ve %8'i elektronik sektöründe faaliyet göstermektedir. TGB'lerde istihdam edilen personel sayısı 42.015 bin kişidir. TGB'lerde tamamlanan ve devam eden toplam proje sayısı ise 30.727'e ulaşmıştır.[144]

2.4. TÜRKİYE BİLİMSEL ve TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU

Ar-Ge, yenilikçilik ve girişimcilik faaliyetlerini desteklemek ve yürütmek, araştırma neticesinde ortaya çıkan bilginin sanayiye aktarılması süreçlerine katlı sağlamak, bilim ve teknoloji kültürü oluşturmakta öncü rol oynamak ve üniversite-sanayi işbirliğini ve çalışmalarını gerçekleştirmek Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun (TÜBİTAK) temel görevleri arasındadır.[145] Bu çerçevede Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB), ülkemizde yerleşik tüm özel sektör kuruluşlarının araştırma-teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerini desteklemek ve bu yolla Türk sanayisinin araştırma-teknoloji geliştirme yeteneğinin, yenilikçilik kültürünün ve rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunmak amacıyla, proje esaslı Ar-Ge faaliyetlerini desteklemektedir.[146] TÜBİTAK'ın sunduğu ulusal ve uluslararası birçok farklı destek programı bulunmakta olup, bunların birkaçı aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir.

- TÜBİTAK 1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projeleri Destek Programı

[143] https://teknopark.sanayi.gov.tr/Content/Detay, (30.05.2017).
[144] https://teknopark.sanayi.gov.tr/Upload/SingleFile/Dosya-415-383.pdf, (30.05.2017).
[145] http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/2016_faaliyet_raporu_v26.pdf, (29.05.2017).
[146] http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/teydeb_kitapcik.pdf, (29.05.2017).

- TÜBİTAK 1002-Hızlı Destek Programı
- TÜBİTAK 1005-Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı
- TÜBİTAK 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
- TÜBİTAK 1503-Proje Pazarları Destekleme Programı
- TÜBİTAK 1507-KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
- TÜBİTAK 1512-Teknogirişim Sermaye Desteği Programı (BİGG)

Yukarıda belirtilen destek programlarından Teknogirişim Sermaye Desteği Programı ve KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı bu bölümde açıklanmaktadır.

2.4.1. Teknogirişim Sermayesi Desteği Programı (BİGG)

Teknogirişim Sermayesi Desteği Programı ile girişimcilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmeleri için fikir aşamasından pazara kadar olan faaliyetlerin desteklenmesi, böylece nitelikli girişimciliğin özendirilmesi ve uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve hizmetleri geliştirebilen başlangıç firmalarının meydana getirilmesi amaçlanmaktadır. Program kapsamında girişimcilere girişimcilik eğitimi verilmekte, ayrıca sanayi deneyimi olan rehberler ile girişimciye teknik, ticari ve idari konularda destek sağlanmaktadır. Bu program yenilikçi iş fikirlerinin ticari ürüne/sürece/hizmete çevrilmesine yönelik aşağıda belirtilen üç aşamadan meydana gelmektedir. Girişimci her bir aşamayı sırasıyla tamamlayarak TÜBİTAK tarafından uygun bulunması durumunda bir sonraki aşamaya geçebilmektedir.[147]

Programın yapısı ve süreçleri aşağıda yer almaktadır:

a) Aşama 1; girişimcilerin iş fikirlerini uygulayıcı kuruluşlara sunduğu, uygulayıcı kuruluşun bu iş fikirlerini değerlendirdiği, başarılı bir iş planına dönüşme olasılığı yüksek olan iş fikirleri için girişimcilere eğitim, rehberlik,

[147] http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/girisimcilik/ulusal-destek-programlari/icerik-1512-teknogirisim-sermayesi-destegi-programi-bigg, (29.05.2017).

kuluçka vb. hizmetler verdiği, iş fikrinin iş planına dönüşmesi sürecinde fikrin ticari açıdan doğrulanması çalışmalarının yürütüldüğü aşamadır. Aşama 1, teknogirişim sermayesi desteği çağrısında belirtilen iş planı son başvuru tarihinde tamamlanır.[148]

b) Aşama 2; iş planlarının bu Uygulama Esasları çerçevesinde değerlendirilmesi ile başlayan aşamadır. Değerlendirme sonucunda desteklenmesi uygun bulunan iş planları için girişimcilerden kuruluş tanımına uygun şirket kurması istenir. TÜBİTAK ile kuruluş arasında sözleşme imzalanmasından sonra kuruluşa teminat alınmaksızın hibe olarak teknogirişim sermayesi desteği sağlanır. Teknogirişim sermayesi desteği ile kuruluşun iş planı çerçevesinde gerçekleştireceği kavramsal tasarım, teknik ve ekonomik fizibilite, teknolojik geliştirme (ticari prototip, demo, benzetim, yazılım algoritması vb.) faaliyetleri ve bu faaliyetler sonucu elde edilen çıktıların ticari değere dönüştürülmesi çalışmaları Aşama 2 dahilindedir. Aşama 2 süresince kuruluşa, teknik, ticari ve idari konularda yönlendirilmesi amacıyla rehber desteği sağlanabilir. Rehber kuruluşun talebi üzerine TEYDEB tarafından atanır.[149]

c) Aşama 3; kuruluşun bir önceki aşamada elde ettiği çıktıların, Ar-Ge çalışmalarıyla performans ve işlevsellik bakımından iyileştirilmesi ile ticarileşme potansiyellerinin arttırılmasını amaçlayan aşamadır. Aşama 3, kuruluşun proje önerisi hazırlayarak KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı'na başvurması ve teknolojik doğrulaması yapılmış projenin bu programa özel kriterler çerçevesinde değerlendirilmesi ile başlar. Bu aşamada detay tasarım, ticari prototipin işlev ve performans bakımından iyileştirilmesi, denemeler ve saha testleri gibi faaliyetler gerçekleştirilir. 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından Teknogirişim Sermayesi Desteği alarak kurulmuş olan şirketler, destek bitiş tarihten sonraki 24 ay içerisinde Aşama 3 kapsamında KOBİ, Ar-Ge Başlangıç Destek Programı'na başvuruda bulunabilir. Aşama 3

[148] http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1512-mevzuat-sayi261.pdf, (29.05.2017).
[149] http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1512-mevzuat-sayi261.pdf, (29.05.2017).

kapsamında proje başvurusu, projelerin desteklenmesi, izlenmesi ve sonuçlandırılması süreçlerinde KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı'na ait Uygulama Esasları hükümleri uygulanır.[150]

Şekil 3: 1512 Teknogirişim Sermaye Desteği Programı (BİGG) Aşamaları

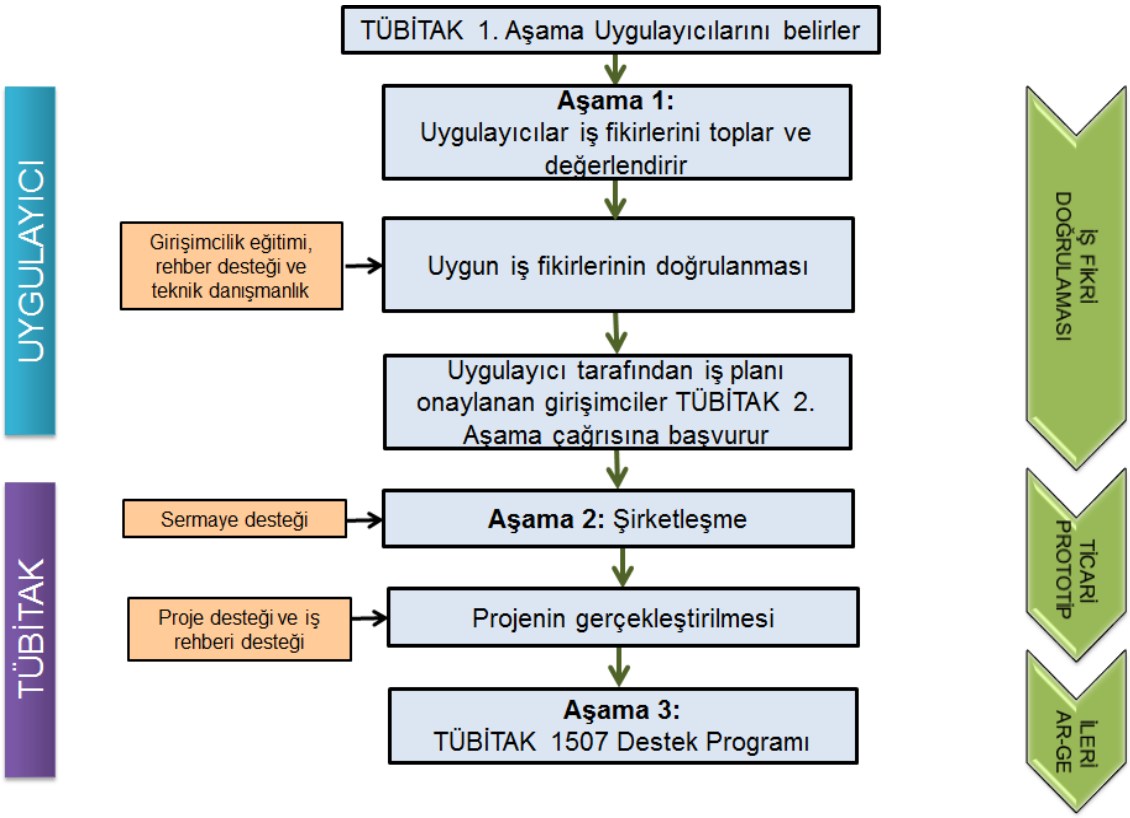

Kaynak: TÜBİTAK

2.4.2. KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı

KOBİ'lere yönelik eylem planlarında geliştirilen temel strateji; KOBİ'lerin verimliliklerini, katma değer içindeki paylarının ve uluslararası rekabet güçlerinin artırılması temeline dayanmaktadır. Ülkemizde Ar-Ge faaliyetlerinin önemli bir bölümü büyük ölçekli işletmelerle sınırlı olup, ülke sanayisinin %98'ini meydana getiren KOBİ'lerin Ar-Ge faaliyetleri istenilen düzeyin altında kalmıştır. Yukarıda ifade edilen stratejik hedeflere ulaşmak için piyasa koşulları ve uluslararası anlaşmalar kapsamındaki

[150] http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1512-mevzuat-sayi261.pdf, (29.05.2017).

yükümlülükler dahilinde, KOBİ'lerin Ar-Ge ve yenilik projeleri için farklılaştırılmış bir destek programı TÜBİTAK tarafından tasarlanmış ve uygulamaya alınmıştır. Projelere program kapsamında sağlanacak desteklerle KOBİ'lerin, teknoloji ve yenilik kapasitelerinin geliştirilerek daha rekabetçi olmaları, sistematik proje yapabilmeleri, katma değeri yüksek ürün geliştirebilmeleri, kurumsal araştırma teknoloji geliştirme kültürüne sahip olmaları, ulusal ve uluslararası destek programlarında daha etkin yer almaları hedeflenmektedir.[151]

2.5. TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı'nın (TTGV) sürdürdüğü programlar, İnovasyon Esaslı Rekabetçilik Analizi – İNOREKA programı, İdeaport programı, Kıvılcım Programı, İdeanest programı ve son olarak aşağıda belirtilen İleri Teknoloji Projeleri Desteği (İTEP) programından oluşmaktadır.[152]

2.5.1. İleri Teknoloji Projeleri Desteği (İTEP)

TTGV öncelikli alan olarak belirlediği "Tarım", "Eğitim", "Sağlık" ve "Çevre" alanlarında gerçekleştirilen ürün ve/veya süreç geliştirme uygulamalarının Ar-Ge ve ticarileştirme evrelerini İTEP Destek Programı kapsamında bütünleşik olarak desteklemektedir. İTEP Programı öncelikli alanlarda toplumsal yaygın etkisi yüksek olabilecek projelerin pazar engellerini minimize edebilmek ve ilgili teknoloji alanlarında ülkemizde gelişmeyi sağlamak amacıyla esnek bir destek programı olarak kurgulanmıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda desteklenecek proje çıktılarının teknolojik ve ekonomik etkileri ile birlikte sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik etki boyutlarının da gözetilmesi önceliklendirilmiştir. Program çerçevesinde isimleri anılan öncelikli dört alanda "fikri mülkiyet tabanlı" teknolojilerin geliştirilmesi ve ticari ürün olarak pazara sunulması teşvik edilmektedir. Bu doğrultuda İTEP Destek Programı, öncelikli yararlanıcı profilini oluşturan yenilikçi işletmelerin, tercihen araştırma kurumlarında geliştirilmiş ve pazara

[151] http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/icerik-1507-tubitak-kobi-ar-ge-baslangic-destek-programi, (29.05.2017).
[152] http://www.ttgv.org.tr/tr, (28.05.2017).

yakın fikri mülkiyet temelli ürün/teknolojilerle buluşmasına aracılık edecek bir finansal destek mekanizması olarak tasarlanmıştır.[153]

2.6. TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ

Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Türk Eximbank), KOBİ'ler başta olmak üzere ihracatçıların ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda farklı kredi uygulamalarıyla kaynak aktarımını artırmakta, faiz, vade, firma limiti düzenlemeleriyle daha uygun koşullar sunmaktadır. Türk Eximbank'ın amacı ihracatın geliştirilmesi, ihraç edilen mal ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi, ihraç mallarına yeni pazarlar kazandırılması, ihracatçıların uluslararası ticarette paylarının artırılması, girişimlerinde gerekli desteğin sağlanması, ihracatçılar ve yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitler ve yatırımcılara uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence sağlanması, yurtdışında yapılacak yatırımlar ile ihracat amacına yönelik yatırım malları üretim ve satışının desteklenerek teşvik edilmesidir. Türkiye'de ihracatı kurumsal hal getiren Türk Eximbank, bu hedef doğrultusunda ihracatçıları, ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları ve yurt dışında faaliyet gösteren girişimcileri kısa, orta ve uzun vadeli nakdi ve gayrı nakdi kredi programları ile desteklemektedir. Türk Eximbank bugün gelişmiş ülkelerle aynı sistemleri ihracatçıların hizmetine sunmakta ve banka, ihracatçılar olmak üzere, yurtdışında faaliyet gösteren müteahhit ve yatırımcılara, uluslararası nakliyecilere, turizmci ve işletmecilere geniş bir ürün yelpazesi ile hizmet vermektedir.[154] Banka birçok gelişmiş ülkenin resmi destekli ihracat finansman kuruluşundan farklı olarak kredi, garanti ve sigorta işlemlerini tek çatı altında toplamış olması, ihracatçı firmalara verilen hizmetlerde bir bütünlük oluşturulmasına olanak sağlamaktadır.[155]

2.7. KREDİ GARANTİ FONU

Kredi Garanti Fonu (KGF), KOBİ'ler için sağladığı kefaletle bu işletmelere destek vermekte, yatırımlarının ve işletmelerinin finansmanında banka kredisi kullanmaları mümkün olabilmektedir. Özellikle yeni ve küçük işletmelerin banka kredilerine

---

[153] http://www.ttgv.org.tr/tr/programlar/ileri-teknoloji-projeleri-destegi-itep, (28.05.2017).
[154] www.eximbank.gov.tr, (28.05.2017)
[155] www.eximbank.gov.tr, 2016 Faaliyet Raporu

ulaşabilme imkanları sınırlı olmakta ve bunun yanı sıra KOBİ'lerin uzun vadeli kredi kullanmaları ve bankaların talep ettikleri varlıklara sahip olmayan KOBİ'ler için engel teşkil etmektedir. Bunların haricinde KOBİ'lerin işlerini büyütürken var olan kredi limitlerinin artırılmasında bankaların talep ettiği ek teminatlar genellikle işletme ve banka arasında çok ciddi sorun oluşturmaktadır. KOBİ'ler için yatırımlarının ve işletmelerinin finansmanında sağladığı kefaletle KGF önemli bir işlevi üstlenmektedir. KGF, KOBİ'lere kefil olma koşuluyla ve üstlendiği risk ile işletmelerin daha fazla banka kredisi kullanabilmelerini sağlamakta, uzun vadeli ve uygun maliyetli kredilerden küçük işletmelerin de faydalanmasını kolay hale getirmektedir. Bu çerçevede girişimcilik desteklenerek, KOBİ'ler lehine ek bir kredi oluşturularak ekonomik büyümeye, istihdama ve kalkınmaya katkı sağlanmaktadır. KGF kefaletlerinde öncelikle amaç genç ve kadın girişimciliğinin geliştirilmesidir. Kredi piyasasının etkin çalışmasını sağlamak, KOBİ'lerin rekabet gücünün artırılmasını sağlamak, yenilikçi yatırımların oluşturulması, ileri teknoloji içeren küçük girişimler, ihracatın desteklenmesi, girişimciliğin desteklenmesi, gelir dağılımının iyileştirilmesi, istihdam artışı sağlayacak yatırımlar ve bölgesel kalkınma amaçlı yatırımlar sağlamak KGF kefaletlerinde öncelikli hedeflerdir. Türkiye'de bulunan bütün KOBİ'ler, kadın ve genç girişimciler, esnaf ve sanatkârlar, tarımsal işletmeler, serbest meslek mensupları, çiftçiler, hazine desteklerinden şarta bağlı olarak KOBİ olmayan seyahat acenteleri, gemi inşa işletmeleri ve hava yolu şirketleri KGF teminatlarına başvurabilmektedir.[156]

2.8. KALKINMA AJANSLARI

Kalkınma Ajansları, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları (STK) arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla kurulan, kendine özgü teknik ve finansman (bütçe) mekanizmasına sahip, kâr amacı gütmeyen, çabuk karar alıp uygulayabilen, merkezi ve yerel idarelerin dışında,

[156] www.kgf.com.tr, (28.05.2017).

kamu, özel sektör ve STK'ları bir araya getiren, tüzel kişiliği haiz ajanslardır. Kalkınma Ajanslarının sayısı 26'ya ulaşmış olup, görevleri "Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyon ve Görevleri Hakkında Kanunu"nda belirtilmiştir.

Ajanslar, 2015 yılında farklı öncelik alanlarına hitap eden proje teklif çağrılarıyla bölgelerinde 1.300 projeye 472 milyon TL tutarında destek sağlamıştır. Sağlanan bu desteğe ilave olarak, yararlanıcıların ortaya koyduğu eş finansman miktarıyla beraber toplam 810 milyon TL kaynak, bölge kalkınması için harekete geçirilmiştir. Destek programları kapsamında bilgilendirme, eğitim ve tanıtım faaliyetleri ile 20.822 kişiye ulaşılmıştır. Doğrudan faaliyet desteği kapsamında ajanslara 724 proje başvurusunda bulunulmuş, 251'i uygun görülmüş ve bu projelere yaklaşık 15 milyon TL kaynak tahsis edilmiştir.[157]

[157] http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/732/Kalkınma Ajansları, 2015 Yılı Genel Faaliyet Raporu.pdf

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİ ve TÜRKİYE İŞ KURUMU İÇİN ÖNERİLER

3.1. GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİ

Bu bölümde girişimcilik seminerlerinin değerlendirmesine geçmeden önce seminer ve girişimcilik seminerleri kavramının ne olduğu üzerinde durulacak olup, girişimcilik seminerleri uygulamaları incelenerek girişimcilik seminerlerinin yeniden tasarlanmasına yönelik bir model önerisi sunulacaktır.

Seminer, Latincede "tohum ekilen tarla anlamına" gelmekte olup,[158] Türk Dil Kurumunca, bir konu ile ilgili bilgi vermek ve bu bilgiler üzerinde tartışmak amacıyla birkaç yetkilinin yönetimi altında düzenlenen toplantı, üniversitelerde öğretim elemanının yönetimi altında öğrencilerin yaptıkları araştırmalarla ilgili rapor hazırlama, tartışma biçiminde yürütülen küme çalışması olarak ifade edilmekte ve Fransızca "séminaire" kelimesinden gelmektedir.[159] Seminerin birçok tanımı bulunmakla beraber, bunlardan birkaçına aşağıda yer verilmektedir:

- Öğretim üyesinin yönetimi altında öğrencilerin yapacakları araştırmalarla ilgili rapor hazırlama ve bu raporlar üzerine tartışma biçiminde yürütülecek grup çalışmasıdır.[160]
- Lisansüstü program öğrencilerinin ders döneminde hazırladıkları bilimsel bir konunun incelenip irdelenmesine dayanan, sözlü sunulup değerlendirilen ve yazılı bir metinden oluşan çalışmayı ifade etmektedir.[161]

---

[158] https://www.turkedebiyatı.org/seminer-nedir.html, (03.04.2017).
[159] http://www.tdk.gov.tr, (03.04.2017).
[160] Itır Eskioğlu, Türkiye İle Kanada, Norveç, ABD ve Avustralya Lisansüstü Müzik Eğitimi Programlarındaki Araştırma Alanı Derslerinin Karşılaştırılması, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,** Güz 2010, Cilt 8, Sayı 4
[161] sagens.erciyes.edu.tr>sonform/YL/yl_seminer_dersi, (03.04.2017).

- Orta dereceli okullarda öğrencilerin, öğretmenlerin denetimi altında, özgürce ve isterler ise bireysel olarak çalışmaları için ayrılan özel saatlere verilen isimdir.[162]
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin, bilimsel araştırma yapabilme, hakim olduğu bir konuyu sunabilme ve topluluk önünde konuşabilme yeteneğinin geliştirilmesi programıdır.[163]

Dünyada ve Türkiye'de birçok konu seminer kapsamında işlenebilmektedir. Seminer, özellikle akademi dünyasında bir konunun enine boyuna incelenmesi ve tartışılması için en çok başvurulan yöntemlerden biridir.

Seminer, daha çok üniversitelerde ders olarak okutulmakta olup, bu dersin amacı yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin, tez konuları ile ilgili güncel ve eğitim öğretim sürecine katkı sağlayacak bir çalışmayı, bilimsel araştırma yöntemlerine uygun olacak şekilde hazırlayarak, topluluk önünde anlatabilme, tartışabilme ve iletişim yeteneğini geliştirmedir.[164] Seminer dersi yüksek lisans ve doktora öğrencileri için zorunlu olup, mutlaka ders aşamasında, seminer dersinin açıldığı yarıyılda alınmalıdır.[165]

Münih Teknik Üniversitesi'nde Yenilikçilik ve Girişimcilikte Gelişmiş Seminerleri üniversitelerde yürütülen seminerlere örnek olarak verilebilmektedir.[166] Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT) Sloan Yönetim Okulu'nda düzenlenen seminerlerin amacı, teknolojik yenilikçilik, girişimcilik ve stratejik yönetim alanında önde gelen akademisyenlerle çalışmak ve akademiye yönelik seminer vermektir. Üniversite bünyesinde söz konusu seminerler düzenli olarak verilmektedir.[167] Londra İşletme Okulu'nda ise seminerler akademik olarak yürütülmekte olup, strateji ve girişimcilik seminerleri şeklinde akademisyenler tarafından verilmekte ve seminer konuları makale olarak yayımlanmaktadır.[168]

---

[162] https://www.turkedebiyatı.org/seminer-nedir.html, (03.04.2017).
[163] https://www.slideshare.net/ercan58/seminer-dersi, (03.04.2017).
[164] http://www.pamukkale.edu.tr/sbegt/tr/sayfa/seminer-9, (03.04.2017).
[165] http://fenbilimleri.istanbul.edu.tr/?page_id=7445, (03.04.2017).
[166] https://www.ent.wi.tum.de/en/teaching/, (25.05.2017).
[167] http://mitsloan.mit.edu/faculty-and-research/academic-groups/ties/seminars/, (25.05.2017).
[168] https://www.london.edu/faculty-and-research/subject-areas/strategy-and- entrepreneurship/strategy-and-entrepreneurship-seminars#.WSLyOdJU2zk, (25.05.2017).

Yapılan tanımlamalarda seminerlerin her ne kadar akademik yönünden bahsedilse de öğrenci veya öğrenci olmayan kişilere yönelik verilecek seminerler, söz konusu kişilerin bir konu hakkında bilgilendirilmesi ve o konunun daha detaylı öğretilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda, 2014 yılından itibaren İŞKUR tarafından düzenlenen girişimcilik seminerleri, girişimcilik ekosisteminin anlatılması, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, girişimcilik eğitimlerinin tamamlayıcısı olması bakımından önemli bir araç olarak görülmektedir.

3.2. TÜRKİYE İŞ KURUMU GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİ UYGULAMASI

Ülkemizde girişimcilik faaliyetlerine yönelik panel, çalıştay, sempozyum, kariyer zirvesi, seminer vb. etkinlikler birçok kurum ve kuruluş tarafından yürütülmektedir. Bu etkinliklerden biri olan girişimcilik seminerleri Türkiye İş Kurumu ile anılmaktadır.

Türkiye'nin kamu istihdam kurumu olarak görev yapan İŞKUR, Kuruma kayıtlı olup, girişimcilik eğitim programlarına katılmış kişilerin; başarılı girişimciler, işadamları, yatırımcılar, finans kurum ve kuruluşları, akademisyenler ile bir araya gelerek bilgi ve tecrübelerini paylaşmaları ve girişimciliğe yönelik danışmanlık ve mentorluk hizmetlerini almalarını sağlamayı amaçlayan girişimcilik seminerleri düzenlemektedir.[169]

Girişimcilik seminerleri, İŞKUR tarafından düzenlenen girişimcilik eğitim programlarının tamamlayıcı nitelikte düzenlenen bir etkinliktir.

Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri 2014 yılından itibaren girişimcilik eğitim programlarını başarı ile tamamlayanlara yönelik olarak yılın belirli dönemlerinde kamu kurum/kuruluşları, meslek birlikleri ve odaları, finans kuruluşları, dernek ve vakıflar ile üniversiteler işbirliğinde girişimcilik seminerleri düzenlemektedir. Girişimcilik seminerleri, kariyer günleri ve istihdam fuarlarından farklı özel amaçlara yönelik bir etkinliktir. Fakat bu etkinliklerin içerisinde de düzenlenmesi mümkün olabilmektedir. Bu kapsamda düzenlenecek girişimcilik seminerlerine, girişimcilik eğitim programından

[169] İŞKUR, Aktif İşgücü Hizmetleri Genelgesi, 2013/1, s.72.

yararlanmış bütün katılımcılar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından uygun görülen iletişim araçları ile (telefon, mesaj vb.) davet edilmektedir. Programa katılanların söz konusu seminerlerde, başarılı işverenlerin başarı hikâyelerini dinleyebilmeleri, finansman koşulları hakkında ayrıntılı bilgi edinebilmeleri, daha önce eğitim almış adayların tecrübelerinden faydalanabilmeleri sağlanmaktadır. Özel sektör ve finans kuruluşlarının da davet edilebildiği etkinlikte, özel kredi ve finansman olanaklarının tanıtımı da yapılabilmektedir.[170]

Bu kapsamda girişimcilik seminerleri, girişimcilik ekosisteminin oluşturulması ve girişimcilik kültürünün yaygınlaşması amacıyla girişimcilik eğitimlerinin tamamlayıcı unsur olarak 2014 yılında uygulanmaya başlanmış olup, aynı yıl içinde Uşak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce yaklaşık 200 kişinin katılım sağladığı bir girişimcilik semineri düzenlenmiştir. 2015 yılından itibaren Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerine girişimcilik seminerleri hedefi getirilmiştir. İl Müdürlüklerine doğrudan bir hedef olarak yer verilmeyen söz konusu seminerler, İl Müdürlüklerinin performanslarının değerlendirilmesi konusunda ek puan getirmektedir. 2014 yılından 2017 Mayıs ayına kadar İl Müdürlüklerince 77 girişimcilik semineri düzenlenmiştir.

[170] İŞKUR, Aktif İşgücü Hizmetleri Genelgesi, 05.09.2016

Tablo 3 : 2015 Yılı Girişimcilik Seminerleri Raporu

Sıra No	İl	Katılımcı Sayısı	İstihdam Fuarı/Kariyer Günü Kapsamında	Girişimci Adaylarının İş Planlarının Sunumu Organizasyonu
1	AFYONKARAHİSAR	100	HAYIR	EVET
2	ARTVİN	25	HAYIR	HAYIR
3	AYDIN	200	HAYIR	EVET
4	BARTIN	90	HAYIR	EVET
5	BATMAN	250	EVET	EVET
6	BİLECİK	128	HAYIR	HAYIR
7	BİNGÖL	200	EVET	EVET
8	BİTLİS	176	EVET	EVET
9	BURDUR	150	EVET	HAYIR
10	ÇANKIRI	45	HAYIR	HAYIR
11	ÇORUM	22	HAYIR	HAYIR
12	DENİZLİ	2000	HAYIR	EVET
13	EDİRNE	30	HAYIR	HAYIR
14	ERZURUM	198	HAYIR	EVET
15	ESKİŞEHİR	123	HAYIR	HAYIR
16	GÜMÜŞHANE	75	EVET	EVET
17	HAKKARİ	25	HAYIR	EVET
18	HATAY	400	HAYIR	HAYIR
19	IĞDIR	25	HAYIR	HAYIR
20	ISPARTA	97	HAYIR	EVET
21	İZMİR	350	EVET	EVET
22	KARABÜK	150	HAYIR	HAYIR
23	KARAMAN	500	EVET	HAYIR
24	KARS	544	EVET	HAYIR
25	KASTAMONU	35	HAYIR	EVET
26	KIRIKKALE	234	HAYIR	EVET
27	KÜTAHYA	83	HAYIR	EVET
28	MANİSA	250	EVET	EVET
29	MERSİN	350	HAYIR	HAYIR
30	MUĞLA	50	HAYIR	HAYIR
31	NİĞDE	70	HAYIR	HAYIR
32	SAKARYA	160	HAYIR	EVET
33	ŞANLIURFA	25	HAYIR	HAYIR
34	TRABZON	446	HAYIR	HAYIR
35	TUNCELİ	50	HAYIR	EVET
36	UŞAK	120	HAYIR	HAYIR
37	VAN	750	EVET	EVET

Kaynak: İŞKUR Veri Tabanı

Girişimcilik seminerlerinin başladığı yıl olan 2014 yılında yalnızca Uşak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce girişimcilik semineri düzenlenmiştir. 2015 yılında ise 37 İl Müdürlüğünde girişimcilik seminerleri düzenlenmiştir. 2015 yılında düzenlenen girişimcilik seminerlerine 8.526 kişi katılmış olup, en fazla katılımDenizli, Van ve Kars illerinde olmuştur. 10 ilde girişimcilik seminerleri istihdam fuarı/kariyer günü kapsamında gerçekleştirilmiştir. İstihdam fuarı/kariyer günü kapsamında düzenlenen girişimcilik seminerleri toplam seminerlerin %27'sini oluşturmaktadır. 2015 yılı içerisinde düzenlenen 37 seminerden 19'unda girişimci adaylarının iş planlarının sunumu etkinliği gerçekleştirilmiştir. Bu durum oransal olarak %51'e karşılık gelmektedir. Girişimcilik seminerlerinin hedef kitlesinin girişimci adaylarından oluşması nedeniyle bu oranın düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 4 : 2016 Yılı Girişimcilik Semineri Raporu

Sıra No	İL	Katılımcı Sayısı	İstihdam Fuarı/Kariyer Günü Kapsamında	Girişimci Adaylarının İş Planlarının Sunumu Organizasyonu
1	AFYONKARAHİSAR	150	EVET	EVET
2	AMASYA	170	HAYIR	EVET
3	AYDIN	350	HAYIR	EVET
4	BALIKESİR	300	HAYIR	HAYIR
5	BARTIN	680	EVET	EVET
6	BATMAN	250	EVET	HAYIR
7	BİNGÖL	150	EVET	EVET
8	BURDUR	560	EVET	HAYIR
9	ÇANKIRI	75	HAYIR	HAYIR
10	DİYARBAKIR	108	HAYIR	EVET
11	EDİRNE	43	HAYIR	HAYIR
12	ELAZIĞ	250	EVET	HAYIR
13	ESKİŞEHİR	157	EVET	HAYIR
14	GAZİANTEP	122	HAYIR	HAYIR
15	HAKKARİ	45	HAYIR	HAYIR
16	ISPARTA	800	HAYIR	EVET
17	KARABÜK	650	EVET	HAYIR
18	KARAMAN	8	HAYIR	HAYIR
19	KARS	35	HAYIR	EVET
20	KAYSERİ	250	HAYIR	EVET
21	KIRIKKALE	82	HAYIR	EVET
22	KOCAELİ	200	HAYIR	HAYIR
23	KONYA	200	HAYIR	HAYIR
24	MANİSA	40	EVET	HAYIR
25	MERSİN	45	HAYIR	HAYIR
26	ORDU	150	HAYIR	HAYIR
27	RİZE	50	HAYIR	HAYIR
28	SAKARYA	85	HAYIR	HAYIR
29	SİNOP	30	HAYIR	EVET
30	SİVAS	250	HAYIR	EVET
31	TRABZON	325	HAYIR	EVET
32	TUNCELİ	150	EVET	HAYIR
33	YALOVA	160	HAYIR	EVET

Kaynak: İŞKUR Veri Tabanı

2016 yılında ise 33 ilde düzenlenen girişimcilik seminerlerine 6.920 kişi katılmış olup, en fazla katılım, Isparta, Bartın ve Karabük illerinde olmuştur. 10 ilde düzenlenen girişimcilik seminerleri istihdam fuarı/kariyer günü kapsamında gerçekleştirilmiştir. İstihdam fuarı/kariyer günü kapsamında düzenlenen girişimcilik seminerleri toplam seminerlerin %30'unu oluşturduğu görülmektedir. 2016 yılı içerisinde düzenlenen 33 seminerden 14'ünde girişimci adaylarının iş planlarının sunumu etkinliği gerçekleştirilmiştir. Bu durum oransal olarak %42'ye karşılık gelmektedir. Girişimcilik seminerlerinin hedef kitlesinin girişimci adaylarından oluşması sebebiyle bu oranın düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 5: 2017 Yılı Mayıs İtibariyle Girişimcilik Seminerleri Raporu

Sıra No	**İL**	**Katılımcı Sayısı**	**İstihdam Fuarı/Kariyer Günü Kapsamında**	**Girişimci Adaylarının İş Planlarının Sunumu Organizasyonu**
1	BİNGÖL	500	EVET	HAYIR
2	BURDUR	400	EVET	EVET
3	EDİRNE	800	EVET	EVET
4	KASTAMONU	100	HAYIR	EVET
5	SAKARYA	120	EVET	HAYIR
6	SİNOP	45	HAYIR	EVET

Kaynak: İŞKUR Veri Tabanı

2017 yılı Mayıs ayı itibariyle 6 İl Müdürlüğü'nde düzenlenen girişimcilik seminerlerine 1.965 kişi katılmış olup, en fazla katılım Edirne, Bingöl ve Burdur illerinde olmuştur. 4 ilde girişimcilik seminerleri istihdam fuarı/kariyer günü kapsamında gerçekleştirilmiştir. İstihdam fuarı/kariyer günü kapsamında düzenlenen girişimcilik seminerleri toplam seminerlerin %66'sını oluşturmaktadır. 2017 yılı Mayıs ayı itibariyle düzenlenen 6 seminerin 4'ünde girişimci adaylarının iş planlarının sunumu etkinliği gerçekleştirilmiştir.

2015-2017 Mayıs dönemi arasında girişimcilik seminerleri faaliyet raporları bütüncül bir şekilde incelendiğinde düzenli olarak girişimcilik seminerleri düzenleyen il sayısı 23'tür. Girişimcilik seminerlerine yıl bazlı olarak bakıldığında söz konusu seminerlerin Türkiye genelinde düzenlenme oranının %50'nin altında gerçekleştirildiği

görülmektedir. Ülkemizin bütün illerinde üniversitelerin olduğu düşünüldüğünde gerçekleştirilen seminer oranının ciddi anlamda düşük olduğu yukarıdaki tablolardan kolaylıkla tespit edilebilmektedir. Ayrıca bir başka önemli tespit, üniversitelerin, STK'ların vb. kurum ve kuruluşların yoğun olduğu Ankara ve İstanbul illerinde girişimcilik seminerlerinin düzenlenmemiş olmasıdır. Ancak üniversitelerin, STK'ların az olduğu iller olan Bingöl ve Burdur'un girişimcilik seminerlerini her yıl düzenli olarak yürüttüğü görülmektedir.

Girişimcilik seminerleri öncelikle girişimcilik eğitim programlarını başarıyla bitirenlere yönelik olmakla birlikte üniversitelerde öğrenim gören mezun adayların ve girişimcilik konusuna ilgisi olan kişilerin katıldığı etkinliklerdir. İŞKUR İl Müdürlükleri yılın belirli dönemlerinde girişimcilik seminerlerini üniversiteler, özel sektör işletmeleri, meslek birlikleri ve odaları, KOSGEB Müdürlükleri, kamu kurum ve kuruluşları, yatırımcı ve mentor ağları, dernekler ve vakıflar, kalkınma ajansları, finans kuruluşları, TKDK İl Koordinatörlükleri vb. kurum ve kuruluşlar ile işbirliği halinde gerçekleştirmektedir. 2015-2017 Mayıs dönemi arasında en fazla işbirliği yapılan kurum ve kuruluşları; üniversiteler, KOSGEB Müdürlükleri, meslek birlikleri ve odaları ile özel sektör işletmeleri oluşturmaktadır. 2015 yılından 2017 Mayısı ayı itibariyle girişimcilik seminerlerine toplam 17.411 kişi katılım sağlanmış olup, her bir girişimcilik seminerine ortalama 230 kişinin katıldığı görülmektedir.

Girişimcilik seminerleri istihdam fuarı/kariyer günü etkisinden arındırıldığında; 2015 yılında 5.211 kişi, 2016 yılında 3.883 kişi ve 2017 yılı Mayıs ayı itibariyle de 145 kişi söz konusu seminerlere katılmış olup, aynı dönemlerde toplam 9.239 kişi katılım sağlamış ve her bir girişimcilik seminerine ortalama 178 kişinin katıldığı görülmektedir.

Girişimcilik seminerleri uygulamalarına bakıldığında, seminer etkinliğine katılan yetkili kişiler tarafından açılış konuşmaları ile başladığı görülmektedir. Girişimcilik seminerlerinde katılımcıların interaktif olması için genellikle soru-cevap yöntemi kullanılmaktadır. Ayrıca, genellikle seminerlerin bir bölümü panel şeklinde düzenlenmektedir.

Girişimcilik seminerlerinin içeriği incelendiğinde ise; özgeçmiş hazırlama, iş arama becerileri, iş görüşme teknikleri, girişimcide bulunması gereken nitelikler, girişimci adaylarına hibe ve teşviklerle ilgili bilgi verilmesi, KOSGEB destekleri, finansal destekle ilgili bilgilendirme, danışmanlık ve mentorlük hizmetleri hakkında bilgilendirme, girişimcilik eğitim programları hakkında bilgilendirme, girişimciliğe dair sunum yapma, kadın ve genç girişimciliği ile ilgili bilgilendirme, işverenlerin iş hayatı tecrübesi, teşvik almış başarılı işverenlerin hikayeleri, girişimcilik eğitimi alan ve işini kuran kişilerin başarı hikayelerinin anlatılması, iş kurma ve geliştirme hakkında bilgilendirme girişimci adaylarının iş planlarının sunumu konularından oluştuğu görülmektedir.

3.2.1. 2015-2017 Mayıs Dönemi Arasında Gerçekleştirilen Girişimcilik Seminerleri İle İlgili Bazı Tespitler

2015 yılından 2017 Mayıs ayına kadar düzenlenen girişimcilik seminerleri analiz edildiğinde yapılan tespitlere aşağıda yer verilmektedir:

- Gerek istihdam fuarları ve kariyer günleri kapsamında gerekse de bunlardan bağımsız olarak düzenlenen girişimcilik seminerlerine ortalama 178 ile 230 arasında kişi katılmış olup, katılımcı sayısının yüksek olması nedeniyle seminerlerinden beklenen verime ulaşılmamıştır.. Girişimcilik seminerlerin verimli sonuçlar üretebilmesi için daha az sayıda kişinin katılımı ile yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.
- Düzenlenen girişimcilik seminerlerinin içeriğinin ve kapsamının yeterli olmadığı, anlatılan konuların yüzeysel kaldığı tespit edilmiş olup, girişimcilik seminerlerinin konu ve içeriksel olarak zenginleştirilmesi ile istenilen faydanın sağlanılabileceği değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik seminerlerinde açılış konuşmalarının ve sertifika törenlerinin toplam seminer süresin önemli bir vakit teşkil ettiği tespit edilmiştir.
- Girişimcilik seminerlerinde pratik uygulamalara az yer verildiği yukarıda yapılan analizlerden görülmektedir.

3.3. GİRİŞİMCİLİK SEMİNERLERİNİN YENİDEN TASARLANMASINA YÖNELİK MODEL ÖNERİSİ

İŞKUR ve KOSGEB Yeni Girişimci Desteği'ne ilişkin verilerin analiz edilmesinin girişimcilik seminerlerinin tasarlanmasında önemli rol oynayacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda bu bölümde öncelikle bu veriler analiz edilecek, sonrasında girişimcilik seminerlerinin yeniden tasarlanmasına yönelik model önerisi ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Yıllar itibariyle KOSGEB Yeni Girişimci Desteğinden faydalananlara ilişkin eğitim durumları Tablo 6'da yer almaktadır. Bu doğrultuda veriler analiz edildiğinde hibe desteği yararlanıcıları arasında en yüksek oranın %41,5 ile ortaöğretim mezunları olduğu görülmektedir. Ortaöğretim mezunlarından sonra en yüksek oranı %27,3 ile lisans mezunları oluşturmakta olup, ilköğretim mezunları ise hibe desteği yararlanıcılarının sadece %23,3'ünü oluşturmaktadır. Bu veriler ışığında, eğitime katılarak sertifika alma konusunda ilköğretim mezunlarının istekli oldukları; ancak hibe desteğinden yararlanarak iş kurma konusunda ortaöğretim ve lisans mezunlarına oranla başarılı olamadıkları değerlendirilmektedir..

KOSGEB hibe desteğinden yararlananların eğitim durumlarına bakıldığında ise girişimcilik eğitim programı katılımcılarının eğitim durumları ile ters bir korelasyon ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında, ilköğretim mezunlarının iş kurma konusunda yeterli bir deneyiminin olmadığı görülmekle birlikte, birçok unsurun bunu etkilemiş olabileceği değerlendirilmektedir. Buradan hareketle girişimcilik eğitim programlarından sonra destekleyici eğitimlerin verilebileceği öngörülmektedir.

Tablo 6 : Yıllar İtibariyle KOSGEB Hibe Desteği'nden Yararlananların Öğrenim Durumları

Yıl	KOSGEB Hibe Desteği Yararlanıcıları*							
	Erkek	Kadın	Eğitim Durumu					
			İlköğretim	Lise/Ortaöğretim	Lisans	Y.Lisans	Diğer	Toplam
2012	243	271	142	225	102	10	35	514
2013	860	908	465	773	418	22	90	1.768
2014	846	884	421	704	462	44	99	1.730
2015	1.094	1.059	474	879	623	62	115	2.153
2016	2.072	2.080	898	1.708	1.197	95	254	4.152
2017*	265	244	118	201	150	12	28	509

*Mart 2017 verileridir.
**KOSGEB Veritabanındaki anlamsız veriler kapsam dışı tutulduğu için toplam sayıdan az gösterilmektedir.
**Proje Onay Tarihi esas alınarak hazırlanmıştır.
Kaynak: KOSGEB Veri Tabanı

Girişimcilik seminerlerini tasarlarken aşağıda yer alan bir başka önemli veri olan İŞKUR'un girişimcilik eğitim programlarından mezun olmuş ve KOSGEB hibe desteğine başvuranların reddedilme gerekçeleri kapsamında söz konusu seminerler yeniden kurgulanacaktır. Tablo 7'de belirtilen reddetme gerekçelerinden girişimcilik seminerlerinin tasarlanmasına yardımcı olacak birkaç hususun altını çizmenin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Reddetme gerekçelerine eğitimsel olarak bakıldığında; girişimcinin iş fikrine yönelik bilgi/deneyim eksikliğinin bulunması, iş fikrinin KOSGEB tarafından desteklenmeyen sektörde yer alması, iş planının yetersiz hazırlanması, girişimcinin iş planına hakim olmaması, işletmenin finansal olarak sürdürülebilir olmaması, kurul tarafından talep edilen revizyonların süresi içerisinde yapılmaması ve başvuru şartlarını sağlamaması olarak belirtilmektedir.

Tablo 7: İŞKUR'dan Eğitim Alıp Başvurusu Reddedilen Girişimcilerin Red Gerekçesi ve Yıl Bazlı Dağılımı

REDDETME GEREKÇESİ*	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Genel Toplam
Mevcut işin devamı olarak değerlendirilmesi	5	13	21	17	28	47	53	184
Girişimcinin iş fikrine yönelik bilgi / deneyim eksikliğinin bulunması		4	10	7	12	23	24	80
İşyerini muvazaalı devir yoluyla açmış olması		3	10	8	11	17	16	65
İş fikrinin KOSGEB tarafından desteklenmeyen sektörde yer alması	3	1	7	4	6	8	10	39
İş planının yetersiz hazırlanması		3	4	6	9	7	9	38
Girişimcinin destekten faydalanabilmek amacıyla varolan işyerini kapatarak tekrar açması		6	1	7	10	8	3	35
İşinin başında bulunma şartını sağlamaması			3	6	4	9	4	26
Girişimcinin iş planına hakim olmaması			2	2	5	3	6	18
Girişimcinin talebine istinaden reddedilmesi	1		4	2	3		2	12
İşletmenin finansal olarak sürdürülebilir olmaması		1		5	1	2	3	12
Kurul tarafından talep edilen revizyonların süresi içerisinde yapılmaması	1	1	2	1	3	3		11
Başvuru şartlarını sağlamaması		3	1	2	1	2	1	10
Girişimcinin Kurul toplantısına katılım sağlamaması			1	2		5		8
Girişimcinin işletmesini kapatmış olması		1		1	1	3	1	7
Başvuru süresinin geçmiş olması	1	3		1	1			6
Kurulan işin başkasının yürütecek olması		1	1	2	1			5
Süresi içinde taahhütname sunmaması		1						1
Diğer		16	18	19	17	32	27	129
Genel Toplam	**11**	**57**	**85**	**92**	**113**	**169**	**159**	**686**

Kaynak: KOSGEB Veri Tabanı
* Yıl bilgisinde eğitimin bitiş tarihi esas alınmıştır.

Yeni iş alanlarının kurulmasını hedefleyen girişimcilik eğitim programları,girişimcilik seminerlerinden bağımsız olarak oluşturulmamalıdır. Çünkü girişimcilik eğitim programları ağırlıklı olarak teorik eğitimlerden oluşmakta ve katılımcılar işin uygulama aşamasında sıkıntı yaşayabilmektedirler. Bu kapsamda,

girişimcilik seminerlerinin tamamen uygulamalı ve gerçek iş yaşamına yakın tasarlanabileceği ve bu sayede, girişimcilik eğitim programları ile girişimcilik seminerleri birbirlerinin tamamlayıcısı olarak daha etkin sonuçlar verebileceği değerlendirilmektedir.

Buradan hareketle yukarıda belirtilen tespitler ışığında girişimcilik seminerlerinin aşağıda belirtilen şekilde tasarlanabilmesi mümkündür.

Girişimcilik seminerlerinin amacı; girişimcilik seminerlerine katılan kişilerin seminer sonunda iş fikri bulması, iş planı yazma ve iş kurma projesi deneyimi kazanması, iş kurma süreci ve kendi işini kurduktan sonra işletmenin sürdürülebilirliğinin sağlanması amaçlamaktadır.

Girişimcilik seminerlerine katılabilecek kişiler; girişimcilik eğitim programlarını başarıyla tamamlayanların girişimcilik seminerlerine katılıması zorunlu tutulabilecektir. Girişimcilik eğitim programları sonunda başarılı olan kişilere seminerlere katılmadan önce girişimcilik ile ilgili ödevler verilebilecek ve bu sayede girişimci adayları seminerlere hazırlanmış olacaktır. Örneğin, ödev olarak girişimci adaylarından iş planının yazılmasının istenmesi, girişimcilik seminerlerine katılan kişileri iş kurma sürecinde önemli katkı sağlayacaktır.

Girişimcilik seminerlerine katılım sağlayacaklar, benzer profile sahip kişilerden oluşmalıdır. Bu kapsamda, girişimci seminerlerine katılacak girişimci adayları; cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, engellilik, işsizlik, okuryazarlık, sektör vb. durumlarına göre ayrılabilecektir.

Her katılımcıya seminere katıldıkları her bir fiili gün için miktarı İŞKUR tarafından belirlenen katılımcı zaruri gideri ödemesinin yapılması ve genel sağlık sigortası giderinin karşılanması önerilmektedir.

Girişimcilik seminerleri süresi; girişimcilik eğitim programını bitiren başarılı girişimci adaylara uygulanacak ön değerlendirme testinin çıktılarına ve ihtiyaca göre en az 5 gün en fazla 10 gün sürecek bir eğitim faaliyeti şeklinde kurgulanmaktadır. Söz

konusu seminerlerin 5 ile 10 gün olarak planlanmasının temel gerekçesi seminere katılacak kişilerin girişimcilik konusunda bilgi düzeyleridir. Bu çerçevede girişimcilik konusunda bir derece daha az yetkin olan kişilerin daha fazla desteğe ihtiyaçları olacağından seminerin en fazla 10 gün olarak tasarlanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Girişimcilik seminerleri eğitimine katkı verebilecek kişi ve kurum/kuruluşların belirlenmesi; yapılan araştırmalarda ve birebir görüşmelerde girişimcilik alanında yetkin olan kişilerin uzmanlık alanlarına göre girişimcilik seminerleri vermesi girişimci adaylarının kendi işlerini kurmaları konusunda önemli rol oynayacağı değerlendirilmektedir.

- Mentorluk alanında yetkin kişiler
- Kurum/kuruluşlarda çalışan ve girişimcilik konusunda yetkin ve deneyimli kişiler
- Bağımsız çalışan eğiticiler
- Girişimcilik üzerine çalışan akademisyenler
- Yatırımcı ve mentorler

vb. bu seminerleri verebilecektir.

Ayrıca,girişimcilik seminerlerinden daha etkin sonuçlar elde etmek için semineri verecek kişinin uygulamalı eğitim alanında deneyimli olmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Girişimcilik seminerleri kapasitesi; Bir sınıfta en fazla otuz kişiye seminer verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.Yapılan birebir görüşmelerde daha önce düzenlenen girişimcilik seminerlerine yoğun katılımın olması nedeni ile seminerden istenilen verimin elde edilemediği bilgisi edinilmiş olup,seminerlerin daha az kişi ile düzenlenmesinin daha yararlı olabileceği öngörülmektedir.

Girişimcilik seminerlerinin yapılacağı ortam; 30 kişinin katılım sağlayacağı ve girişimcilik seminerlerinin uygulamalı olarak anlatılacağı nezih ve rahat bir mekanın

tasarlanmasış gerekmektedir. Çünkü eğitimin önemli unsurlarından biri olan mekanın, verilecek eğitim faaliyetlerine uygun olarak kurgulanmasının seminerin önemli bir parçası olduğu değerlendirilmektedir.

Girişimcilik seminerleri içeriği; girişimcilik seminerleri kapsamında girişimci adaylara verilecek eğitimlerde aşağıda belirtilen hususların anlatılmasının girişimcilik seminerlerinin başarısında önemli rol oynayacağı değerlendirilmektedir.

- Başarılı/başarısız girişimci örneklerinin analizinin yapılması,
- İş kurma süreci tamamen uygulamalı olarak gösterilmesi ve analizinin yapılması,
- İş planının uygulamalı olarak öğretilmesi ve uygulanması,
- Seçilecek örnek olay ve vaka analizinin gerçek iş yaşamına yakın seçilmesi,
- Finansal okuryazarlık uygulamalı bir şekilde tasarlanması,
- İş fikrinin oluşturulması için beyin fırtınası vb. yöntemlerinin kullanılması,
- Hangi sorun için hangi kuruma gidileceğinin öğretilmesi,
- Tasarruf konusunun anlatılması,
- Kurum/kuruluşların verdiği hibe, krediler ve desteklerin detaylı incelenmesi,
- Finansal yönetimin uygulamalı anlatılması,
- Gerçek iş yaşamında oluşan başarılı/başarısız olmuş iş planlarının incelenmesi ve iş planları ile ilgili detaylı bir şekilde analizlerin yapılması,
- Sosyal ağların etkin kullanımının müşterilere ulaşabilmesi açısından öneminin vurgulanması,
- İşletmenin kurulabileceği doğru zaman analizinin yapılması,
- Mali tablonun uygulamalı gösterilmesi,
- Yeni iş alanlarının neler olabileceğinin anlatılması,
- Dijital ekonominin önemine vurgu yapılması.

Bunlar benzer örneklerle çoğaltılabilir. Ancak girişimcilik eğitim programından sonra yapılacak ön değerlendirme testi neticesine ve ihtiyaca göre de söz konusu seminer eğitim içeriği oluşturulabilir. Girişimcilik seminerleri sonunda hem istihdam açısından

hem de katma değeri yüksek olması yönünden başarılı olan iş fikirlerinin yatırımcı ve mentor ile buluşmasına İŞKUR'un aracılık edebilmesinin sağlanmasının iş fikirlerinin hayata geçirilmesinde büyük önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Birinci bölümde; girişim, girişimci ve girişimcilik kavramlarının tanımı yapılmış olup, girişimcilerde olması gereken nitelikler, girişimcilik kavramının tarihsel gelişimi, girişimcilik süreci, girişimciliği etkileyen faktörler, girişimci kişiliğin oluşumuna ve girişimcilik kültürüne etki eden faktörler detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca girişimcilik ekosistemi ve popüler olan girişimcilik türlerine yer verilmiştir.

İkinci bölümde; girişimcilik eğitimlerinin geliştirilmesine yönelik yapılan faaliyetler kapsamında girişimcilere sağlanan eğitimler, hibe desteği ve krediler sağlayan kurum ve kuruluşlara yer verilmiştir.

Son bölümde ise seminer kavramı ve girişimcilik seminerleri kavramı üzerinde durulmuş olup, sonrasında 2014 yılından itibaren gerçekleştirilen girişimcilik seminerleri değerlendirmesi yapılmış ve sonrasında girişimcilik seminerlerinin yeniden tasarlanmasına yönelik model önerisi getirilmiştir. Bu kapsamda kurumsal girişimcilik kültürünün ve girişimcilik seminerlerinin iyileştirilmesine yönelik aşağıdaki öneriler yapılabilir:

- Gençleri girişimcilik eğitim programlarında ve girişimcilik seminerlerinde iş kurmaları için cesaretlendirilecek bir motivasyon kaynağı oluşturulmalıdır.
- Seminerlerde başarılı ve başarısız girişimci örneklerinin analizi detaylı bir şekilde yapılmalı ve başarılı/başarısız girişimcilerin girişimcilik seminerlerine katılıp deneyimlerinden yararlanılmalıdır.
- Birçok kişinin hem fikir olduğu ve insanın eğitim yaşantısına bakıldığında, teori eğitiminin önemli olduğu ancak pratiğe/uygulamaya yönelik faaliyetlere/çalışmalara yeterince yer verilmediği durumlarda istenilen sonucun elde edilmesinin mümkün olmadığı bilinmektedir. Bundan dolayıdır ki girişimcilik eğitim programlarından sonra yapılması planlanan girişimcilik seminerlerinin uygulamalı olarak tasarlanması gerektiği değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik seminerlerinin iş kurma projesi şeklinde kurgulanması ve yürütülmesinin verimli olabileceği değerlendirilmektedir.

- Girişimcilik seminerlerine katılacak kişilerin homojen bir yapıda olması gerektiği değerlendirilmektedir. Seminerlerin cinsiyet, eğitim, yaş, okuryazarlık, işsizlik, engellilik, sektör vb. hedef gruplara ayrılarak verilmesinin daha iyi sonuçlar verebileceği değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik eğitim programları ve girişimcilik seminerleri kurgulanırken sahada başarılı/başarısız olmuş girişimcilerin önerilerine başvurulmalıdır.
- Girişimcilik eğitim programları ve girişimcilik seminerlerinin küresel dünyada yaşanan gelişmelere ayak uydurabilecek dinamik bir yapı şeklinde tasarlanması daha isabetli sonuçlar verebilecektir.
- Girişimcilik seminerlerinde katılımcıların gruplar halinde örnek olay, vaka analizi, swot analizi, vb. çalışmalar yapmaları ve birbirlerinin deneyimlerinden istifade etmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca bu çalışma sonucunda gruplara sunum yaptırılarak deneyimlerini diğer gruplarla paylaşması olanağı getirilmelidir. Bu sayede girişimcilik seminerlerinin interaktif şekilde düzenlenmesi ve tek düzeylikten kurtulmasının sağlanabileceği değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik seminerlerinin, girişimcilik eğitim programlarından belli bir süre sonra düzenlenmesi zorunluluğunun getirilmesi ve girişimcilik eğitim programını başarıyla tamamlayanların katılmasının zorunlu tutulması, seminerlerin başarısının arttırılmasında önemli rol oynayacağı değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik eğitim programlarını başarıyla tamamlayanlara girişimcilik seminerlerine başlamadan önce iş planı hazırlama ve fizibilite çalışması yapma konusunda zorunluluk getirilmelidir. Bu sayede girişimcilik seminerlerine katılanların kendi işini kurma sürecine önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik eğitim programlarında, verilecek teorik eğitimlerde mevzuat, kendi işini kurma süreci, hukuk, genel ekonomi bilgisi, iş ahlakı, iletişim vb. dersler anlatılabilir. Girişimcilik seminerlerinde ise katılımcılara daha çok uygulamaya yönelik çalışmaların yaptırılması gerekmektedir. Bu çerçevede girişimcilik eğitim programları ve girişimcilik seminerleri birbirlerini

karşılıklı besleyerek katılımcıların kendi işini kurabilecek olgunluk düzeyine ulaştırılabileceği değerlendirilmektedir.

- Girişimcilik eğitim programını başarılı şekilde tamamlayan girişimci adaylarının girişimciliği kapsayan ön değerlendirme testine tabi tutularak, testin sonuçlarına göre girişimcilik seminerlerinin içeriğinin tasarlanması gerekmektedir. Bu sayede, girişimcilik seminerlerinin kendini sürekli güncelleyen dinamik bir yapıya kavuşabileceği değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik seminerlerinde anlatılacak başarılı ve başarısız örneklerin belirlenmesinde gerçek iş hayatında birebir örtüşebilecek olayların seçilmesi, girişimci adaylarının iş yaşamında başarılı olmasında önemli rol oynayacağı değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik seminerlerine katılan kişilerden kendi işini kurabilecek olanların dışında, işini bir şekilde zamanında kuramayanların işi kuracağı sektörde tecrübe eksikliği yaşaması halinde İŞKUR'un düzenlemiş olduğu işbaşı eğitim programlarına yönlendirilip gerekli deneyimi kazanması sağlanmalıdır. Bu sayede, işin kurulacağı sektör ile ilgili gerekli bilgi birikimi sağlanacak olup, kurulacak işletmenin sürdürülebilirliği noktasında daha etkin bir sonuç alınabileceği değerlendirilmektedir.
- Toplumdaki her bireyin kendine has kişiliği vardır. Bu kişilik farklılıkları, girişimci adaylarının sahip oldukları girişimci niteliklerinin ve becerilerinin de birbirinden farklı olmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla iş planı yazma ve işletmenin yönetimine ilişkin uygulamalı bilgiler verilirken farklı girişimci özelliklerine uygun olarak atölye çalışmaları vb. ek modüller oluşturulmalıdır.
- Toplumda tabandan başlayarak yenilikçi bir girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılabilmesi için her mahalleye bir anaokulu kazandırılarak çocukların girişimcilik algısını ve niteliklerini ortaya çıkarabilecek bir metodun geliştirilmesinin uzun vadede ülkemizin ekonomik büyümesinde ve kalkınmasında büyük rol oynayacağı değerlendirilmektedir.
- Örnek iş planlarının pekiştirilmesine yönelik atölye çalışmaları gerçek iş yaşamına daha yakın olmalıdır. Atölye çalışmalarında girişimci adayların riskleri ve fırsatları yakından gözlemleyerek iş planı hazırlaması

sağlanmalıdır. Bunun için de girişimcilerin yönelmeyi düşündükleri pazarlara girmesine imkân tanıyan alan çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

- Girişimcilik seminerleri sonunda başarılı girişimciler çağrılıp deneyimlerini paylaşmalarının sağlanmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.
- Girişimcilik seminerleri sonunda girişimci adaylara iş kurma projesi yaptırılmalıdır. Bu sayede girişimci adayları iş yaşamına bir ön hazırlık yapmış olacaklardır.
- Girişimcilik seminerleri esnasında ve seminerlerden sonra girişimci adayların takibi yapılmalı ve onlarla birebir ilgilenen mentorler atanmalıdır. Çünkü seminerler esnasında bazı katılımcılar kendilerinde girişimcilik potansiyeli olmadığı için öğrendiklerini hayata geçiremeyebilir. Bu kişilerin mentorler tarafından kendilerine daha uygun iş alanlarına yönlendirilmesi seminerin verimliliği yönünden oldukça önemlidir.
- Girişimcilik seminerleri, girişimci adaylarının işini kurduktan sonraki süreçte karşılaşabileceği sorunları çözmeye dayalı simülasyonlar ile zenginleştirilmelidir.
- Girişimcilik seminerlerinde eğitmen olarak görev alacak kişilerin periyodik olarak eğitimden geçmeleri önerilmektedir. Seminerlerde eğiticinin uygulamayı teşvik eden bir eğitim vermesi, simülasyon ve vaka analizi çalışmalarını yerinde ve sürekli uygulaması, gerçek olaylardan örnek gösterilebilecek kişileri girişimci adaylarına tanıtması, katılımcılar ile güçlü bir etkileşim kurması için gösterip yaptırma, örnek olay, sunum, sınıf içi tartışma ve soru-cevap yöntemlerini kullanması, katılımcıların maddi ve psikolojik durumlarını iyi anlayabilmesi sağlanmalıdır.
- Kişilerin kendi işini kurma konusundaki projelerinin ve yeteneklerinin bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü projesi iyi olan biri yeteneği zayıf olduğu için piyasada başarılı olamayabilir. Aynı şekilde projesi zayıf ancak işi yapma konusunda belli bir yeteneği olan kişi bu yeteneği sayesinde işini belli olgunluk ve sürdürülebilir hale getirilebilir.

KAYNAKÇA

Akın, Bahadır; "Küçük Ölçekli İşletmelerde Stratejik Planlama ve Yönetim", **MPM Verimlilik Dergisi**, Sayı 1996/1

Altay, Asuman; Beşeri Sermayenin Karşılaştırmalı Analizi, **TÜGİAD Yayınları**, 2005 İstanbul

Arslan, Kahraman; "Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri", **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, 2002/6

Ataseven, Muzaffer; **Ortaöğretim Girişimcilik Ders Kitabı**, Nobel Yayın Dağıtım

Audretsch, David B., **Entrepreneurship A Survey Of The Literature**, European Commission Enterprise Directorate-General, 2003 Brüksel

Aytaç, Ömer, İlhan, Süleyman "Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2007

Bogdanowicz, Marc; Digital Entrepreneurship Barriers and Drivers, **JRC Technical Reports**, European Union, 2015

Bozkurt, Öznur; "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi", **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2

Börü, Deniz; "Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Üzerine Bir Araştırma", **Marmara Üniversitesi**, 2006

Cansız, Mehmet; Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği, **T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayın No:2850**, 2013

Colin, Mason ve Ross Brown; **Entrepreneurial Ecosystems and Growth Oriented Entrepreneurship**, OECD 2013

Çetinkaya Bozkurt, Özlem; **Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler**, Detay Yayıncılık, Ankara Ekim 2011

Çevik, Evrim; "Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri İle Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki", **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Uluslararası Kalite Yönetim Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2006

Demirel, Erkan, T. & Tikici, Mehmet. "Kültürün Girişimciliğe Etkileri", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2004

Durak, İbrahim; "Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması", **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 9(2), 2011

Durukan, Tülin; Küresel Girişimcilik, **Küreselleşme ve Çok Uluslu İşletmecilik**, Nobel Yayın, 2005 Ankara

Güner, Hasan; Korkmaz, Adem, "KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi-Girişimcilik İlişkisi: Eğitim Alıp İş Kurmayanlar Üzerine Bir Araştırma", **İş ve Hayat Dergisi**, 2016 Aralık, Sayı:4, ISSN:2547-9873

Güney, Semra; **Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular**, Siyasal Kitabevi, 4. Baskı, Ankara Temmuz 2015

http://fenbilimleri.istanbul.edu.tr/?page_id=7445

http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite1.pdf/

http://hbogm.meb.gov.tr/aol/2014/girisimcilik1/unite2.pdf/

http://mitsloan.mit.edu/faculty-and-research/academic-groups/ties/seminars/

http://www.eba.gov.tr/dokuman?icerik

http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/732/Kalkınma Ajansları, 2015 Yılı Genel Faaliyet Raporu.pdf

http://www.kosgeb.gov.tr, KOSGEB 2016 Faaliyet Raporu

http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1227/tematik-proje-destek-programi

http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1228/isbirligi-gucbirligi-destek-programi

http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1230/genel-destek-programi

http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi

http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1235/uluslararasi-kulucka-merkezi-ve-hizlandirici-destek-programi

http://www.pamukkale.edu.tr/sbegt/tr/sayfa/seminer-9

http://www.tdk.gov.tr

http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/SektorBilgiKitapcigi.pdf

http://www.tkdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BrosurBilgiKartlari/YenilenebilirEnerjiYatirimlari.pdf

http://www.ttgv.org.tr/tr

http://www.ttgv.org.tr/tr/programlar/ileri-teknoloji-projeleri-destegi-itep

http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1512-mevzuat-sayi261.pdf

http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/2016_faaliyet_raporu_v26.pdf

http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/teydeb_kitapcik.pdf

http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/girisimcilik/ulusal-destek-programlari/icerik-1512-teknogirisim-sermayesi-destegi-programi-bigg

http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/icerik-1507-tubitak-kobi-ar-ge-baslangic-destek-programi

https://agtm.sanayi.gov.tr/Agm/ArgeDetay

https://agtm.sanayi.gov.tr/Tasarim/TasarimDetay

https://teknopark.sanayi.gov.tr/Content/Detay

https://teknopark.sanayi.gov.tr/Upload/SingleFile/Dosya-415-383.pdf

https://www.ent.wi.tum.de/en/teaching/

https://www.london.edu/faculty-and-research/subject-areas/strategy-and-entrepreneurship/strategy-and-entrepreneurship-seminars#.WSLyOdJU2zk

https://www.slideshare.net/ercan58/seminer-dersi

https://www.turkedebiyatı.org/seminer-nedir.html

https://www.turkedebiyatı.org/seminer-nedir.html

Itır Eskioğlu, Türkiye İle Kanada, Norveç, ABD ve Avustralya Lisansüstü Müzik Eğitimi Programlarındaki Araştırma Alanı Derslerinin Karşılaştırılması, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,** Güz 2010, Cilt 8, Sayı 4

İŞKUR Portal

İŞKUR, Aktif İşgücü Hizmetleri Genelgesi, 05.09.2016

İŞKUR, Aktif İşgücü Hizmetleri Genelgesi, 2013/1

Kağıtçıbaşı Çiğdem , Kültürel Psikoloji, Kültür Bağlamına İnsan ve Aile, **Sosyal Psikoloji Dizisi:2, Evrim**, 2007 İstanbul

Kara, Mehmet; "Sosyal ve Kültürel Yapının Girişimcilik Üzerine Etkileri ve Türk Toplumundan Örnekler", **Journal of Azerbaijani Studies**, s.465-485., http://jhss-khazar.org/wp-content/uploads/2010/06/SOSYAL-VE-KULTUREL-YAPININ-GIRISIMCILIK-UZERINE-ETKILERI-VE-TURK-TOPLUMUNDAN-ORNEKLER.pdf

Keskin H. 2005, "Girişimcilik Üzerine-1", http://www.gtu.edu.tr/ebulten/sayi6/girisimcilik.htm

Keskin, Sevtap; "Yeşil Girişimcilik", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:7, Sayı:12

Korkmaz, Oya; "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:14

KOSGEB Veri Tabanı

Küçük, Orhan, **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi**, Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara 2015

Marangoz, Mehmet; **Girişimcilik**, Beta, 3. Baskı, İstanbul Ocak 2016

Nişancı, Zehra Nuray; "Girişimcilik Üzerine Temel Kavramlar", **Girişimcilik ve Girişimcilikte Seçme Konular**, Gazi Kitabevi, Ankara Ekim 2015

Ören Kenan, Biçkes Mehmet; "Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:16, Sayı:3

Örücü, Edip, Recep, Kılıç; Yılmaz, Özer (2007) "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi", **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2

sagens.erciyes.edu.tr>sonform/YL/yl_seminer_dersi

Sargut, Selami; Kültürlerarası Farklılaşma ve Yönetim, V Yayınları, Birinci Baskı, 1994 Ankara

Tezcan, Mahmut, Sosyolojiye Giriş, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları**,1995 Ankara

Türk, Veysel Eren; Gözek, Sadık "Girişimciler İçin KOBİ'lere Sağlanan Teşvikler ve Destekler", **Girişimcilik ve Girişimcilikte Seçme Konular,** Gazi Kitabevi, Ankara Ekim 2015

TÜSİAD, Türkiye'de Girişimcilik, Aralık 2002

Ülgen Aydınlık, Arzu; **Girişimcilik**, Beta, 1. Baskı, İstanbul Haziran 2016

www.eximbank.gov.tr

www.eximbank.gov.tr, 2016 Faaliyet Raporu

www.kgf.com.tr

www.tdk.gov.tr

www.tkdk.gov.tr

www.tubitak.gov.tr

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Lokman AKIŞ, 1983 yılında Midyat'ta doğmuştur. Yeditepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü'nden 2010 yılında mezun olmuş olup, halen eğitim hayatına Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Bölümü'nde sürdürmektedir. 2014 yılından itibaren Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nde İstihdam Uzman Yardımcısı olarak göreve başlamıştır. Halen Türkiye İş Kurumu Aktif İşgücü Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'nda istihdam uzman yardımcısı olarak çalışmaktadır.